

Høgskulen
på Vestlandet

MASTEROPPGAVE

Sykt gira jenter – Et diskursteoretisk studie av en moderne friluftslivskultur

Super Stoked Girls – A discourse theoretical study of a modern outdoor life culture

Lotte Malterud Grøndahl

Master i Idrettsvitenskap

Fakultetet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for idrett, kosthold og naturfag

Veiledere: Gunn Engelsrud & Vegard Vereide

Innleveringsdato: 31.05.19

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10.

Forord

Å skrive denne oppgaven, med alt det innebærer, kan sammenlignes med å kjøre ski på våren – én dag er det skyfri himmel og perfekt «sløsj» i sør-vendte sider, og «verdensmesterføre» i nord, og det er bare å «gønne på» hele dagen. Andre dager er det dårlig sikt – fullstendig white-out og isete holkeføre. Går man først på trynet en sånn dag, så er det omtrent som å skli raskt tilbake til start. En masteroppgave, med innledning, hoveddel og avslutning, ender som et håndfast sluttprodukt. Skikjøringen er en livslang prosess, som skaper en umettelig sult etter mer. Like fullt finnes det også likhetstrekk: «kicket» når alt klaffer – å være i «flytsonen» sammen med erfaringen av å lære noe nytt, kan oppleves i både skriving og skikjøring.

Arbeidet har vært svært lærerikt, og jeg har «møtt meg selv i døra» gjentatte ganger, og da fokus og tanker måtte flyttes fra skredvurdering og «pudderpumping», til analysestrategier og «selvfølgeligheter», har jeg heldigvis hatt gode veiledere med meg på turen som har hjulpet meg med å finne «rett» fokus. Gunn Engelsrud – Du er gull! Engasjementet ditt har inspirert meg i flere retninger. Tusen hjertelig takk! Vegard Vereide – tusen takk for faglige diskusjoner, og en alltid åpen dør! En stor takk rettes også til jentene som har stilt opp som informanter, til de mange jentene jeg har diskutert tematikken med, og ikke minst til mine tålmodige venner. Nå skal jeg endelig bli med ut å sykle igjen! En takk til Even som har vært i samme bås, nå har vi også fått testet hvordan et «inne-år» fungerer!

Sogndal 31. mai 2019

Sammendrag

I oppgaven undersøkes hvordan en moderne friluftslivskultur konstitueres for, og av jenter. Konteksten for undersøkelsen er lagt til Sogndal. En bygd der både jenter og gutter, studenter og forelesere, kommunen og private næringsforetak, samles omkring det bratte, moderne friluftslivet, og da spesielt skikjøring. Friluftslivskulturen kan ses på som et sosialt konstruert fenomen i stadig forandring, knyttet til den tid og sted det inngår i. Videre plasseres oppgavens tematikk i sen-moderniteten, som kjennetegnes av «frihet», ved at institusjoner mister grepet om folks livsførsel, og tradisjoner får mindre betydning. Konsekvensen av friheten resulterer i en samtid der det tilbys få faste forankringspunkter, og individet tvinges til å ta valg mellom mange muligheter.

I oppgaven blir friluftslivet forstått i lys av dette tidsbildet, og det anlegges et diskursperspektiv som rettes inn mot å undersøke hvilke enigheter og «tatt-for-gitt-heter» informantene produserer sin erfaring innenfor, og i sammenheng med. Informantenes utsagn er produsert i kvalitative personlige intervju som metodisk strategi, for å få tilgang til detaljene i interaksjonsformene som bidrar til å skape og reprodusere diskursen, og subjektiveringsprosesser som inngår i å delta i aktivitetene. Språket blir slikt sett analyseobjektet, som ses på som det som former og opprettholder diskursen innenfor, og om det moderne, bratte friluftslivet, som informantene er med på å forme gjennom sin deltakelse i aktivitetene ski/frikjøring, klatring og stisykling. De transkriberte intervjuene har jeg videre analysert og satt i sammenheng med kontekstene utsagnene inngår i.

Som kontrast til sen-modernitetens raske forandringer og individualistiske kultur, står naturen og «friluftslivet» frem som en arena for å realisere en alternativ identitet, gjennom at det assosieres med noe legitimt, sunt og nyttig. Aktivitetene i oppgaven kan regnes som friluftsliv, i lys av at intensjonen og meningen med aktivitetene som friluftslivsbegrepet, tar sikte på naturopplevelse og miljøforandring. Samtidig er heller ikke friluftslivet unntatt tiden det inngår i. Moderniteten og dens konsekvenser har også følger for, og forandrer både praktiseringen av, og språkbruken knyttet til friluftslivet. At kvinner «finner seg til rette» i historisk sett fullstendig mannsdominerte felt, og at utstys- og teknologiutvikling «flytter inn» resulterer både i et bredere spekter av friluftslivsaktiviteter som tiltrekker mange, men også et friluftsliv som favoriserer enkelte væremåter, kunnskaper og ferdigheter som oppgaven vil belyse.

Funnene er organisert i fem kapitler der friluftslivskulturen i Sogndal fremstår som et sted der prestasjoner på ski og «å komme seg ut», teller mer enn skoleprestasjoner og utseende. Jentene i denne undersøkelsen viser at stisykling, klatring og spesielt skikjøring er en viktig og betydningsfull dimensjon for hverdagen, og særlig inngår i spørsmålet om hvem de ser seg selv som. Like fullt, finnes paradokser og ambivalenser i deltakelsen. Det populære, bratte friluftslivet fungerer både inkluderende og mangfoldig, med *sykt gira jenter* som *gønner* og opplever gledesrus, men samtidig opplever at det er krevende å pushe grenser, benytte seg av de alltid tilgjengelige forholdene, og å holde følge på høyt nivå med stadig flere å sammenligne seg med. I en verden der «*alt dreier seg om sånne ting*» er fokuset på ferdigheter fremtredende, og jentene er dypt involverte i form av tidsbruk, økonomiske og «psykiske og fysiske» ressurser. Dermed er friluftslivet som konstitueres på den ene siden svært livsberikende, ved at de erfarer mestring og opplevelser de ikke kan tenke seg å være foruten. På den andre siden ses aktivitetene på som en prestasjonsplattform for å pushe grenser og som en arena for å skaffe sosial kredibilitet og anerkjennelse.

In english

The thesis examines how a modern outdoor culture is constituted, for and by girls. The context for the survey has been added to Sogndal. A village where both girls and boys, students and lecturers, the municipality and private business enterprises gather around the steep, modern outdoor life, and especially skiing. The outdoor life culture can be seen as a socially constructed phenomenon in constant change, linked to the time and place it is part of. Furthermore, the thesis theme is placed in late modernity, which is characterized by "freedom", by institutions losing their grip on people's way of life, and traditions gets less importance. The consequence of freedom results in a time when few fixed anchors are offered, and the individual is forced to make choices between many possibilities.

In the thesis, the outdoor life is understood as a part of the time, and a discourse perspective is established that focuses on examining which agreements and "taken-for-given" the informants produce their experience within, and in the context of. The informants' statements are produced in qualitative personal interviews as a methodological strategy, to access the details of the forms of interaction that help to create and reproduce the discourse, and subjectivation processes involved in participating in the activities. The language is seen as the object of analysis, which is regarded as what forms and maintains the discourse within, and about the modern, steep outdoor life, which the informants contribute to shaping through their participation in the activities skiing / freeriding, climbing and hiking. I have further analyzed the transcribed interviews and put it in context with the contexts in which the statements form part.

In contrast to the late-modernity's rapid change and individualistic culture, nature and "outdoor life" stand out as an arena for realizing an alternative identity, by associating with something legitimate, healthy and useful. The activities in the task can be regarded as outdoor life, in view of the intention and meaning of the activities as the outdoor life concept, aiming for nature experience and environmental change. At the same time, outdoor life is also not the time it is part of. Modernity and its consequences also have consequences for, and change both, the practice of and the use of language related to outdoor life. The fact that women "find their way" in historically completely male-dominated fields, and that equipment and technology development "move in" results in both a wider range of outdoor activities that attract many, but also an outdoor life that favors certain ways, knowledge and skills the task will illuminate.

The findings are organized in five chapters where the outdoor life culture in Sogndal appears as a place where performance on skiing and "getting out", counts more than school performance and appearance. The girls in this study show that path cycling, climbing and especially skiing is an important and important dimension for everyday life, and especially in the question of who they see themselves as. Equally, there are paradoxes and ambivalences in the participation. The popular steep outdoor life works both inclusive and diverse, with sickly gay girls who hone and experience joy, but at the same time find it difficult to push boundaries, make use of the always available conditions, and to keep up with the high level with an increasing number of to compare with. In a world where "everything is about such things", the focus on skills is prominent, and the girls are deeply involved in the use of time, financial and "mental and physical" resources. Thus, the outdoor life that is constituted on the one hand is very enriching, in that they experience coping and experiences they cannot imagine being besides. On the other hand, the activities are seen as a performance platform for pushing boundaries and as an arena for providing social credibility and recognition.

Innholdsfortegnelse

1.0 INNLEDENDE KAPITTEL	1
1.1 BAKGRUNN FOR OPPGAVEN.....	1
1.2 FORSKNINGSOMRÅDE OG PROBLEMSTILLING.....	2
1.3 INNLEDENDE BETRAKTNINGER OG OPPGAVENS OPPBYGNING	4
1.3.1 Innledende om diskursanalyse	4
1.3.2 Oppgavens oppbygning.....	5
1.4 MITT FORHOLD TIL SKI OG SYKLING SOM FRILUFTSLIVSAKTIVITETER	7
1.5 SOGNDAL – DEN SOSIALE RAMMEN.....	7
2.0 TEORI	12
2.1 DEL EN: BETRAKTNINGER OM «HØY-MODERNITET»	12
2.1.1 INNLEDENDE BETRAKTNINGER OM SOSIOLOGISK TEORI	12
2.1.2 Modernitet og selv-identitet.....	12
2.1.3 «Kjønnede» betraktninger.....	15
2.2 DEL TO: KUNNSKAPSSTATUS OG FORSKNING I FRILUFTSLIV	16
2.2.1 INNLEDENDE BETRAKTNINGER OM FRILUFTSLIV SOM FORSKNINGSOBJEKT.....	16
2.2.2 Friluftslivets «tradisjonelle mening».....	18
2.2.3 Friluftsliv som et samfunnsanliggende	20
2.3. DET «SEN-MODERNE» FRILUFTSLIVET	22
2.3.1 Friluftslivets utvikling: Fra tradisjonelt dannelsesperspektiv til det moderne, individualiserte.....	22
2.3.2 DAGENS FRILUFTSLIV: MODERNE, PRESTASJENSORIENTERT OG RISIKOFYLT?	23
2.4 KVINNER I BRATTE FRILUFTSAKTIVITETER	26
2.4.1 Innledende betraktninger og litteratursøk.....	26
2.4.2 Kvinnens inntreden i «moderne friluftslivet»	27
2.4.3 Kjøre som «en kjærring?».....	28
3.0 DISKURSTEORI	30
3.1 INNLEDENDE BETRAKTNINGER.....	30
3.2 DISKURSTEORETIKERE OG ANALYTISKE TILGANGER.....	30
3.2.1 Foucault.....	30
3.2.2 Diskurspsykologi.....	32
3.3 SUBJEKTET OG SUBJEKTIVIERINGSPROSESSER	32
4.0 METODE	36
4.1 INNLEDENDE OM METODE.....	36
4.1.1 Forsker i eget miljø – kulturell kompetanse	36
4.1.2 Informantene.....	37
4.1.3 Empiri ved kvalitative forskningsintervju.....	38
4.1.4 Etikk og NSD	40
4.2. FREMGANGSMÅTE FOR ANALYSEARBEIDET	41
4.2.1 Diskursens representasjoner.....	42
4.2.2 Diskursens lagdeling.....	43
4.2.3 Diskursens materialitet.....	44
5.0 RESULTAT, ANALYSE OG DISKUSJON	45
5.1 EN VERDEN DER FOLK BARE HOLDER PÅ MED ”SÅNNE TING”	46
Det er ikke noe som heter ”litt topptur”	47
Klarer ikke helt å forklare det.....	48
I Sogndal spør vi ”hvor har du vært på ski”, ikke ”har du det bra?”	49
5.1.1 Teoretisk belysning av diskursiv praksis.....	49
5.1.2 Representasjonens materialitet.....	51

5.2 DE ER TØFFE, DE TØR OG DE GØNNER – DE ER JENTER.....	53
<i>God for å være jente – eller guttejente?</i>	54
<i>Har hun klart det, må jeg klare det også</i>	55
<i>Jentestemming – Wow, det var bra!</i>	56
5.2.1 <i>Teoretisk belysning av diskursiv praksis</i>	57
5.2.2 <i>Representasjonens materialitet</i>	60
5.3 SYKT GIRA, PÅ Å GJØRE SYKT MYE	61
<i>Fri fra friluftsliv?!</i>	62
<i>Jeg føler jeg går glipp av noe</i>	63
<i>Det går bra, men det går jo ikke bra i det hele tatt</i>	64
5.3.1 <i>Teoretisk belysning av diskursiv praksis</i>	64
5.3.2 <i>Representasjonens materialitet</i>	66
5.4 SLAPP AV! DET HANDLER OM FERDIGHETENE DINE	68
<i>Man skal ha riktige alt</i>	69
<i>Du menger deg med de som er på samme nivå som deg</i>	70
<i>Jeg gønner mer, hvis noen ser</i>	71
5.4.1 <i>Teoretisk belysning av diskursiv praksis</i>	72
5.4.2 <i>Representasjonens materialitet</i>	74
5.5 Å VÆRE EN SKIKJØRER – JEG SKJØNNER IKKE HVEM JEG SKAL VÆRE UTEN	76
<i>Det er ikke et blaff, det er en del av oss</i>	77
<i>Fra pingle til kick. Hva med naturopplevelsen?</i>	78
<i>Høy på livet og uendelig glede</i>	79
5.5.1 <i>Teoretisk belysning av diskursiv praksis</i>	80
5.5.2 <i>Representasjonens materialitet</i>	82
6.0 OPPSUMMERING AV FUNN OG AVSLUTTENDE REFLEKSJONER	83
6.1 HVORDAN KONSTITUERES EN MODERNE FRILUFTSLIVSKULTUR FOR, OG AV JENTER?	83
6.2 ALLE GLANSEDE FORSIDER HAR OGSÅ EN BAKSIDE – HVILKE SOSIALE «KONSEKVENSER» KAN EN SLIK MODERNE FRILUFTSLIVSPRAKSIS TENKES Å FÅ?	87
6.3 VEIEN VIDERE?	88
7.0 VALIDITET OG RELIABILITET.....	90
7.1 AVSLUTTENDE REFLEKSJON.....	91
REFERANSER.....	92
VEDLEGG 1: GODKJENNING FRA NSD	96
VEDLEGG 2: INFORMASJONSSKRIV OG SAMTYKKEERKLÆRING	97
VEDLEGG 3: INTERVJUGUIDE.....	99

1.0 Innledende kapittel

1.1 Bakgrunn for oppgaven

Ideen om å skrive en masteroppgave om det bratte friluftslivet springer ut fra samtaler og diskusjoner som har funnet sted under nettopp disse aktivitetene; på ski mot toppen av et snødekt fjell, etter oppdagelse av en ny flyt-sti på sykkelstur og i pauser på det lokale «(klatre)cragget». Aktivitetene finner sted i vestlandsbygda Sogndal. Langs «fjordstien» er det malt et bilde av bygda med en tilhørende tekst; «Sogndal – lat eventyret starta». Her bindes bilde av den nasjonalromantiske bygda mellom fjord og fjell sammen med «nye eventyr». «Nye eventyr» med en mulig tvetydighet: På et annet sentralt sted i sentrum har noen tagget *sine* tanker om Sogndal som friluftslivsbygd under #Sogndal #Friluftsliv #LivetErBestUte #Topptur #Prestasjonsangst. Det er nettopp denne dobbeltheten som fanger min interesse: Disse to, noe motstridende, forbilledlige forståelsene av Sogndal er bakgrunnen for å dykke dypere i denne verdenen sammen med noen av menneskene som deltar i den. Både med nære venninner og med relativt nye bekjenskaper har ulike temaer omkring hva friluftslivet betyr for oss til stadighet vært et samtaleemne. I skolekantina har lengselen etter å *komme seg ut* vært særlig sentralt, og da i hovedsak ut på ski. Både topptur og frikjøring er særlig sentrale aktiviteter for informantene, som vi kommer tilbake til, men også stisykling og klatring. Samtidig som aktivitetene inngår i uttrykk som: ”*Jeg føler at livet mitt startet da jeg flyttet til Sogndal, dette er det beste jeg vet om*” har noen samtaler dreid seg inn i retning av at lengselen etter å komme seg ut bytter plass med et jag om å utnytte seg av forholdene, som uttrykkes i ”*Kan det ikke komme en regnværsdag snart, ? Jeg er så sliten av å stå på ski hver dag*”. Dette har fått meg til å reflektere rundt hvilke verdier og betydninger som tillegges friluftaktivitetene, og hvordan de preger både hverdagslivet og hvem man ser seg selv som.

Friluftslivet, og spesielt de bratte, risikofylte aktivitetene, har vært dominert av mannlige utøvere, men artikkelen «*Turistforeningen er 150 år – nå er kvinnene i flertall for første gang*» basert på tall fra SSB, viser at stadig flere jenter tiltrekkes av og deltar i friluftsliv. Kirsti P. Gurholt uttaler seg i artikkelen: «*Flere kvinner er blitt mer aktive. Det er helt klart økning i antall jenter som deltar i mer krevende aktiviteter*» (Kleiven, 2018). Dermed er jeg nysgjerrig på hvordan det oppleves for jenter å *være jente* i et miljø som kretser rundt aktiviteter i bratt terreng, og hvordan det har seg at vi engasjeres så dypt i aktiviteter som frikjøring, stisykling og klatring. En slik kontekst kan virke noe kontrastfylt til et friluftsliv der forskning eksempelvis tituleres med «*Naturen er en gullgrube for folkehelsen*» og «*Utendørs aktiviteter i urbane grøntområder kan være et middel for å redusere stress i hverdagen*». Her forbindes

friluftsliv og natur med god helse, og som et avbrekk fra hverdagens og bylivets stress og mas. Friluftslivets språk bærer preg av å være «lånt» fra kunsten, der både ord, bilder og tanker fra kulturhistorien, og spesielt det romantiske synet, bidrar til måter å fortolke og uttrykke natur, slik det overnevnte bilde illustrerer. Ulike tider operer imidlertid med ulike kriterier for hva som er godt og dårlig, skjønt og stygt, meningsfullt og meningsløst. Dermed anser jeg det som interessant å undersøke andre dimensjoner av friluftslivet enn dets romantiserte, folkelige og tradisjonelle mening, og belyse hva som kjennetegner det «moderne friluftslivet». Et spørsmål knyttet til fremveksten av de nye aktivitetene, er om disse moderne, bratte friluftslivsaktivitetene fungerer løsrevet fra den tradisjonelle friluftslivskulturen, eller om de kan forstås som en forlengelse av den. Dette spørsmålet tar jeg med meg i formuleringen av problemstillingen for undersøkelsen.

1.2 Forskningsområde og problemstilling

Som nevnt er individene for undersøkelsen jenter, og jeg stiller spørsmålet i tilknytning til Sogndal som sted:

Hvordan konstitueres en moderne friluftslivskultur for, og av jenter?

Med dette spørsmålet vil jeg undersøke hvordan et «moderne friluftsliv» omtales og praktiseres, og hvordan jenter deltar i, og også former en slik kultur. Mine begrunnelser for å undersøke dette finner jeg blant annet i det Tordsson (2003, s. 20) tidligere har hevdet, om at hvordan vi forholder oss til, altså handlingsmønstrene og holdningene til friluftslivet, ofte blir tatt for gitt, ved at det ble lite problematisert og sjeldent til gjenstand for refleksjon. Ifølge Tordsson (2006, s. 6) har språket betydning for opplevelsen av vår tilværelse, ved at det ordner verden for oss. I slik mening dreier *friluftsliv* som fenomen seg om mønstre i hvordan man ordsetter og avgrenser det, samt hvordan man kommuniserer, legitimerer og verifiserer bestemte mønstre i friluftsliv som praksis (Tordsson, 2003, s. 66). For å bidra til å gjøre friluftslivskulturen her i Sogndal til «gjenstand for refleksjon» og for å belyse hvilke holdningsmønstre og handlinger som tas for gitt, har jeg ved å ta utgangspunkt i Gurholt (1999) sin avhandling om kvinners utøvelse i friluftsliv og hverdagsliv i Alta og Finnmark, funnet frem til noen punkter å forfølge i oppgaven. Gurholt (1999) påpeker at menns erfaringer i friluftsliv har dominert forskningen, og «kjønn» har betydning for vitenskapelig kunnskap om friluftsliv som får aksept som faglig kunnskap. Idrett og friluftsliv beskrives ikke bare som et speilbilde av samfunnet, men fungerer også som aktive samfunnsformene krefter, i betraktning av at friluftsliv er knyttet til politiske målsetninger (Gurholt, 1999, s. 21). Slik sett kan kvinners inntreden i en mannsdominert

friluftslivskultur sies å inngå i, og konstituere en praksis som kan ha ringvirkning utover friluftslivsfeltet. Et slikt perspektiv kan bidra til at friluftslivet oppfattes som en «nøkkel» til å forstå forholdet mellom natur og kultur.

Jentene i dette utvalget har som nevnt «bratte» friluftslivsaktiviteter som en viktig dimensjon ved, og forutsetning for, sitt hverdagsliv. Gurholt (1999, s. 67) argumenterer for at ved å relatere empiriske undersøkelser til personer, blir det mulig å gripe kjønnsstrukturer, -symboler og – relasjoner. Jentenes språkbruk er herunder interessant, og jeg anser språket som konstituerende for den sosiale verden, i dette tilfelle en «verden» kretset rundt aktiviteter i friluft. Ifølge Gurholt (1999, s. 64) kan et slikt studie være verdifullt for å synliggjøre hva slags erfaringer, kunnskap, ønsker og behov jenter har, ut fra hvilke verdier de vektlegger i, og tillegger friluftslivet, og hvordan verdier blir skapt, vedlikeholdt og endret innad en kontekst av et moderne, ferdighetsorientert friluftsliv. For min undersøkelse innebærer det at jeg vil ta opp hva friluftslivsmiljøet i Sogndal tilbyr i meningsskapning, der jeg i lys av det jentene forteller omkring sine egne erfaringer, kan undersøke hvilke betingelser og muligheter jenter trekker frem i sin deltakelse i kontekst av å være jente. Dermed vil jeg undersøke mønstre i hvordan mine informanter *snakker om* det å være kvinnelig friluftslivsutøver, for belyse hvilke praksiser og væremåter som legitimeres og verifiseres som tilhørende til den «sosiale identiteten» (*kvinnelig*) *friluftslivsutøver*. Slike mønstre gjenspeiler hvilke verdioppfatninger, forståelsesmåter og interesser som også knyttes til samfunnets institusjoner, og strukturer og maktforhold kulturen er en del av. Med et kritisk diskursanalytisk «blikk», som jeg kommer tilbake til i teori og metoddelen, vil jeg studere informantenes utsagn for å finne likheter og eventuelle motsetninger som kan konstituere ulike sider av og deltakelse i, det moderne friluftslivet. Undersøkelsen kan dermed bidra til å belyse *hvordan* jenter deltar i, og former en «bratt» og moderne friluftslivskultur, (tidligere) dominert av menn.

I betraktning av de kritiske punktene Gurholt fremhever vil jeg vise hvordan et slikt studie kan bidra til ny kunnskap om (moderne) friluftsliv både tematisk, analytisk og metodisk. Å belyse hvordan ulike forhold mellom natur og kultur har følger for både sosiale strukturer og det enkelte individs hverdagsliv, støtter min intensjonen om å skape forståelse rundt hvordan jenter beskriver sin deltakelse i en moderne friluftslivskultur. I oppgaven forstår jeg oss som utøvere i et sosiokulturelt felt i stadig forandring, og hvilke kriterier for hva som er verdifullt med, og i det moderne friluftslivet er knyttet til friluftslivets historie og endringer i denne, som kan sies å ramme inn oppgaven i et større perspektiv.

1.3 Innledende betraktninger og oppgavens oppbygning

1.3.1 Innledende om diskursanalyse

Som nevnt interesserte dobbeltheten mellom de overnevnte bildene av Sogndal meg, og også utviklingen av det «tradisjonelle» og det «moderne» friluftslivet, sammen med jenters økte deltakelse. Jeg la merke til hvordan mange i Sogndal, og også de som uttaler seg i media og i pensumlitteratur på friluftslivsstudie, har måter å snakke om «sitt eget» friluftsliv, som kunne virke preget av felles språkbruk og enigheter. Observasjonen medførte interesse for en diskursteoretisk forståelse. Begrepet diskurs bygger på en grunnleggende antagelse om at språk er konstituerende for det sosiale liv, og bygger på strukturalistisk og poststrukturalistisk språkfilosofi som hevder at *”våres adgang til virkeligheten alltid går gjennom språket”* ved å skape representasjoner av virkeligheten (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 14-16). Diskursbegrepet tar utgangspunkt i både språk som form og språk som brukes i, og om bestemte praksiser innenfor for eksempel institusjoner som skole, idrett eller friluftsliv som samfunnsområder. Diskurser materialiseres og uttrykkes gjennom handling og praksis, der handling også kan forstås som språklig praksis. En diskursanalyse dreier seg slikt sett om, og gir muligheter for, å studere mening der den oppstår; i språket (Neumann, 2002, s. 18). Språket ses ikke bare som et system av begreper som direkte refererer til fenomener, men som et sosialt system med en egen logikk. Med en forståelse av at språket er konstituerende for den sosiale verden, kan språkbruken og sosialt kommuniserte tilknyttet diskursen, sies å være analyseobjektet (Neumann, 2002, s. 18), slik at mine informanters fortellinger, i lys av et diskursperspektiv blir analyseobjektet jeg undersøker.

Å drive diskursanalytisk forskning, deler på tvers av ulike tilganger en perspektiv om å foreta kritisk forskning, og å undersøke og kartlegge maktrelasjoner i samfunnet, og også å forklare diskursstrukturer på bakgrunn av mønstre i den sosiale interaksjonen og sosiale strukturer. Diskurser avgrenses fra andre diskurser ut fra hva slags meningsinnhold og sosiale sekvenser som tillegges tilhørighet av «sine bærere» (Neumann, 2002, s. 56). I en diskursanalyse er det ifølge Neumann (2002) metodisk sett viktig å dele arbeidet i tre steg, der det innledende arbeidet kan anses som teorigrunnet for analysen. Det første steget i diskursanalysen er å avgrense hva man vil studere og hvilke kontekster som skal være en del av analysen, slik jeg nå vil gjøre ved å vise hvordan jeg har bygget opp oppgaven.

1.3.2 Oppgavens oppbygning

I **kapittel 1 – Innledende kapittel**, presenterer jeg bakgrunnen for oppgaven, sammen med forskningsspørsmålet for undersøkelsen. For å avgrense diskursen i «tid og sted» vil jeg i innledningsvis sette «Friluftsbbygda Sogndal» på kartet, der jeg trekker konteksten inn som en ramme som omslutter de sosiale relasjonene og hendelsene jeg videre vil studere. Videre i oppgaven vil jeg, for å bygge opp oppgaven i henhold til diskursanalytiske perspektiv, ta utgangspunkt i Jørgensen og Phillips (1999, s. 13) sine beskrivelser av noen nøkkelpremisser og generelle filosofiske antagelser som ligger til grunn for de fleste diskursanalyser.

I **kapittel 2 – Del en – Betragtninger om senmodernitet**, tar jeg utgangspunkt i det første premisset som dreier seg om å ha en kritisk innstilling til «selvfølgelig viten» som tas for gitt. I dette inngår å ha et syn på at menneskers forståelser av verden ikke er speilbilder av «verden der ute», men produkter av måter å se verden på gjennom tilgjengelig kategorier som kjønn, alder og demografiske forhold. Dermed innleder jeg forskningsområdet for oppgaven; moderne friluftsliv, med en overordnet kulturkontekst i lys av Anthony Giddens teori om det høy-moderne samfunn. Et «verdensbilde» som et produkt av den vestlige verden kan være kulturelle forestillinger knyttet til kjønn og feminitet, som også inngår i jenters deltakelse i det moderne friluftslivet. Dermed anses jeg det som bærende for undersøkelsen å trekke inn ulike teorier og forståelser knyttet til «kjønn», for å si noe om hvordan det å være jente plasseres inn i sammenheng med friluftsliv som sosiokulturelt fenomen.

I **Del to – Kunnskapsstatus og forskning om friluftsliv**, tar jeg utgangspunkt i prinsippet som dreier seg om historisk og kulturell spesifisitet, der tanken er at syn på, og viten om verden, er historisk og kulturelt innlært. «Friluftslivets tradisjonelle mening» omtales gjerne som en del av «den norske væremåten», hvorfra det «moderne friluftslivet» kritiseres.. i friluftslivets utvikling gjennom historien og belyser hvilke syn som rådet, - og råder, over friluftslivet, og hvordan det moderne friluftslivet, for noen, fremstår som truende for det «tradisjonelle». En slik kulturkontekst sammen med del 1, er avgjørende for meningsskapingen som skal studeres, da konteksten ligger som kulturelle rammer for sosiale sammenhenger.

I **kapittel 3 - Diskursteori** presenteres ulike diskursanalytiske tilganger, sammen med teori som omhandler subjektet og subjektiveringsprosesser, som jeg vil ta i bruk for å undersøke, og diskutere funnene i analysedelen med. I **kapittel 4 - Metode**, introduserer jeg informantene, sammen med intervju som metode i produksjon av analyse materialet. I metodekapittelet vil jeg

også argumentere for, og forklare hvordan jeg vil anvende diskursteoretisk tilgang som fremgangsmåte for å analysere empirien.

I **kapittel 5 – Resultat, analyse og diskusjon** drar vi tilbake til Sogndal. Det tredje premisset i diskursanalyse dreier seg om sammenhengen mellom viten og sosiale prosesser. Sosiale prosesser blir sett på som skapende og opprettholdene for måter å se verden på, der man i sosiale interaksjoner bygger opp under felles sannheter. Disse felles «sannhetene» er mønstre jeg har identifisert i analysen av utsagnene som jeg skrevet ut som et narrativ – en slags historiefortelling der jeg prøver å gripe fatt i hvilke meningsmønstre som trer frem og som konstituerer friluftslivskulturen. Mønstrene er tematisert under fem kategorier: «En verden der alt dreier seg om sånne ting», «De er tøffe, de tør og de gønner – De er jenter», «Sykt gira, på å gjøre sykt mye», «Slapp av! Det handler om ferdighetene dine» «Å være en skikjører – jeg skjønner ikke hvem jeg skal være uten». Videre diskuterer jeg mønstrene med utgangspunkt i det siste premisset Jørgensen og Phillips (1999) som peker på er en sammenheng mellom viten og sosial handling. Det vil si at i bestemte «verdensbilder» (diskurser) blir noen former for handling naturlige, mens andre blir unaturlige og utenkelige, i og med at ulike sosiale verdensbilder henger sammen med, og uttrykkes i forskjellige sosiale handlinger. Slik gir sosiale konstruksjoner av sannhet og viten konkrete sosiale konsekvenser. Dette ligger til grunn for å undersøke hvordan informantene gjennom subjektiveringsprosesser «skaper» ulike sosiale identiteter, som inkluderer å undersøke hva som inngår som naturlig/ikke naturlig væremåter. Jeg tilføyer også hvordan en diskurs har makt til å influere hvilke måter å opptre på som anses legitime og hva som gir anerkjennelse. I og med at friluftslivet jeg undersøker har vært, og fortsatt kan ses på som mannsdominert, er det viktig å ha et blick for makt når utvalget av informanter består av jenter.

I **kapittel 6** oppsummer jeg funnene fra analysen, og setter den moderne friluftslivskulturen som konstitueres inn i flere sammenhenger omkring hvilke konsekvenser kulturen kan tenkes å få. I **kapittel 7** overveier jeg oppgavens validitet og reliabilitet, og avslutter oppgaven med en egen refleksjon over resultatene.

Da jeg er en del av det miljøet jeg vil undersøke nærmere, ser jeg meg selv som en «insider» som gjennom masterstudiet har satt meg fore å forstå mer av hvilke verdier og meningsdannelser som binder oss sammen, og som også får oss til å lengte ut, men som vi også av og til lengter etter å slippe fri fra. I den sammenheng vil jeg forsøke å «situere» meg selv i dette feltet.

1.4 Mitt forhold til ski og sykling som friluftslivsaktiviteter

Jeg har alltid vært aktiv i idrett, og drevet med friluftsliv i dets «tradisjonelle» forstand, som innebærer søndagstur og hytte-til-hytte turer. Studievalget mitt, Bachelor i idrett og ernæring, falt meg «naturlig», og veien virket å være staket ut. På våren allerede det første året fikk jeg imidlertid en ny oppdagelse: etter en helgetur på Turtagrø i Hurrungane, med mammas to meter lange gamle Åsnes Nansen ski i plog ned fjell uten en eneste oppkjørt «trikkeskinne», åpnet det seg en ny verden. På Turtagrø så jeg knallbrune, kule jenter som svingte nedover fjellsiden i stedet for å ploge, de hadde breie ski og grønne «Scarpa Velvet» skistøvler. Utover sommeren satt de grønne støvlene «fast i hodet», jeg klarte ikke glemme synet av de grønne støvlene og de som kjørte med dem. Jeg ville også ta del i en slik verden, som for meg fremstod som et bilde på *frihet*. To dager ut i studieårets høstsemester bestemte jeg meg. Jeg sluttet på studiet, og dagen etter stod jeg midt mellom fjord og fjell på Sogndal Folkehøyskole for å begynne på linja «Ski og klatring». Med grønne Scarpa Velvet støvler i bagen selvfølgelig. Dessverre var det ikke slik at jeg umiddelbart lignet på jentene fra Turtagrø som lekent svingte seg nedover fjellsiden. «Friheten» ble rammet inn av en haug med regler og opplæring om sikkerhet, utstyr og teknikker og jeg følte meg helt elendig i både klatring og ski. Det ble mye tryning i klatreveggen og de «alpesvingene» av tysk presisjon læreren min var opptatt av, var ikke å se i mine skispor. Til tross for at jeg ofte hadde følelsen av å ha en lang vei å gå, var det likevel *noe* som fikk meg til å fortsette med denne typen friluftsliv. Selv om det var krevende, fikk de fantastiske naturopplevelsene meg til å ville bruke tid på å mestre det. Nå, 7 år senere, er jeg fortsatt i Sogndal og sjonglerer skikjøring, stisykling og masterskriving. Men, fra mine opplevelser går vi nå over til denne bygda som rammer inn disse aktivitetene. Videre i denne innledende delen vil jeg dreie inn på en mer spesifikk situasjonskontekst i en skildring av Sogndal og hva stedet tilbyr av muligheter til å utøve «friluftsliv», i sammenhenger der meningsskapingen skjer, som i tid og sted (Hitching, Nilsen & Veum, 2011, s. 29).

1.5 Sogndal – Den sosiale rammen

Sogndal er ikke bare kjent som *Saftbygda*, men ble også kåret til årets UTE-plass av magasinet UTE og Visit Norway i 2011. Sogndal er omringet av fjord og fjell, slik at både topptur, skolearbeid og en tur i buldreveggen kan inngå i et «dagsverk». Et «*fem-minutters-samfunn*» sier Per-Odd Grevsnes, daglig leder av Hodlekve Skisenter i "Paneldebatt: Bratt friluftsliv i endring" (2019) og også «*Et sted der det er lett å leve bra*». Både tilrettelagte naturområder, og «villere» naturområder i umiddelbar nærhet åpner opp for å inkludere bratte aktiviteter som hverdagsaktivitet. Stisyklinga i Kaupanger-skogen og klatring på Kvam er kjent for de fleste med tilknytning til friluftslivsmiljøet i Sogndal. Spesielt kjent er imidlertid skimulighetene,

med tidvis ekstreme snø-dump, takket være Jostedalsbreen og den «orografiske effekten» der fuktig luft blir avkjølt og faller som snø («Pudder»). Skikjøring i den legendariske Hodlekveskogen¹, kåret til FriFlyt til en av verdens beste skogskjøring, og er en gjenganger fra både store filmprosjekt som Birkebeineren og hjelmkamera-«edits» fra de dypeste dagene finnes i omtrent enhver skikjører bosatt i området sin Instagramprofil. Skimulighetene bidrar til at Sogndal omtales som *Laussnøhovedstaden* og trekker oppmerksomhet under overskrifter som *Sogndal; En pudderforkynnelse, Puddebonanza i Sogndal* (FriFlyt), *Den skjulte skidalen* (Aftenposten), og *Pudderhovedstaden* (DN). Dermed assosieres Sogndal ofte med skikjøring, både topptur med smale og lette «joggeski», og breiere «pudder-ski» for frikjøring.

Frikjøring på ski har de samme bevegelsesmønstrene som slalåmkjøring i preparerte alpintraseer, men «cordfløyen» byttes ut med å oppsøke naturlige områder på jakt etter *laussnø* – for «østlandsfolk»: *pudder*. Den største forskjellen mellom slalåm og frikjøring er at naturelementer som steiner, trær og terrengformasjoner som klipper og bekkedaler former kjøremønsteret, fremfor folk og porter i de preparerte traseene (Telseth, 2005, s. 23). I Sogndal foregår frikjøring ofte i tilknytning til ski-senterne Sogndal Skisenter (Hodlekve) og Sogn Skisenter (Heggmyrane) som også markedsfører seg med «*frikjøringsområder i umiddelbar nærhet*» til anleggenes heissystemer. Topptur på ski der en går på ski opp med feller og bindinger med gå-funksjon, er også en form for frikjøring, som krever gode kunnskaper i å vurdere terreng med tanke på både sikkerhet, skredvurdering og for å finne «den beste (urørte) snøen». Skikjøringens stigende popularitet fremheves også i satsingen fra ulike næringslivsbedrifter som foregår i bygda, med utvikling av muligheter for heisbasert skikjøring og tilrettelegging som i utvidelse av parkeringsplasser ved toppturenes utgangspunkt; *framidalen* ligger toppturparkeringa – «Togga-parkeringa», som ifølge FriFlyt fungerer fint som sjekkeplass (Hval, 2019), der en kan ta på seg skiene fra bilen og begynne på de bratte høydemetrene opp til Togga² - "For hvem har ikke hørt om Togga?" (FriFlyt2019). Oppover klages det over en lav sko på *Togga-sporet*, som stort sett er både bratt og glatt, men det veies fort opp av de mange mulighetene for nedturen. På en *botnlaus* dag er det ikke få par med Togga-ski fra SGN-skis³ på parkeringa.

---

¹ Skog som ligger lett tilgjengelig fra Sogndal skisenter, der man ender opp ved riksvegen. Mye dugnadsarbeid har gjort skogen farbar. Ved riksvegen er det laget til busslommer der du blir plukket opp av Pudderekspressen som tar deg tilbake til Hodlekve Skisenter

² Populært fjell på 1205 moh. der toppturparkeringen er lagt til foten av fjellet

³ Skimerke med base i Sogndal. Skienes grafikk skal fortelle en histori om "vår skikjøring, vår livsstil og fjellene våre".

Klatring og stisykling involveres også i det bratte, moderne friluftslivet som «foregår» i Sogndal, og det satses på disse formene for aktiviteter også fra kommunenes side. I kommunens overordna mål om å legge til rette for et allsidig, helsefremmende tilbud innenfor fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv, var allerede fra 2013 en av strategiene å «*legge til rette for aktiviteter som klatring, stisykling og frikjøring*» (Sogndal Kommune, 2013). Stisykling er teknisk sykling – «*trail-riding/all-mountain*» som en utvidelse av terrengsykling, som stort sett foregår på smale stier - «*single tracks*» til skogs eller til fjells, med en fulldempet stisykkel. I Sogndal foregår stisykling ofte ved at man sykler eller «*pusher*» opp skogsbilveier, stier eller fjelltopper med avstivede dempere, før man på toppen gjør seg og sykkel klar for å sykle ned igjen. Enkelte steder er det også mulig å drive med shuttling ved at man kjører bil opp og sykler ned. «Å sjøttle» eller #stiens navn blir ikke anbefalt i Sogn Terrengsykkels lokale etikette for stisykling, der også markedsføring og guiding på lokale stier frabes for å unngå slitasje på stiene (Sogn Terrengsykkel, 2016). Rekkje Stiutvikling er et privat foretak med tilhørighet til Sogndal, som jobber med «*å bygge slitesterke stier som blender inn i naturen*» (Rekkje Stiutvikling, 2017). I klatring skilles det mellom sportsklatring, som er ruter på forhåndsboltede vegger ute og inne, og fjellklatring eller tradisjonell klatring i høyfjellet eller lavlandet der man bruker medbrakte sikringsmidler for å sikre seg selv oppover. I Sogndal foregår klatring stort sett på utefeltet på Kvam, eller når det er dårlig vær; inne i Sognahallen. Sogndal omtales som «*ein heilårsstad for den friluftslivsinteresserte*» (Bratt Moro, 2008).

Rundt disse aktivitetene knytter ulike arrangementer det private næringslivet, kommunen, studenter, så vel som lokale og tilflyttere sammen omkring friluftslivet. Fjellsportfestivalen og tidligere Fjell og Fjordmoro med slagordet *Fjedle kadla og eg lyte gao!* er eksempler på slike arrangement der friluftaktiviteter utgjør innholdet. Festivalene er i regi av «Bratt moro – Tøffare, brattare, friare», som er et aksjeselskap med ønske om «*å skape lokal entusiasme og utvikling*» (Bratt Moro, 2008), som samarbeider med Høgskulen, SGNSkis, SparebankenVest og også flere private foretak. På Fjellsportfestivalen kan en prøve seg på alt fra isklatring og toppturkurs, til kinesisk utfor på sykkel ned slalombakken og frikjøringskonkurranse på ski i ei fjellside der målet er å kjøre råest, droppe størst og å vise flyt og ferdigheter. Dagen avsluttes med *skryting og lyging* fra en lokal fjellfører før afterski og *Den store Fjellsportfesten* – det finnes kort sagt mye *Bratt Moro* sammen med folk som verdsetter aktivitet i bratt terreng. Toppturkurs og skredkurs for jenter er også en mulighet for jenter å være med andre jenter i gruppe på tur. I Sogndal kan deltakelsen i det «bratte friluftslivet» spesielt innenfor ski, sies å være nærmest utlignet kjønnsmessig, i lys av Hallandvik, Andresen og Aadland (2017) sin

undersøkelse om beslutninger i skred, der 43% av (90 av 209) av respondentene var kvinner. Like fullt er jenter har blitt tildelt den litt slakere varianten i Hodlekveskogen; *Jentepudderet!* Det er heldigvis ikke slik at jenter må oppholde oss der; det er stadig flere jenter som kjører brattere, hardere og dropper høyere. Hver vinter er det flere jenter som drar på med backflips, og det finnes alltid en jente fra Sogndal på startlistene i de nasjonale frikjøringskonkurransene. Under frikjøringskonkurransen i 2018 med ikke mindre enn 20 påmelde jenter (Meirik, 2018). Dette er langt flere enn det har vært på lang tid. For jenter er gruppa «Sogndal Girl Riders» et forsøk på å samle ski- og sykkelglade jenter i bygda. SGR beskrives som en gruppe der jenter sammen kan utvikle seg selv og hverandre gjennom aktiviteter på snø og sti. Engasjementet har de siste årene dabbet av, kanskje som et resultat av at Sogndal er en «gjennomfartsbygda», som folk flytter fra (og lengter tilbake til).

#Svartholten #Pudderekspressen #IkkeHashtag

Sogndal har altså et yrende miljø for friluftslivsaktiviteter, friluftslivsutdanninger, friluftslivspersonligheter - folk som bor her «ånder» ski, sykkel og klatring. Studenter, så vel som forelesere ved høyskolen, med slitt tursekk over skulderen ses daglig i skolekantina. I butikken møter en kjentfolk med knebeskyttere på beina, hjelmen på snei og søle i ansiktet etter en regnfull høst der sykkelstiene ble forvandlet til bekker. Om våren er det ikke overraskende å møte de samme folka på skitur i fjellet på formiddagen, igjen på kvelden for å sykle på tørre stier i skogen. At friluftsliv både prioriteres og inngår i en sosial verdsetting i bygda vises for eksempel ved at NRK publiserer en artikkel om studentorganisasjonen Lurkarlaget⁴ sin morgentur under overskriften «I Sogndal er det greit å lukta bål på forelesing» der det blir ytret at i Sogndal er det «kulare å ha vore på tur enn heime framfor Tv-en» (Dalakar, 2018). Lurkarlaget arrangerer turer både i tradisjonell og moderne forstand; surfeturer, mandagsturer, lange og korte skiturer. Er du med i styret eller ofte med på tur, omtales man gjerne som en «Lurkis». På høsten er det «Syrefest», «Pudderlår» og intervaller i Høgskole-trappa – «Alle» forbereder seg til skisesongen og kommer i form til topptur og pudder-pumping.

Det er ikke mange høydemeter som skal til før det gir *likes* på Instagram; her er den nasjonalromantiske fjord- og fjellutsikten stort sett tilgjengelig fra stuevinduet. Fra tidlig oktober legges de første pudder-bildene ut på Instagram. Enten fra sesongens første topptur – «*Jippi!*», eller et tilbakeblikk til en plettfri solskinnsdag fra forrige sesong med tilhørende caption «*Ikke lenge*

---

⁴ Lurkarlaget er Sogndalsstudentenes friluftslivsorganisasjon

igjen nå!». På sosiale medier kan det se ut som at *alle er ute* til enhver tid. På de dypeste dagene er det like mange skikjørere som biler på Riksvei 5 etter en tur i Hodlekveskogen; fargerike gore-tex-folk i dobbeldans mot nærmeste buss-stopp for å rekke neste Pudderekspress – «*Vi rekker en tur til da?!*». Under første dag med skiføre kan køen opp Svartholten⁵ og kaoset på Toppturparkeringsen sammenlignes med Amerikanerne under Black Friday. Parkerer man «for dårlig» risikerer man å bli hengt ut på Facebook av hissige toppturentusiaster som er livredde for at noen kommer før dem og *kjør opp snøen*. De *feteste* nedkjøringene med den beste snøen – *secret spots*, skjules gjerne under hashtaggen #Svartholten på Instagram, sånn for å holde pudder-turistene og *rookiesene* på leit etter tur-tips unna. Her er det tydelige «eierforhold» og konkurranse til stede. «Vi» ønsker ikke «pudderturistene» velkommen i Hodlekveskogen, finner du hemmelige plasser å kjøre ski i Jostedalen, så holder du kjeft om det! De formelle retningslinjene for stisykling i Kaupanger dreier seg om å ikke Hasjtagge kommersielle aktører, ikke driv shuttling og guiding av turister – ikke vis hvor du har sykla! Det bratte friluftslivets eksplosiv vekst har også «hypet» seg utover Sogndalsdalens grenser, til andre steder med fjell lett tilgjengelig. Det nye «gira, moderne friluftslivet» beskrives i media under titler som «Glem langrenn, randonee er den nye folkesporten» (Aftenposten) og i kronikker, slik som «friluftskjendis» Stein P. Aasheim (2015) sendte på trykk etter å ha fått «fjellene sine» i Romsdalen oppkjørt av «bermen»: et «Toppturhysteri». Et spørsmål som kan stilles er om disse bratte aktivitetene er med på å skape et skille mellom «vårt friluftsliv», og «andres friluftsliv». Kan disse måtene å snakke om aktivitetene på virke ekskluderende i form av at *Dette friluftslivet er vårt, det er sånn vi driver det, og vi vil ikke dele det med andre?*

Jeg har med dette forsøkt på å etablere en forståelseshorisont rundt rammene for det informantene mine forteller. I beskrivelsen er intensjonen å vise den konteksten aktivitetene foregår i. Jeg skriver inn denne konteksten med et diskursanalytisk blikk, der hensikten med bruk av språket er å vise tatt-for-gitt-heter som råder innenfor denne verdenen. For at kulturen skal gi mening, må den presenteres sammen med den sosiale, kulturelle og historiske kontekst, altså tid og rom, den inngår i: det sen-moderne, vestlige samfunn.

2.0 Teori

2.1 Del en: Betraktninger om «høy-modernitet»

2.1.1 Innledende betraktninger om sosiologisk teori

Sosiologisk teori kan brukes til å belyse en bredere sosial utvikling, og for å sette rammene rundt den diskursive praksisen som undersøkes (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 159). For å forstå friluftsliv må, ifølge Tordsson (2003, s. 20), forholdene og kulturen i samfunnet, som en sosiokulturell kontekst som omgir fenomenet studeres. Rammer og premisser på et makronivå er med på å gi mening til analyseobjektene på et mikronivå. Dermed vil jeg her kort presentere Anthony Giddens beretninger om moderniteten og dens konsekvenser for samfunnet som en overordnet kontekst for friluftslivets utvikling som Odden (2008) også refererer til. Giddens har en kognitiv subjektforståelse, som ikke umiddelbart lar seg innpasse i diskursanalytisk ramme. Samtidig kan dette synet med en identitets-forståelse av subjektet som autonomt sies å være rådende i det ny-moderne individualiserte samfunn, som kjennetegnes ved at den synliggjør skjørheten og foranderligheten i alt (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 157). For å ikke blott avvise troen på individets refleksivitet omkring valg, som det henvises til både i friluftslivsforskningen og av mine informanter, vil jeg også trekke inn Giddens selv-identitetsbegrep. Slik jeg ser det avviser eller utelukker ikke nødvendigvis selv-identitetsbegrepet diskursanalysens syn på subjektet som konstruert. Dette kommer jeg tilbake til i forklaringen av subjektbegrepet.

2.1.2 Modernitet og selv-identitet

Giddens sine analyser av det moderne, post-tradisjonelle samfunns forandringer baseres på en forståelse av at individ og samfunn står i et gjensidig (påvirknings-) forhold. I dette inngår endringer i individets selvoppfatning og sosiale relasjoner, som samtidig også kan endres i tilknytning til samfunnets institusjonelle forhold. Samtiden betegnes ofte som «sen-moderne», men dette avhenger av hvilken tid som betegnes som «moderniteten». Dermed kan vår tid kalles en periode med «høymodernitet» (Giddens, 1997, s. 40). Giddens (1991, s. 32) teori om det moderne samfunnet kjennetegnes av tre grunntrekk som skiller det fra det tradisjonelle samfunnet; refleksivitet, tid/sted-separasjon og «utleiringsmekanismer». Tid og sted handlet i det tradisjonelle samfunnet om at tid var knyttet til sted, slik årstidsspesifikke gjøremål som slaktning, høsting, religiøse ritualer utspant seg på konkrete steder på samme årstid, som også friluftsliv i et nytteaspekt var knyttet til. Det moderne samfunnet er derimot løsrevet og skilt fra «rommet»: gjennom moderne kommunikasjonsmidler kan vi planlegge tiden; de sosiale

relasjonene begrenses ikke lenger av romlig distanse. Industriell utvikling og teknologiske innovasjonsprosesser akselerer og påvirker mennesker og miljøet vi lever i som et globalt system kjennetegnet av store ulikheter med hensyn til rikdom og makt (Giddens, 1997, s. 123-127).

Begrepet livsstil får særlig betydning i det moderne sosiale liv. Den nye moderniteten der industrisamfunnets institusjoner mister grepet om folks livsførsel, og tradisjoner mister betydning, har konsekvenser som at den moderne kulturen ser ut til å tilby få faste forankringspunkter, og individet tvinges dermed til å ta valg mellom mange muligheter. Å være selvrefleksive kjennetegner det sen-moderne mennesket, der det enkelte individ er «ansvarlig» for å konstruere en personlig fortelling om selvet ved å «velge» en identitet gjennom refleksive handlinger. Giddens (1991, s. 46) beskrivelse av selv-identitet kan forstås å inneha to dimensjoner. Selv-identiteten referer ikke til et «selv» som noen bestemt form, men til selvet slik det fremtrer i selvbevisstheten. Begrepet betegner også relasjonen mellom individet og dets sosiale og kulturelle omgivelser ved å identifisere seg med noe i fellesskapet, som et dialektisk forhold mellom det lokale og globale (Giddens, 1991, s. 14). Giddens *strukturbegrep* er i samme retning som post-strukturalismens syn på at subjektene konstrueres i og gjennom symbolske systemer, men legger vekt på det enkelte individ som «agency», der individet er noe mer enn en subjektposisjon i et symbolsk system. Utover dette har også «modernitetens konsekvenser» i en «norsk kontekst», blitt satt i sentrum for forskning og «klikkoverskrifter».

Psykiater Finn Skårderud (2013, s. 19) omtaler det moderne menneske som overstimulert av informasjon og relasjoner, med en risiko for å miste relasjonen til seg selv. Han beskriver moderniteten som et spenningsfelt med tydelige motsetninger, som menneskets behov for frihet sammen med behovet for tilknytning. En tid der vertikal sosialisering byttes ut mot horisontal, der de «unge danner hverandre». I den «grenseløse» samtiden må grenser settes «*med dødens alvor*», som handler om å produsere identitet, ved «evnen» til å skille seg fra andre, som en sosial norm om at man bør skape seg selv som noe mer enn alminnelig (Skårderud, 2013, s. 27; 2018). Sosiolog Gunnar Aakvaag (2013) sier i sitt «Essay om frihet» at menneske lever i skyggen av alt man kunne gjort, men ikke har tid og mulighet til å få til. «Frihet» forstås ofte å gi mulighet til selvrealisering, ved å kunne «velge» arbeid og livsstil (Aakvaag, 2005, s. 166), og gjør kravet om å opptre refleksivt bredt; utdanningsvalg, yrkesvalg, valg i henhold til stil, klær, interesser, politiske holdninger og etiske oppfatninger er sider ved de unges konstruerte identitet. Journalist Mari Arntzen (2015, s. 14) beskriver samtidens «prosjekt perfekt» som

skapt av mediernes bruk av modale hjelpeverb som «skal, vil, bør og må» og kaller ungdomstiden som en «*skrustikke av krav til skole, trening, kropp og fritid*». Sosiale medier inngår i selvrepresentasjonen, og Arntzen (2015, s. 80-83) problematiserer at man kan forme seg som man vil, der baksiden er at «andres blikk» blir som et fengsel, der det synlige kan veies og måles, og enten hylles eller underbygge en erkjennelse av å aldri være god nok. Det skapes et «sprik» mellom det digitale og det virkelige.

Samtiden er en selvopptatt tid, der «*meg er viktigere enn oss, det konstruerte viktigere enn det naturlige, og det synlige – som kan ses med det blotte øyet – mer verdifullt enn det skjulte*» er en påstand fra Arntzen (2015, s. 86). I et samfunn som Norge uten vesentlige klassemotsetninger der alle har de samme formelle rettighetene, forstås ofte forskjellene mellom folk et resultat av evner og innsats (Johannessen, Rafoss & Rasmussen, 2018, s. 183). Begrepet «trippelbyrdehypotesen» trekkes inn som en grunn til at mange unge kvinner sykemeldes, der arbeid og familie nå kombineres med en forventning om et perfekt ytre og realiseringen av seg selv (Arntzen, 2015, s. 22). «Generasjon Prestasjon» har blitt en samlebetegnelse for den unge generasjonen som «*er redd for å gå glipp av seg selv*», og Psykolog Ole Jacob Madsen (2018) spør seg i sin bok under samme tittel om hva det egentlig gir å fokusere på alle utfordringene de unge møter, og om ikke «Flink, men psyk» heller var mer attraktivt lesestoff enn «ikke så flink» da mediene satt «flinkhet som et problem» på dagsordenen. Arntzen (2015, s. 154) skriver avslutningsvis at det finnes en mulig endring, og referer til et «Nokpunkt» (ref. Per Fugelli), der debatter og opprørske trender kan tyde på at det er nok «flinkhet», der den enkeltes handlinger også kan påvirke omgivelsene, som en stemme som taler for det livet og samfunnet man selv ønsker.

Det sen-moderne samfunnet karakteriseres av mangel på «fast forankring», der løsrivelse av tradisjonelle betydninger har blitt et faktum. I sammenheng med denne løsrivelsen fra de tidligere tradisjonelle forståelsene som forankringspunkt for identitet og selvforståelse, kan også feminisme og «løsrivelsen» av kjønnede konnotasjoner og det «selvfølgeliggjorte» som tradisjonelt sett har definert hva som hører til i begrepene «mann og kvinne» og «maskulint/feminint», ses i kontekst av vår samtid. Forskjeller mellom menns og kvinners livssituasjoner og yrkesmuligheter var stort sett ett ikke-tema i samfunnsforskning før 1970 (Schiefløe, 2011, s. 53). Samfunnsforskning kan ses på som et produkt av moderniteten, der det er det moderne, vestlige industrisamfunnet som er samfunnsforskningens emne (Solbrække & Aarseth, 2006, s. 64). Dermed dreier jeg over til samfunnsvitenskapens forståelser av kjønn.

2.1.3 «Kjønnede» betraktninger

I sammenheng med hvilke etablerte mønstre som forstås å tilhøre mann/kvinne kan sosiologen Pierre Bourdieu (2000, s. 31) sin forståelse av kjønn trekkes frem som eksempel. Han beskriver blant annet det han kaller «den maskuline ordenens» styrke er at den synes ved at den ikke trenger å rettferdiggjøres, der «mann» gjør at «kvinne» forstås som Simone de Beauvoirs «Det annet kjønn» (Beauvoir, 2000). Oppfatningen om at verden organiseres etter forskjellen mellom kjønn, mellom maskulint og feminint, kan forstås som at kjønn er konstruert som to sosialt hierarkiske vesener, tilskrevet på grunnlag av den seksualiserte kroppen og den maskuline dominans (Bourdieu, 2000, s. 31). Dette omtales som hegemonisk maskulinitet, en kulturell konstruksjon der det maskuline er allment akseptert som det dominerende kjønn. Makt og ære ble historisk sett tillagt de kroppene som var velegnede, som kroppen som funksjon for noe annet enn seg selv. *”Å være feminin er essensielt sett å unngå alle egenskaper og praksiser som kan fungere som tegn på virilitet”* (Bourdieu, 2000, s. 108). Johannessen et al. (2018, s. 89) viser til Laqueurs tradisjonelle tokjønnsdiskurs, som skaper det normative om at det aksepteres at det fra naturens side finnes to kjønn, og at det hører en «naturlig» væremåte til hvert kjønn; gutter er maskuline og jenter er feminine og liker tradisjonelt sett ting som er feminine. Dette forutsetter at det tenkes ut fra en «naturlig» kobling mellom kropp og væremåte, som først etableres ved å være innenfor rammene av en tradisjonell to-kjønnsdiskurs; kroppen av seg selv tilsier ingenting. Først ved å «godkjenne» en slik tradisjonell diskurs blir det «galt» når gutter (er) opptrer feminint og jenter maskulint og virker konstituerende for hvilke egenskaper som anses normative for «mann/ kvinne» (Johannessen et al., 2018, s. 90). Et eksempel kan være det Arntzen (2015, s. 125) introduserer som «Skjønnhetsmyten», om at der menn får status av yrke, penger og innflytelse, tilskrives kvinnens verdi mer til utseende, slik at «skjønnhet» blir oppfattet som «kvinnelig».

Feminist Judith Butler skriver om kjønnsidentitet som en diskursiv effekt, der kroppslige ytringer og uttrykk repeterer normer for kjønn-het som grunnlag for kjønnspraksiser, kulturelt og sosialt. Den diskursive effekten handler om å repetere slike iscenesettelser om måter kjønn opptrer på, der man ved å repetere bestemte, normative mønstre, gjenkjennes som mann eller kvinne. Butler bygger på Foucault og henviser til diskursens normgivende karakter. Kjønn er noe vi gjør og ikke er, og forstås her som en konsekvens av diskursiv praksis, ikke en årsak til den (Bondevik & Rustad, 2006, s. 57). Butler kritiseres imidlertid for å ikke inkludere den «levde, konkrete kroppen» i sine analyser. Kjønn handler også om hvordan maktrelasjoner blir utformet og reproduisert i det moderne samfunn, og hvordan kjønn praktiseres, varierer ut fra

hvilket felt som studeres og hvilke verdier som anses som de mest attraktive (Solbrække & Aarseth, 2006). Holdningene og teoriene av kjønn er sentrale for å forstå kvinners diskursive muligheter og begrensninger. Spørsmål som eksempelvis kan stilles kan være slike Søndergaard (2000a, s. 75) gjør: Hvis en «hard-core prestasjon» konnoteres maskulint, hva skjer da hvis den realiseres av individer med kvinnelig kroppstegn? Mister da prestasjonen sin betydning, eller mister kvinnene kvinnelighet? Og hva skjer så hvis en «kvinnelig merket» aktør både realiseres ved maskulint konnoterende aspekter samtidig som en nærmest overdrevent realisering av «kvinnelighet»? Disse spørsmålene vil jeg ta med inn i analysen av informantenes utsagn, spesifikt under kapittelet som omhandler det å være jente i et mannsdominert miljø. Videre vil jeg vise hvordan friluftsliv har vært et mannsdominert felt, men også som et felt for kvinner å «influere».

2.2 Del to: Kunnskapsstatus og forskning i friluftsliv

2.2.1 Innledende betraktninger om friluftsliv som forskningsobjekt

Måten fenomener omtales på får, som allerede nevnt når det gjelder kjønn, samfunnsmessige konsekvenser og skaper fenomenenes betydning og plasseringen de får i samfunnet. Det betyr her at for å innta en diskursanalytisk innstilling til materialet, må forskeren tenke på fenomenene - friluftsliv og de som utøver det - som sosialt konstruert (Johannessen et al., 2018, s. 73). For å undersøke, og vise friluftslivets mangfoldighet, vil jeg i dette kapittelet presentere sentrale forskningsarbeid fra et utvalg forskere med utgangspunkt i avhandlinger og artikler skrevet av Bjørn Tordsson, Alf Odden og Kirsti Pedersen Gurholt, ispedd arbeid fra Anette Bischoff og André Horgen. Litteraturen er valgt ut med grunnlag av at jeg oppfatter deres arbeid og forskning som toneangivende i en norsk, og nordisk, friluftslivsforskings-kontekst. Ved at deres arbeid anvendes som pensum i friluftslivsutdanninger er de slikt sett med på å videreføre, utvikle eller opprettholde ulike måter å forstå friluftsliv på, for de som utdanner seg innen friluftsliv som fagfelt. Ulike tider har gitt forskjellige meninger og forståelser av friluftsliv, uttrykt som forskjeller i dagligtale og i fag- og forskningsmiljøene. Dette er slikt sett ikke en historisk fortolkning, men kan forstås som det Foucault omtaler som «Historisk materiale» for å gi perspektiver, og skape kontrast til samtiden, og dagens friluftsliv. Jeg vil imidlertid også inkludere noe internasjonal litteratur om kvinner, da spesielt de moderne formene for friluftsliv også kan forstås som et globalt fenomen.

Hva friluftsliv *er* har til stadighet blitt forsøkt angitt både innenfor friluftspolitik, i pedagogisk virksomhet og i høyskolemiljøer uten å helt avklare eller oppnå enighet (Tordsson, 2003, s. 11). Etter hvert som friluftsliv har blitt etablert som et eget fagområde, har forskere begynt å se mer analytisk på, og med en mer mangfoldig forståelse av, friluftsliv som sosialt og kulturelt fenomen som stadig er i endring. Noen snakker om sitt personlige friluftsliv, noen omtaler friluftsliv som tradisjon, andre som en bred folkelig aktivitet, som forvaltningsområde eller som middel i pedagogisk eller rehabiliteringssammenheng (Horgen, 2018). Friluftsliv omtales som en av de viktigste fritidsaktivitetene for folk, og inngår i politiske og forvaltningsmessige målsettinger, og angis innenfor helse- og danningspolitik et potensiale for å utvikle miljøvennlig atferd, og for å bedre befolkningens helse (Klima - og miljødepartementet, 2016). Gjennom historien har friluftsliv opparbeidet seg en betydning som noe positivt og sunt, og som noe som tilhører vår nasjonale kulturelle identitet. Natur anses også som en viktig salgsvare for reise- og næringslivet i Norge (Hjelle, 2006). Bischoff (2000, s. 4) skriver at det er problematisk å begrepsfeste et fenomen som friluftsliv, fordi det oppstår i en bestemt tid og forandrer seg i takt med kulturelle endringer. Friluftsliv som sosialt konstruert fenomen kan forstås som foranderlig og er stadig i utvikling, der forståelsen er knyttet til den tid og sted det inngår i. Tordsson (2003, s. 19) konstaterer med at samtidig som forsøkene på å angi friluftsliv en generelt akseptert definisjon ikke er i enighet, er likevel begrepet knyttet til utviklingen av diskurs.

Diskurser tar utgangspunkt i språk, og hvordan friluftslivet omtales er avgjørende for hva som hører til og faller utenom diskursen (Tordsson, 2003, s. 19). Ulike diskurser om friluftsliv kan forstås som både en måte å angi det som preger en tatt-for-gittethet i det som kjennetegner egenarten i det, og også som noe som i seg selv former denne egenarten. Slik det «tradisjonelle friluftslivet» oppfattes som noe verdifullt; *friluftsliv* står for noe legitimt, godt, nyttig og viktig (Tordsson, 2003). Diskurser etablerer også, ifølge Tordsson (2003, s. 66), sosiokulturelle forbilder, normer og idealer for hvordan hver enkelt bør forstå, fortolke og handle innenfor «friluftsliv», der makt-interesser og posisjoner blir etablert. Med oppfatninger om noe som «feil» eller «riktig» kan mennesker samtidig posisjonere seg sosialt ved å fortolke, forstå, vurdere og legitimere. Slik bidrar ulike begrepsfestinger av friluftsliv ikke bare til å beskrive fenomenet, men også til å forme det. Spørsmålet om hvordan friluftsliv bør defineres og avgrenses skaper i mange sammenhenger stort engasjement, noe som ifølge Gurholt (1999, s. 42) er et uttrykk for friluftslivets sentrale betydning i det norske samfunn. Som et resultat av hvordan man snakker om friluftsliv, der språket og forståelser materialiserer i og av ulike

institusjoner som skole og politikk, som viderefører gitte praksiser og språkbruk, ses det å identifiseres med friluftsliv av mange på som noe positivt (Gurholt, 1999, s. 42). Forståelsene og betydningene som råder, skapes og er skapt, av ulike diskurser omkring friluftslivet som jeg nå vil belyse. Dermed tar jeg i arbeidet med disse tekstene på de «kritiske brillene», og identifiserer noen diskurser omkring hvordan «friluftsliv» omtales gjennom tidene, som en historisk linje til det bratte, moderne friluftslivet som er analyseobjektet for undersøkelsen.

2.2.2 Friluftslivets «tradisjonelle mening»

Betydningen av «det norske friluftslivet» har historisk opprinnelse i to tradisjoner; i bygdesamfunn som et nytteperspektiv der jakt, fiske og bærplukking var sentralt, og borgerskapets romantiske, sanselige idé om naturen som noe estetisk og storslaget, (Øian, 2014, s. 30). I søken etter kulturell og politisk uavhengighet mot slutten av 1800-tallet, oppstod en kulturbevegelse som kunne tolkes som jakten på noe *særegent norsk*, der ski ble et symbol som kunne passe til den unge nasjonen. Ski var kjent for bygdefolket og kunne knyttes til historien, til helter og heroiske øyeblikk (Goksøyr, 2013, s. 564). Nansens Nordpolen-ekspedisjon fikk statlig støtte for å høste symbolsk fortjeneste: ære. Amundsens kappløp til Sydpolen ble en norsk triumf, og polar-eventyr ble tilskrevet en nasjonal diskurs. Bruken av ski var en fremtredende norsk praksis, som sammen med vilje til å lære ble ansett som et symbol på norskhet, som har bidratt til at få, om noen, andre land har en nasjonal kultur der «ski» er gitt en så fremtredende rolle som i Norge (Goksøyr, 2013, s. 571). Kroppsutfoldelse og aktivitet, sammen med naturopplevelse, var meningsbærende i forståelsen av det landets mest berømte polfarer knyttet til termen friluftsliv Horgen (2018). Hos polfareren var det ikke gleder ved aktiviteten som fikk plass, heller et alvor over friluftslivet som en sivilisasjonskritikk.

Fra tidlig 1900-tallet kan det også anes et nytt kroppsideal og et nytt natursyn, der kroppen uttrykker ytelse snarere enn nytelse, spesielt for mannen og speiles i et dannelsesideal der identiteten ble nært forbundet med kroppen, spesielt for borgerskapet. By-borgeren som drev friluftsliv, var ute etter å utvikle en mannlig identitet (Tordsson, 2014, s. 286). Menn(-esket) skulle gjennom å utsette seg for, og overvinne naturens utfordringer, skoleres i å bruke seg selv som redskap, og dermed utvikle høyverdige karaktertrekk som en *sunn sjel i et sunt legeme*, og den selvkontroll som skulle til i et konkurransesamfunn. Kvinnen kunne fortsatt være den følsomme, sarte, men borgerkvinnens emansipering dreide seg likevel om å ikke lenger være trengende av mannens undertrykkende beskyttelse (Tordsson, 2006, s. 4). Kvinnelige tindebestigersker var ikke helt sjeldne, men var de kvinnelige i sin fremtoning ble de betraktet som ukvalifiserte, og var de flinke ble de sett på som «u-kvinnelige. Innenfor Bourdieus maskuline

orden, kan slike kvinner sies å skape «uorden», og ikke før i 1968 var kvinner velkomne i Norsk Tindeklub (Tordsson, 2014, s. 287). 100 år etter «klubben» ble dannet, ble første kvinnelige formann, Ragnhild Amundsen, valgt. Natur innebar også dobbelthet, både som en befrielse med frisk luft og rent vann, i relasjon til den medisinske diskurs. Samtidig var overvinnelsen av naturen en speiling av den tids fremtidsstro, blandet med redselen for degenerering. Ved at menneskene stadig ble i sivilisasjonens stillstand ville man forfalle, dermed ble tilgang til «Naturen som helsekilde» politisk og sosialreformatorisk høyt prioritert (Tordsson, 2006, s. 5). Samtidig var det vanskelig å definere friluftsliv som begrep, og å skille det fra turisme, idrett, trening og konkurranser. På 1970- tallet ble friluftsliv derfor en aktuell debatt, som Horgen (2018) skriver at har betydning for måten vi snakker om og forstår friluftsliv i dag.

Horgen (2018) referer til «sivilingeniøren» (Nils Faarlund), som snakket om friluftsliv som et *overskuddsliv i naturen* og til «filosofen», (Arne Næss) som omtalte friluftsliv som *et rikt liv med enkle midler*. Den dype naturforståelsen rokket ved velferdssamfunnets grunnleggende verdier og den teknologiske utviklingen, og skulle stimulere til mentalitetsendringer og handlinger som var mer i balanse med naturen. Som en antitese og som sivilisasjonskritikk til det industrialiserte, moderne samfunn. Dette skapte «regler» som rammet inn «det riktige friluftslivet». Næss (1976) var likevel klar på at kapitalkreftene som søker å erstatte det enkle friluftslivet med et mekanisert, miljø-ødeleggende og konkurranse-formet friluftsliv var for sterke til at det offentlige ville satse på et etisk og økologisk friluftsliv (Gurholt, 1999, s. 44). Naturen som antitese kan også sies å videreføres av Tordsson (2003, s. 167) som spør seg hvordan samfunnet skal forene borgerne i samhandling og verdifelleskap, heller enn å slites i stykker av *individualisme, klasse-egoisme og motsetninger*. Modernitetens «individualistiske ideologi» skapte frigjøring, men også rotløshet og oppløsning, med materialisme, konkurranse og sosial uro som stikkord. Som kontrast utgjør naturen, ifølge Tordsson (2003, s. 168) en arena for å realisere en alternativ identitet der friluftsliv som naturmøte har noe iboende i seg, som innebærer en mer «opprinnelig» og fri måte å være menneske på. Naturen menes å gi muligheter for, og erfaringer av frihet, egenkontroll og opplevelse av evne og kompetanse ved å direkte erfare resultater av egne handlinger og opplevelser av at man er en del av den store sammenheng (Tordsson, 2006, s. 10). Friluftslivets sentrale plass i samfunns- og helsepolitisk sammenheng, bærer preg av at naturen har «noe å gi» mennesket, og friluftsliv har blitt en del av en nasjonal «helse- og sunnhetsdiskurs».

2.2.3 Friluftsliv som et samfunnsanliggende

Natur og friluftsliv anses som svært viktig for, og forbundet med, det gode liv for mange nordmenn (Hjelle, 2006, s. 9). Friluftslivets egenart beskrives i St.mld. 18 – «Natur som kilde til helse og livskvalitet» som en viktig del av den norske nasjonale identiteten og kulturarven, og som en sentral del av den personlige identiteten for mange (Klima - og miljødepartementet, 2016). Friluftslivspolitikken legger vekt på ikke-konkurranspregede fritidsaktiviteter som går for seg på et allment tilgjengelig, naturpreget område. Nytteverdien til friluftsliv beskrives gjennom dokumentert helseeffekt, og som en faktor for befolkningens livskvalitet. I en omfattende litteraturstudie viser Norling (2001) at livsstilen, og spesielt fritidsmønstrene, særlig natur-baserte fritidsaktivitetene, har klart større betydning for psykisk helse, enn genetiske faktorer og/eller helsevesenets innsatser, og ser ut til å ha opptil to til tre ganger større helsebringende betydning enn arbeidet (Tordsson, 2006, s. 9). Fysisk aktivitet og naturopplevelse betegnes som en *unik* kombinasjon, og er forklart som kjernen i friluftsliv. Det påpekes at friluftsliv er for alle, uansett bosted, og *nesten* uavhengig av fysisk form, bevegelighet og kunnskap: «*Friluftslivet er opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelse*» med målsetting om «*å fremme det enkle friluftslivet – for alle, i dagleglivet og i harmoni med naturen*» (Klima - og miljødepartementet, 2016). Friluftsliv har slikt sett en sentral samfunnsinteresse knyttet til dets potensiale å bedre befolkningens helse, slik at tilrettelegging av friluftslivsområder for å sikre et større, mer mangfoldig tilbud til alle, har blitt gjenstand for diskusjon.

Det offentlige tilrettelegging for friluftsliv konsentreres rundt å tilrettelegge for grøntarealer, slik at friluftsliv omtales som et teknisk anliggende og fysisk planlegging. Dermed usynliggjøres ifølge Tordsson (2008) naturmøtets verdi. Friluftsliv som rekreasjon blir kritisert av «dyp-økosofer» fordi naturen blir fremstilt uten egenverdi, som et middel for å få utbytte, eksempelvis god helse. Tilrettelegging blir kritisert for å ødelegge verdifulle naturområder, og den overnevnte forskningen legitimerer et slikt syn på friluftsliv som forbruker av natur – naturen som ressurs til fri bruk for egen nytelse. Slik objektiveres naturen og menneske får et jeg-det forhold til naturen uten dypere naturforståelse, som en motsetning til Næss sin dyp-økologi med naturkontakt og et likeverd mellom alle former for liv (Gurholt, 1999, s. 44). Et friluftsliv uten noen ambisiøs politikk, overlater friluftslivets praksis til markedet og befolkningen, og med raskt økende kjøpekraft bytter de enkle og naturvennlige praksisene plass med kostbare aktiviteter i et miljøbelastende format (Tordsson, 2008).

Med bakgrunn i at friluftslivet har vært dominert av enkle, naturnære og lite utstyrskrevede aktiviteter, som noe enkelt og folkelig i urørt natur, som et redskap for individuell dannelse i sammenheng med vår nasjonale identitet, skapes det en «tradisjonelle mening» (Odden, 2008, s. 3), som også innbefatter en essensialistisk forståelse av at naturen har en uforanderlig essens ved seg, noe bakenforliggende, som å inneha en «større» verdi enn den gis av kulturen. Når nye praksiser møter etablerte praksiser, trigges manges normative oppfatning om hva som er rett/galt eller naturlig/unaturlig, og dermed omtales den norske friluftslivstradisjonen som unik og truet av «de moderne aktivitetene». Dette viser seg å være en dagsaktuell debatt. I "Paneldebatt: Bratt friluftsliv i endring" (2019) diskuteres friluftslivets endringer, og Nils Faarlund argumenter for å redusere tilretteleggingen og kommersialiseringen av friluftslivet. Han sier at «*Mennesket blir begeistret for å lære, belønningen er vidundermiddelet dopamin*». Begeistringen og gleden er å finne i friluftslivet og han omtaler enhver tilrettelegging som å redusere, og å ødelegge disse mulighetene, til dels også for fremtiden – det er *ubetenksomt og et landssvik*.

Slik tillegges også friluftslivet noen moralske koder, med en forståelse av at friluftsliv må drives på en bestemt måte for å nå et bestemt mål, som fremheves som en form for «det riktige friluftslivet». Ifølge Tordsson (2003, s. 20) lærer man friluftsliv som noe som blir formidlet og videre tilegnet, slik at hvordan friluftslivet *oppleves* i stor grad er kulturelt skapt, gjennom forforståelse og fortolkningsmønstre. Å videreføre friluftslivets «tradisjonelle mening» ved å kritisere det «sen-moderne», medfører ifølge Horgen (2018) at noen stadig snakker om «det riktige friluftslivet» og hvor kommersielt, kunnskapsløst og glatt «andres» friluftsliv har blitt, som om friluftsliv er unntatt utviklingstrekk man ser generelt i samfunnet. Om det moderne friluftslivet det i denne oppgaven snakkes om, inngår i friluftslivsbegrepet diskuteres, og det neste avsnittet vil omhandle nettopp utviklingen fra det som anses som det tradisjonelle friluftslivet, til det moderne, bratte friluftslivet mange unge trekkes mot i dag.

2.3. Det «sen-moderne» friluftslivet

2.3.1 Friluftslivets utvikling: Fra tradisjonelt dannelsesperspektiv til det moderne, individualiserte

Utviklingen fra det tradisjonelle friluftslivet til det sen-/høymoderne (heretter moderne) friluftslivet forklares gjennom ulike tilnærminger. Odden (2008, s. 8) forsket på utvikling og endringer i norsk friluftsliv fra 1970 til 2004, der resultatene viste en redusert deltakelse i det tradisjonelle friluftslivet som fot- og skitur, fisketur og bærplukking, og vekst til aktiviteter som terrengsykling og bruk av alpinanlegg. Endringene beskrives som en overgang fra livsformbaserte aktiviteter, til et friluftsliv som dreier seg mer om livsstil og den individuelle kroppen, der *”Friluftslivets nytteaspekt har gradvis blitt erstattet med kropps- og ferdighetsrettede praksiser, knyttet til mosjon og helse, kroppslig mestring og klær og utstyr”* (Øian, 2014, s. 19). Odden (2008, s. 21) ser det som et interessant forhold i temaet om friluftslivets utvikling, både i endring og stabilitet, at implikasjonene som følger av friluftslivets endringer knyttes opp mot generelle samfunnsendringer og er naturlig å tolke i lys av modernitetsteorier. Dermed inngår termer som individualisering, globalisering og refleksiv identitetskonstruksjon også i friluftsliv. Utvikling ses på med bakgrunn av omfattende kulturelle, materielle og samtidig samfunnsrelaterte endringer, som demografiske, mer varierte familiestrukturer, kommersialisering og teknologisk utvikling innenfor sosiale medier, utstyr og kommunikasjon (Øian, 2014, s. 18), der økt kjøpekraft, ønske om unike opplevelser, og ny teknologi er betydelige for de nye måtene friluftslivet utøves på (Hjelle, 2006, s. 13). Deltakelsen i friluftslivet øker i takt med utdanningsnivå – spesielt innenfor moderne aktiviteter. Odden (2008, s. 19) presiserer samtidig at kulturell og sosial reproduksjon innenfor friluftslivet, som kulturen i omgivelsene rundt og sosialiseringssagenter i nær familie og lokal kultur, har vært viktig for å forstå endringene i friluftslivet fra ulike sider.

Köhler, Andersen og Dervo (2014) sin undersøkelse om utviklingstrekk i friluftslivet frem til 2011, med tall fra SSBs levekårsundersøkelser fra 2001 til 2011, viser til at individualiseringen ble sterkere, at flere deltok i mange aktiviteter og utvalget av aktiviteter ble større, og sterk vekst i aktiviteter som terrengsykling trekket frem. I en rapport om «fremtidens friluftsliv» fra 2006 var blikket rettet 15 år frem i tid, mot «dagens friluftsliv». Kommersialiseringen av friluftslivet ble spådd å bli viktig for mange lokalsamfunn i form av nye arbeidsplasser, for å hindre fraflytting. Ved et større og bedre tilrettelagt tilbud spår forfatterne at terskelen for å drive med friluftsliv ville senkes (Hjelle, 2006, s. 13). Skulle en tro på modernitetsteoriene, mente Odden i 2008 at det tydet på at friluftslivet vil gjennomgå *store og raske endringer* de

kommende årene. Ved slike påstander om friluftslivet, fremstår dets endringsprosesser som en reell og integrert del av samfunnsutviklingen, og skapte forestillinger som at «*holdninger til natur og miljøvern ville forsvinne til fordel for en selvopptatt, uansvarlig gjennomkommersialisert selvdigging i jakten på identitet og personlig utvikling*» (Bischoff & Odden, 2002, s. 6).

2.3.2 Dagens friluftsliv: Moderne, prestasjonsorientert og risikofyllt?

I et tidsaspekt, og i henhold til Giddens modernitetsbegrep, kan det tradisjonelle friluftsliv kalles «det moderne friluftslivet», slik at det friluftslivet vi snakker om i dag blir «post, eller sen-moderne» friluftsliv, men på «folkemunne» omtales det ofte som «moderne friluftsliv». Det er samtidig knyttet ulike begrep og forklaringer til «det nye friluftslivet», som her kort vil belyses, sammen med en beskrivelse av «hvem» den moderne friluftslivsutøveren er. Odden (2008, s. 27) kaller nyere friluftslivsaktiviteter som frikjøring og terrengsykling, i tillegg til eldre aktiviteter som fjellklatring og elvepadling for *moderne aktiviteter* som kjennetegnes av fart, spenning, risiko og individuell mestring. Aktivitetene fremstilles som spesialiserte og krevende både i henhold til utstyr, tekniske og fysiske egenskaper og tilegnet erfaring. *Dyp involvering* i form av tidsbruk og økonomiske investeringer i utstyr og kurs, kreves gjerne for å beherske disse aktivitetene. Bischoff (2000, s. 1) bruker begrepene *nostalgiske* og *prestasjonsorienterte* aktiviteter om henholdsvis det tradisjonelle og moderne friluftslivet. Hun forklarer prestasjonsorienterte aktiviteter som et økt mangfold av aktivitetsformer som synes å knyttes tettere til identiteten med fokus på kroppslige prestasjon, som inngår i en global ungdomskultur knyttet til språk og stil. «*Prestasjonsorienteringen er rettet mot ens egne evner, og prestasjonen settes i relasjon til naturforholdene*» (Bischoff, 2000, s. 1). Andresen (2009, s. 11) snakker om *ferdighetsorientert friluftsliv* der egne ferdigheter står i fokus, fremfor prestasjonsorientert friluftsliv der prestasjoner og konkurranse får høyt fokus. Ferdighetsorientert friluftsliv beskrives som mer aktivitetsorientert og har et sportslig preg i tillegg til at naturen står sentralt. Et «sportifisert friluftsliv» og Fjellsport brukes også om de overnevnte aktivitetene. Christensen (2001, s. 10) argumenterer samtidig for at Snowboard, og andre lekpregede aktiviteter på mange måter står i *opposisjon* til etablerte idretter, med alternative verdier til systematisk trening og organisering og slikt sett ikke kan kalles idrett.

I rapporten om «fremtidens friluftsliv» (Hjelle, 2006) skilles det mellom tre ulike brukere av naturen. *Tradisjonelisten* som søker fred, ro og rekreasjon, *etternøleren* som ikke er en erfaren friluftsliver, men følger gjerne i andres spor, og *den nye brukeren* som ferdes på sykkel i bratte

løyper og bruker naturen til å utfordre egne ferdigheter, være i aktivitet og foretrekker lekpregede aktiviteter (Hjelle, 2006, s. 23). Den nye brukeren beskrives som å «synes mange av tilbudene blir for kommersel», med for mange mennesker, sikkerhetsfokus og lite muligheter til å utfordre seg selv, og er dermed ikke en hyppig kunde hos kommersielle aktører. Det er nettopp «den nye brukeren» som er aktøren i min undersøkelse. Den nye brukeren og den nye bruken av naturen gir seg til kjenne også i sportsbransjen, der utviklingen og forbruket av utstyr har vært eksplosiv: Nordmenn kjøper mer sports- og friluftslivsutstyr per innbygger i verden (Karoliussen, 2017). Skienes utvikling har en lang historie, med frikjøringsskiens spede begynnelsen 1988 med Atomic sine «Powder Plus», frem til det enorme utvalget som i dag finnes av topptur- og frikjøringsski. Det tilbys ski i alle lengder, med ulik midtbredde, rocker, innsving, svingradius, tyngde og farge, det finnes egne jenteski, med lavere vekt og feminint design. Omtrent hvert eneste sportsmerke fører egne «frikjøringskolleksjoner» rettet mot «den nye brukeren» og i reklamer for sportsutstyret benyttes bratt natur og spektakulære fjell. Den spådde eksplosjonen i rask og radikal endring i friluftslivet ser ut til å være et faktum. I dette inngår også «Friluftsparadokset» (Karoliussen, 2017) – jo mer vi bruker naturen, tilrettelegger og spesialiserer aktivitetene, dess mer ødelegges naturen av utbygging og miljøbelastning.

«Den nye brukeren» kan relateres til «frikjøreren», som Telseth (2005, s. 26) beskriver som en som er god på ski eller brett, og svært dedikert til aktiviteten. Det følger med en rekke kulturelle symboler og uttrykk som klær, språk og kulturell identifisering, der forutsetninger for å komme innenfor frikjøringsfellesskapet er at du er god, bruker tid på å bli bedre og er bevisst det du driver med (Telseth, 2005, s. 26). Når tradisjoner blir mindre tydelige og avgjørende, omtales individets «refleksivitet» i forhandling mellom ytre og indre strukturer, avgjørende for identitet og livsstil. Ved å presentere type aktivitet, utstyr, klær og kropp kan man presentere seg selv, identifisere seg med forbilder og slikt skapt distinksjon til «de andre» (Horgen, 2018). På bakgrunn av posisjonen friluftslivet er gitt kulturelt sett, forstås det også som et felt knyttet til identitet, som Horgen sier:

«Ikke på noe annet kulturfelt kan en nordmann skaffe seg så mye anerkjennelse og kulturell kapital, gjennom så lite økonomisk kapital, som innenfor det vi gjerne snakker om som friluftsliv. Det å bruke friluftsliv som identitetsmarkør vil folk trolig fortsette med, styrt av de moter, trender og verdier som også ellers legger føringer på livene deres». (Horgen, 2018)

Samtidig stilles det spørsmål til om de nye formene for friluftsliv representerer en videreføring, eller et brudd på friluftslivets kulturelle mening og verdier. Telseth (2005, s. 37) argumenterer

for at frikjøring, og andre lekpreget aktiviteter har kvaliteter som noe som kan gi rom for opplevelser utenom aktiviteten i seg selv, ved opplevelser som ikke bare omfatter individet og dets bevegelser. En slik subkultur mener Christensen (2001, s. 11) idealiserer individualisme og særpreg, men bidrar også til å tilhørighet og trygghet. Like fullt utvikles og eksisterer frikjøring som en aktivitet i et forhold til moderne, global kultur, der praksisen ikke bare er knyttet til aktivitetene, men også til kommersielle interesser for eksempel konsumkulturen. Telseth (2005, s. 37) foreslår at frikjøring kan karakteriseres som en aktivitet i spennet mellom *”friluftslivets nasjonale fellesskapskultur”* og den *”globale kommersialismens individualiserte kultur”*, med røtter i den norske friluftslivskulturen, men med et skille medført av den globale konsumkulturen. En slik kultur kan sies å bryte med det tradisjonelle norske friluftslivet og omtales dermed som «truende» for de tradisjonelle verdiene. For å sitere Nils Faarlund: *«Vi er i klørne på markedsførere, og har glemt at friluftslivet er et langsomt liv»* (Waage Nilsen, 2007).

Fordi friluftsliv er nært knyttet til menneskers levemønster, sosiale og kulturelle tilhørighet, verdier og livsorientering, er spørsmålet om hva slags *tur* som bør regnes som *friluftsliv* vanskelig å stille (Bischoff, 2000, s. 6). På bakgrunn av den åpne definisjon av friluftsliv og i lys av det Bischoff og Telseth poengterer, plasserer jeg friluftaktivitetene jeg undersøker i oppgaven min som et sen-moderne fenomen innenfor «friluftslivsbegrepet». Et sen-moderne friluftsliv kan bli kronglete å lese, dermed vil jeg videre omtale aktivitetene jeg undersøker som et «moderne friluftsliv» med fokus på «bratt» aktivitet. Dette har vært et mannsdominert felt, og i sammenheng med «plasseringen» av aktivitetene som et moderne friluftsliv, ser jeg Telseth sin argumentasjon for at «frikjøringskvinnen» er en friluftslivsutøver så god som noen annen, som en passende overgang til neste tema; Kvinner inntreden i det moderne friluftslivet:

”... frikjøreren som går på skifeller opp på topper i den norske fjellheimen viderefører en aktivitet som har eksistert i lang tid. Hun er friluftskvinne så god som noen, men er hun frikjører tilhører hun samtidig også en annen kultur. En kultur som er mer global, mer preget av en moderne livsform, sterkere knyttet til kommersielle aktører, og en aktivitet som tydelig skal uttrykke hvem hun er. Men så sant hun går på topper, opplever natur og ikke bare har et instrumentelt forhold til turen, for å kjøre ned igjen et sted ingen har gjort tidligere, driver hun også friluftsliv.” (Telseth, 2005, s. 133).

2.4 Kvinner i bratte friluftaktiviteter

2.4.1 Innledende betraktninger og litteratursøk

Som nevnt er friluftslivets historie generelt mannsvridd, der menn dyrkes som helter, noe Gurholt mener kan ha bidratt til å «usynlig-gjøre» kvinner i historien. I det «historiske» materialet, spesielt i friluftslivets tradisjonelle forstand, er kvinner lite nevnt. Dermed vier jeg et eget kapittel til kvinners inntreden i spesielt det bratte, moderne friluftslivsaktiviteter. Tordsson påpekte at hva som tas for gitt i friluftsliv, sjelden diskutert eller reflektert rundt, som følges opp av Gurholt (1999, s. 49) som trekker frem at det i friluftslivsforskning finnes eksempler på at en underforstått mannlig virkelighetsforståelse blir presentert og fortolket som all-menneskelig kunnskap og norm, uten refleksjon rundt teoriens og fortolkningens kulturelle forutsetninger. «Mann» og «mannlighet» knyttes til skapelsen av friluftslivsbegrepet, ved at helter og forbilder i friluftsliv stort sett er menn og at språket som brukes i de vitenskapelig fortolkningene og til hverdags er mannsdefinert. Gurholt (1999, s. 48) beskriver ikke dette som *naturlig*, men en *konstruert virkelighet* der det som blir det naturlige er noe som *læres*. Fraværet at kjønnete problemstillinger kan være et resultat av forskere ikke ser det som nødvendig å problematisere forutsetninger og konsekvenser av kjønnsforskjeller eller mannsdominerte kulturer. Dermed anså jeg det som nødvendig å gjøre et litteratursøk for å undersøke kvinner sin inntreden i det moderne friluftslivet.

Søkeordene kvinner/jenter + skikjøring/frikjøring ga ett treff av norsk litteratur, en masteroppgave som omhandlet frikjøring og frikjøringskultur sett fra kvinnelige utøveres perspektiver. Moen (2010) sin oppgave om kvinnelige natur-guider på Svalbard, og Singsaas (2004) sin avhandling om «Kvinner i natur og kvinner i natur» dreier seg om kvinners plass i friluftsliv, men i andre former enn i min oppgave. Women + freeski/steepskiing/freeride ga relevante treff i internasjonal sammenheng, sammen med Women + risk/adventure/outdoor sports ga treff som omhandler klatring, skating, snowboard og fallskjermhopping, der jeg plukket ut artikler på bakgrunn av relevant tematikk knyttet til kjønnsstrukturer. Litteratursøk ga lite nevneverdige treff omkring det moderne friluftslivet i Norge, annet enn de inkluderte, og flere masteravhandlinger, som spesielt omhandlet menn. Telseth (2005) sin avhandling om «frikjøringens meningsdimensjoner», og Christensen (2001) sitt studie om Snowboard som «kampen mot kjedsomheten», omhandler mitt emne, og jeg anvender disse i noen grad. Fra 2009 er avhandlingen «Utsikten er bare en bonus: Kroppslig praksis som symbolsk markør for et frikjøringsfellesskap», en undersøkelse av frikjøring i et fenomenologisk perspektiv.

2.4.2 Kvinners inntreden i «moderne friluftslivet»

Som tidligere vist kan kvinners inntreden i friluftsliv sies å være et faktum, som understrekes av at det nå flere kvinnelige medlemmer i DNT (Kleiven, 2018) nasjonalt sett, og i Sogndal, der 43% av respondentene i undersøkelsen til (Hallandvik et al., 2017) var kvinner. Også utover Norges grenser øker trenden av kvinnelige deltakere i «action sports». Frühauf, Anewanter, Hagenauer, Marterer og Kopp (2018) finner i en undersøkelse om forskjeller i motivasjon og adferd mellom bakkekjørere og frikjørere, at respondentene i preparert bakke var (n=128) 77% kvinner, utenfor løype (n=237) 36%, som igjen ble delt i kategoriene guide/profesjonell skikjører: (n=31) 29% kvinner og «rekreasjons-frikjørere»: (n=206) 38% kvinner. Utvalget er lite, og ikke generaliserbare, men tallene kan belyse at frikjøring fortsatt er dominert av menn, men at kvinner ikke lenger tilhører sjeldenhet. De overnevnte endringene i utøvelse av friluftsliv, og jentes inntreden, har de siste årene til stadighet vært til gjenstand for refleksjon og diskusjon i ulike mediekanaler. Diskusjonen «tok seg opp» høsten 2018, med en påstand om at friluftslivet har blitt en *”kunstig og til tider striglet arena på sosiale medier”* (Blomseth, 2018) og det blir hevdet av flere (også jenter) at friluftslivet har blitt moderne, glatt og blottet for tradisjon (Horgen, 2018). Med et økende antall jenter og bruk av sosiale medier, sammen med påstanden om at det nå er *”jenter på tur som har størst kommersiell verdi”* (Blomseth, 2018), uttrykkes det en frykt for at det moderne friluftslivet presser prestasjonsjaget fra andre samfunnsområder inn i naturen: *”Vi må ikke gjøre friluftslivet for perfekt. Det må få være natur og ikke bare glansbilder”* (Kleiven, 2018). Interessant med dette er at det er kvinner som kritiserer andre kvinner, som tyder på at de anerkjenner friluftsliv som en «maskulint» felt, der det ikke er plass til matchende «outfits» og «rosa ballong» - som kan tolkes som en «overdreven femininitet» som noe som ikke tilhører friluftslivet. Samtidig er Blomseth også bevisst sin plass som kvinne i et mannsdominert miljø, der hennes stemme drar fordel av å være en av «få».

Medias makt viser seg gjennom hvem og hva som prioriteres, der hvordan man presenterer kvinnelige idretts-(friluftsliv)utøvere fungerer som eksempel av betydning for hvilke posisjon en kvinne kan sies å ha. Horgen (2014, s. 105) fant i en undersøkelse om kjønn og makt i ulike norske friluftslivsmidier fra 2010, at friluftsliv først og fremst var en mannegreie. De få kvinnene som ble omtalt var kvinner som har oppnådd posisjon og brutt barrierer, som Cecilie skog. De omtales som unike og bidrar til å gjøre dem til avvikere, ved å fjerne dem fra «kvinner flest», som at det er noe spesielt hvis en kvinne oppnår noe. Dermed konkluderer Horgen (2014) med at friluftslivsmagasinenes fremstilling av kjønn bidro til å opprettholde gammeldage kjønns-stereotypier, og den rådende maskulinitets-konstruksjonens maktposisjon. Klein og

Weaving (2015) finner lignende resultater i en undersøkelse av kvinner i frikjøringskulturer og stiller spørsmål ved hva som skal til i «frikjøringsverden» for en mer inkluderende forståelse av kjønn. Kvinner presenteres i nord-amerikansk media som kroppsobjekt, fremfor subjekt, og de trekker inn en uforenelighet knyttet til at kvinner mister «kvinnelighet» ved å delta i en sport, og at sporten mister sin status som sport om en kvinne deltar. Som et eksempel trekker de inn Sarah Burkes død, som av mediene ble beskrevet som «for pen», «for ung» og at hun ble anerkjent for sitt utseende, fremfor sine ferdigheter.

2.4.3 Kjøre som «en kjærring?»

Laurendeau og Sharara (2008, s. 24) finner i en studie av kvinners deltakelse i aktiviteter som fallskjerm, snowboard og skating, at kvinnene er godt mottatt, men marginaliseres og seksualiseres, og at deltakerne i disse sportene produserer hegemonisk maskulinitet ved å utforme konkurranse og aktiviteter på grunnlag av maskuline prinsipper. Klein og Weaving (2015, s. 15) finner noe av det samme i frikjøringskulturer: Kvinner ønskes gjerne velkommen, men på menns premisser, med fjellene som et «mannlig rom» der menn kan uttrykke sitt etos og vilje til å ta risiko, som omtales som mindre attraktivt for kvinner. Kvinner som tar del i slike kulturer forventes å «bli en av gutta». I undersøkelsen kommer det frem at mange menn og noen kvinner ser på forskjell i menns og kvinners deltakelse i «action sports» som et produkt av kvinners risiko u-villighet, i forhold til menns. En av strategiene som trekkes frem i kvinners deltakelse var å undertrykke kjønnsdimensjonen som noe irrelevant, ved å «bare» være en «fallskjermhopper» og ikke en «kvinnelig fallskjermhopper», ved å unngå å bruke sminke og kle seg feminint for å trekke oppmerksomheten vekk fra å være kvinne. Intervjuobjektene trekker også frem fordelene ved å være kvinne, der de får mer veiledning, og at de kan dra nytte av at de får mer oppmerksomhet fordi de er attraktive kvinner, og ved at det er få kvinner blant mange menn. Dette påpekes som et strukturelt problem, der undertrykkelse gjør at kvinner må finne en løsning forankret i individuelle valg, som ved å dra fordel av det (Laurendeau & Sharara, 2008, s. 33).

Fremstillingen av «back-country» og friluftsliv ser ut til å være mannsdefinerte, men kvinners motstand mot dominerende diskurser kan samtidig være et nyttig sted å starte. I dette inngår at aktiviteter som dette må re-konseptualiseres med et nytt verdenssyn om kvinner skal delta på lik linje som menn (Klein & Weaving, 2015, s. 12) Samtidig har frikjøring en «no-rules» og gjør «din egen greie»-policy, uten idrettens normer og regler. Dermed kan kvinner og menn som støtter feministiske prinsipper, skape en subkultur der kvinner kan gjøre «sin egen greie» (Klein & Weaving, 2015, s. 15). Den «dramatiske» økende inntreden av kvinnelige utøvere,

gjør at slike historisk nærmest fullstendige mannsdominerte felt som disse aktivitetene har vært, viser vei som eksempel, som en destabiliserende tendens i kjønnsordenen. Den økte deltakelsen gir grunn til optimisme om også et skifte i institusjoners og individuell adferd, der aktivitetene har potensiale for å bygge mer «progressive kjønnsforhold», forankret i feminismens logikk om de samme mulighetene som menn også i «action sports» (Laurendeau & Sharara, 2008).

Christensen (2001, s. 165) trekker frem i sin studie av snowboardkultur at jentene trivdes blant gutta, da de likte å bli stilt krav til og de «ikke så nøye»- holdningene som regjerte, og at de ble respektert for deres styrke og integritet. Christensen (2001, s. 167) skriver at han ikke fant noe grunnlag for å påstå at jentene underkastet seg det mannsdominerte miljøet, men at snowboardkulturen utgjorde en kontrast til den «allmenne verden», til typiske «jentekulturer» og fungerte som et sted å få utløp for både kjedsomhet og frustrasjon. Samtidig var jentene også opptatt av å ikke «kjøre som en kjærring», i betydning av å vente og å være ydmyk, og mislikte å bli satt i bås som søt og ufarlig. Dermed opprettholder disse jentene at avslappethet tilhører gutter, og at ydmykhet og «kjærring» tilhører det å være jente. Å kjøre som en «kjærring» gir bare mening ved å sammenlignes med noe, og viser at praksisen er mannsdefinert. Andre har motsatt seg slikt: Golden (1991) som aktiv skikjører på nitti-tallet, skriver at hun gjentatte ganger ble fortalt at hun «kjørte som en mann», noe hun ville ha seg frabedt, og hun innførte «Ski like a Woman – tough, strong, indomitable», oversatt som «kjør som en jente». Medias fremstilling av kvinner er betydelig for hvilke «verdensbilder» folk har knyttet til hvilke væremåter som knyttes til «kvinne». I motsetning til Sarah Burkes fremstilling i media etter hennes død i 2012, ble den svenske frikjøreren Matilda Rapaport etter sin død i 2016 hedret som en høyt respektert, smart, støttende og dedikert utøver (Schmitz, 2016). Hun hedres videre under hashtaggen #SkiLikeMatilda og i organisasjonen «Inspire like Matilda», som jobber for å forbedre kjønnsforskjeller i frikjøringsporten.

Omkring kvinners inntreden i det bratte, moderne friluftslivet, reiser det seg her problemstillinger knyttet til utseendefokus, prestasjonsfokus og mannsdefinerte praksiser, som jeg ser som interessante implikasjoner å undersøke i mitt materiale. Hvilke verdier og trender som legger føringer kan forstås som sosialt konstruert som blir til «virkelighet» gjennom meningen som tillegges av diskursen de tilhører. I det henseende beveger vi oss videre inn i metoden som ligger til grunn for mitt kritiske blikk på mitt eget felt og materiale.

3.0 Diskursteori

3.1 Innledende betraktninger

I det følgende kapittelet vil jeg redegjøre for diskursanalysenes vitenskapelige forankring, med utgangspunkt i Jørgensen og Phillips (1999) sin presentasjon av ulike tilganger til diskursteorier. De ulike tilgangene deler et syn på at det er utøvelsen av diskursiv praksis og språkbruk, som former den sosiale verdenen. Da jeg i analysen i hovedsak trekker på diskurspsykologisk tilgang kombinert med Michel Foucaults arkeologiske og genealogiske metoder, vil disse nå presenteres. Jeg også presenterer Søndergaard (2003) sin forståelse av subjektet og subjektiveringsprosesser som jeg videre vil ta med inn i arbeidet med å analysere utsagnene som konstituerer den moderne friluftslivskulturen.

3.2 Diskursteoretikere og analytiske tilganger

3.2.1 Foucault

En av diskursbegrepets fremste teoretikere er Michel Foucault. Sentralt for teorien hans er at diskurser er knyttet til prosedyrer for å ordne viten, både vitenskap og vitensgrener innenfor ulike felt. «Sannhet» ses på som en diskursiv konstruksjon der de ulike vitensdisiplinene peker på hva som er «sant/falskt» innenfor ulike felt. Foucaults overordnede prosjekt var å gjøre selvfølgelige tanke- og væremåter litt mindre selvfølgelige (Villadsen, 2017, s. 297). I sin arkeologiske metode mente Foucault å avdekke vitensdisiplinens strukturer, for å vise at ulike diskurser og sosiale praksiser konstituerer det sosiale liv. Denne metoden brukte han for å undersøke og gjøre rede for hvordan kunnskapsproduksjon blir skapt og legitimert, og dermed bidrar til å skape ulike sosiale praksiser, med regler for hva som oppfattes som riktig/galt (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 22). Arkeologien kan forstås som å skrive en «historie» om utsagn som forstås som «sanne», der man isolerer visse typer diskursive praksiser, som produserer utsagn som kjennetegnes av «avgrensning av et objektfelt» som definerer legetime perspektiver (Davidson, 2009, s. 162). Utsagnene gir ikke mening uten å stå i «forhold til noe», og inngår i den diskursive formasjon i et system av utsagn, hjelpemidler, praksiser og institusjoner, som settes i spill, slik at utsagnene kan fremstå som gyldig. Arkeologien som analysemetode skulle fungere som å ikke ta for gitt historiens «rekke av hendelser», men «å definere elementene som tilhører en rekke, å vise hvor en rekke begynner og hvor den slutter, å formulere en rekkes lover, og å beskrive relasjonene mellom forskjellige rekker» (Davidson, 2009, s. 164).

Foucault utvikler videre i sitt genealogiske arbeid en teori om makt og viten. En genealogisk diskursanalyse starter «her vi er i dag» der verden ses på fra den bestemte situasjonen der hendelsesløpet rekonstrueres (Villadsen, 2017, s. 299). Som metode kan dette brukes som det å skape historie om samtiden, der praksiser som opprettholder en tidsavgrenset forståelse av historien, samtiden og oss selv blir tematisert for å gi perspektiver, og skape kontrast til samtiden. Foucault tar utgangspunkt i at alt er historisk og kan forklares historisk, slik at diskursen ses på som et historisk produkt. Samtidig er det hva som faktisk blir sagt i den fremsatte diskurs, som skal beskrives, og behandles i «dens nærvær» og ikke av historiske «forklaringer» (Villadsen, 2017, s. 299). I stedet for å stille opp et epistemologisk grunnlag, viser genealogien snarere at «*opphavet til det vi oppfatter som rasjonelt, sannhetsbæreren, er forankret i herredømme, undertvingelse, styrkerelasjoner – i ett ord: makt*» (Davidson, 2009, s. 166).

I et Foucaultisk syn, ses ikke makt og diskurs som noe tilhører noen bestemte individer eller grupper, som en negativ instans med mål om undertrykkelse eller som noe noen utøver over andre som ofre, eller passive subjekter. Snarere tar maktbegrepet utgangspunkt i hvorledes tingenes orden fremstår som normal, og derfor i alle fall i noen grad uproblematisk både for A og B (Neumann, 2002, s. 168). For Foucault er det gjennom makt den sosiale omverdenen produseres, der objekter med deres karakteristika kan skilles fra hverandre og få relasjoner, der makten ses som produktiv og gir mulighetsbetingelse for det sosiale ved å konstituere diskurser, viten, kropper og subjekter. Makten godtas og blir holdbar i form av at den ikke tynger som en kraft som sier nei, men blir en positiv mulighetsbetingelse for å etablere og produsere det sosiale (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 23). Foucault sitt maktbegrep menes slikt sett å oppløse dikotomien mellom undertrykkelse og frihet. Samtidig er makt også begrensende; ved å være skapende for den sosiale verdenen og definere hvordan omverdenen snakkes om på, er makt også avgjørende for hva som utelukkes, og for hvordan man kan opptre som subjekt (Villadsen, 2017, s. 311). En Foucaultisk inspirert analyse kan ses på som en makrososiologisk analyse av sosial praksis, der sosial praksis formes av sosiale strukturer og maktrelasjoner folk ikke nødvendigvis er bevisste.

3.2.2 Diskurspsykologi

Diskurspsykologien baseres på Foucaults genealogiske og arkeologiske analyseformer, og tar utgangspunkt i at diskurser skaper en verden som ser sann ut for taleren (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 112). Innenfor diskurspsykologi undersøkes dels hvordan folks forståelse av verden og identiteter skapes og endres, og dels hvilke sosiale konsekvenser hva det diskursive konstruerer, kan tenkes å få (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 122). Diskurspsykologi baserer seg på et sosialkonstruktivistisk syn om at måter mennesker forstår og kategoriserer i dagligtalen, ikke er refleksjon av verden der ute, men produkter av historie og kultur som skapes og opprettholdes gjennom interaksjon mellom mennesker. Som analysemetode beskrives diskurspsykologi som to ulike tilganger, der diskursanalyse fokuserer på hvordan diskurser brukes som fleksible ressurser i sosial interaksjon, og analyse av diskurser, der man undersøker hvordan sosial organisering blir til gjennom tale og interaksjon. En kombinasjon av disse er vanlig å bruke, slik Potter og Wetherells metode, for å undersøke hvordan diskurser skaper en verden som ser virkelig ut for deltakerne. Formålet med denne metoden er å undersøke kommunikasjon, sosial handling og konstruksjon av selvet, de andre og verden, ved å analysere hvordan diskurser konstrueres av sosial samhandling og hvordan folk konstruerer ulike verdensbilder gjennom sosial interaksjon. Videre hvordan verdensbildene blir en del av ideologisk praksis (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 124). Språket ses på som grunnleggende for opplevelser ved at språket konstituerer den subjektive virkeligheten, som en verden som ser virkelig eller sann ut der fenomener får mening gjennom diskursen. Diskurspsykologiens sosial-konstruktivistiske tilgang bygger på poststrukturalistiske oppfatninger om at selvet er et diskursivt subjekt, og på interaksjon-istiske antagelser om at folk bruker diskurs aktivt som ressurser i å «skape seg selv», og avviser den moderne idé om at personer har en fast identitet. Diskurspsykologiens identitetssyn presenteres videre sammen med Søndergaard sin bruk og beskrivelser av «subjektet».

3.3 Subjektet og subjektivierungsprosesser

Friluftslivets utvikling diskuteres og knyttes av Odden (2008), med fler, (se kapittel om friluftsliv) opp mot teorier om det moderne samfunn, der selv-identiteten omtales som både en «indre forhandling» i valg av livsstil, men også som et kommunikasjonsspill med andre og med sosiale strukturer. Med en slik forståelse av endringene i friluftslivet som en integrert del av samfunnsutviklingen, ser jeg det som bærende for analysearbeidet å reflektere rundt de ulike forståelser av identitets/subjektbegrepene. Subjektet innenfor diskursanalyse ses som konstituert av diskurser, i motsetning til en vestlig oppfattelse av at subjektet er autonomt, og

identitet som noe refleksivt (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 23). Foucaults pessimisme over det moderne samfunn, skiller seg fra det Giddens mener om at mennesket er i stand til å, ved å opptre refleksivt, velge hvem de selv vil være. Innenfor et Foucaultisk perspektiv ses diskurser på som produserende for de subjektene vi er, og de objekter vi kan vite noe om, med en subjektforståelse om at subjektet skapes i diskursen. I stedet for å bruke «identitet» om selvet som noe individuelt iboende, som individet bevisst utvikler og velger, brukes subjektbegrepet for å gripe om «selvet» som en foranderlig, motsetningsfull og prosessuell størrelse. I denne sammenheng vil jeg presentere Dorte Marie Søndergaard sin bruk av subjektet og subjektiveringsprosesser. Søndergaard (2003, s. 34) forsker på kjønn og identitet innenfor poststrukturalistiske metoder. Ved å anvende slike metoder har hun et formål om å samle, og å utvikle teoretiske punkt, for å analysere komplekse prosesser om hvordan subjektivitet, kjønn, makt og institusjoner skapes, opprettholdes og endres. Ifølge Søndergaard (2000b, s. 82) er subjektet og subjektiveringsprosessene subjektet skapes gjennom, sentralt for slikt arbeid.

«Subjektbegrepet» introduseres som en forståelse av mennesker som åpne subjektiveringsprosesser i sammenheng med diskursiv konstituering. I dette perspektivet tales det om en analytisk søken etter kulturelle og diskursive innforståtheter, som selvfølgelig-gjør mønstre subjektene skapes gjennom, og ikke minst skaper *seg* gjennom (Søndergaard, 2003, s. 35). «*Mennesker tilbys diskursive konstitueringsvilkår*» som alltid er i prosess og bevegelse. Vilkår som innebærer motsetninger og paradokser, og som utgjør «kodesystemer» som agerer med, mot og igjennom hverandre. Slikt sett at mennesker «subjektiverer» seg gjennom motsetningsfulle diskurser. En ambisjon for diskursanalyse er å gripe relasjonen mellom individet og det sosio-kulturelle kontekstuelle (Søndergaard, 2003, s. 35). Forskningsarbeid som studerer livshistorie, kroppsliggjort subjektivering og non-verbale interaksjonsdynamikker mellom subjekter, og mellom subjekter og kollektive diskurser er sentralt i betraktning av å undersøke subjektiveringsprosesser (Søndergaard, 2000b, s. 84). For å «komme innenfor» diskursen er ikke bare tilegnelse av «det riktige» språket nødvendig, men evne til å lese den sosiale verdenen og situasjoner korrekt, slik at det som er åpenlyst for *de andre* også er åpenlyst for *deg*. Det involverer å posisjonere seg selv som et medlem av gruppen som vet, og tar for gitt, det de andre vet og tar for gitt. Gjennom de diskursive kontekstenes tilgjengelige måter å se verden på, tilegner individene seg måter å se seg selv og verden på. Ved å være en del av sosiale og kulturelle landskaper, må individet lære seg å lese og fortolke de innforståthetene som ligger til grunn for diskursen, ved å speile og posisjonere seg etter de tilgjengelige

kategoriene. Subjektiviteten ses delvis på som et resultat av slike subjektiveringsprosesser, og som noe som foregår gjennom individets livshistorie (Søndergaard, 2000b).

Subjektiveringsprosessene handler ikke kun om språklig formidlede prosesser. Subjektivitet er også kroppsliggjort, forstått som at kropp er merket av alder og bakgrunn, slik at kroppen kan ses på som et perspektiv på verden i en dialektisk interaksjon med omgivelsene (Moi & Granaas, 1998, s. 109). I dette inngår også hvordan de ulike kategoriene (som alder, kjønn) er knyttet til forventninger og selvfølgeligheter, som at «kvinne» har også en praksis knyttet til «alder», som «intersekter», som virker inn i andre kategorier og skaper nye dynamikker og nye sosiale identiteter (Søndergaard, 2005, s. 242). Dette forstår jeg som at hva man «har med seg», har innvirkning på hvilke diskurser som tiltaler subjektene, og hvordan subjektiveringsprosessene foregår.

Søndergaard (2005, s. 240) sin forståelse bygger også på at subjektet har «dobbel» karakter som både formet og formende, der det å skape seg som subjekt rommer formende element, men også utgangspunkt for subjektets egne skapende og agerende kraft. Ved å ha et mer eller mindre bevisst forhold til «overtakelsen» av praksiser av diskursiv art, blir subjektene «aktive», slik at de kan bruke de diskursive betingelsene både til eksistens, og til endring. Enten ved å overta, motsette seg og bryte med, eller forsterke og bekrefte praksisene. Altså ved å forholde seg «formende» til praksisens sosiokulturelle og psykologiske effekter (Søndergaard, 2000a, s. 67). Sentralt for forståelsen av subjektivitetens tilblivelse og opprettholdelse er «å ønske/bestemme seg selv som egen/seg». Dette dreier seg om å gjøre de diskursive mulighetene til egne ønsker, tanker og erfaringer, som individet opplever som personlig og unikt. Uten kulturens diskursive praksis ville ikke subjektet ha noe å bli, eller være subjekt ved hjelp av, og gjennom (Søndergaard, 2005, s. 240). Neumann (2002, s. 56) studerer identitet som noe relasjonelt, slik at en identitet må studeres som en relasjon mellom noe som ikke inngår i den, slik at den anses «unik». Han ser også på identitet som en prosess, slik at diskursen må avgrenses i tid.

Subjektivering til et «ideologisk subjekt» foregår ved at diskursen appellerer til individet som subjekt gjennom en interpellasjons-prosess. Dette dreier seg om at individet godtar sin rolle som en mottaker av et budskap, og videre reproducerer budskapets ideologi, og seg selv som subjekt i kulturen (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 24). En dominerende ideologi eksemplifiseres med kapitalismen som en hersker i samfunnet uten muligheter for effektiv motstand. Samtidig bør man i diskursanalytiske tilnærminger ha som mål å verken under- eller overvurdere folkets motstandsdyktighet mot ideologiske budskap, men like fullt ta hensyn til hvordan det diskursive

begrenser betydningsproduksjonen (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 26). Diskurspsykologien har en oppfattelse om selvet som et diskursivt subjekt med en antagelse om at ulike diskurser brukes aktivt som ressurser. Dermed at folk ikke bare er «bærere» av diskursen, men også aktive subjekt. Subjektposisjonen er midlertidige tilknytninger til de diskursive praksisers konstruksjon av subjektposisjoner. Videre at de ulike diskursenes «avleiringer» skaper kontinuitet i prosessen «selvforståelse», ved å «velge» en versjon av selvet fremfor andre versjoner av seg. I sen-moderniteten blir «identiteter» ytterligere ustabile, da diskursene subjektene konstrueres gjennom er motsetningsfulle diskurser, som igjen skaper «motstridende» identiteter. Om de ulike diskursene samtidig forsøker å organisere det samme sosiale rom, blir de som inngår plassert- kalt interpellert- i forskjellige posisjoner eller roller, på en gang. Dette kaller Lacleu og Mouff for «overdeterminering» (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 54).

De ulike tradisjonene har ulik forståelse av begrepene selv-identitet (Giddens) og subjekt, men en enighet som her vises, er at moderne individer i søken etter å finne ut av hvem man er, står uten en tilsynelatende «trygg grunn» å basere selvforståelsen på. Over-determineringen av ulike diskurser som for eksempel innenfor utdanning, friluftsliv, idrett og mediediskurser, som også midlertidige og omskiftelige, endrer stadig på forutsetningene og bidrar til identitetsforvirring. I analysen tar jeg utgangspunkt i at individet ses på som aktivt deltakende, og ikke passiv mottakende, for å undersøke hvordan jenter forholder seg til, og tar i bruk diskursens betingelser i prosesser for å skape en «friluftslivs-identitet». Videre vil jeg redegjøre for prosessen med å velge deltakere og skape intervjumateriale i metodekapittelet, der jeg også argumentere for, og vise hvordan jeg anvender diskursanalyse som en fleksibel analysestrategi for å undersøke de overnevnte prosessene.

4.0 Metode

4.1 Innledende om metode

I dette kapitlet vil prosjektets metodiske fremgangsmåte presenteres, og jeg vil vise hvilke valg jeg har gjort og begrunne disse. Først vil jeg drøfte omkring kulturell kompetanse og forsker i eget miljø. Deretter følger presentasjonen av informantene, og videre hvordan jeg har anvendt intervju som metode for å skape materiale, i tillegg til etiske vurderinger knyttet til prosjektet. I overgangen til analyse og diskusjonsdelen viser jeg hvordan jeg strukturer analysen ved hjelp av Neumanns tre steg for diskursanalyse. Betraktninger omkring validitet og reliabilitet vil avslutte oppgaven i sin helhet. I det følgende vil jeg forklare og argumentere for valgene jeg har gjort, og hvordan jeg forstår og bruker de ulike diskursanalytiske tilgangene.

4.1.1 Forsker i eget miljø – kulturell kompetanse

Den kvalitativt orienterte forskningen er plassert i en situasjonsrelatert og refleksiv orientert samfunnsvitenskap. En sentral forutsetning for å analysere avgrensede diskurser er at man har en generell kunnskap til det «terrenget» man begir seg inn i, også kalt kulturell kompetanse, for å avdekke flest mulig eventualiteter, og for å lese handlingsføringene og praksisen bak representasjonene (Neumann, 2002, s. 50-51). En utfordring med problemområde jeg undersøker er at jeg selv er en del av miljøet og den sosiale konteksten undersøkelsen inngår i. I det innledende kapitlet for oppgaven har jeg «situert» meg selv inn denne verden, i det henseende at jeg som studerer mitt eget miljø, ser på det jeg studerer og analyserer også gjennom min egen forståelse. Fordi kulturen er så nær, og kroppsliggjort i praksisene jeg deler med informantene, inngår jeg dermed i flere av de tatt-for-gitthetene som jeg vil undersøke. Ifølge Gurholt (1999, s. 74) er dette en tendens som kan ses i idrettsforskning generelt; fortolkning av idrett- og friluftslivsforskning har sammenheng med hvordan «idrettsforskere» rekrutteres og utdannes; gjennom egen idrettsaktivitet og studier. Dermed er jeg, som det påpekes, inkorporert i, og identifiserer meg sterkt med den kulturen jeg studerer, slik at det kan være en utfordring å stille spørsmål ved og se det ståstedet jeg selv betrakter virkeligheten fra, som er med på å bestemme hva jeg ser og fremlegger som resultater. Slikt sett blir denne typen studier raskt et studie om idrett/friluftsliv som lukkede kulturelle systemer sett «innenfra», og det er på bakgrunn av dette jeg har valgt å undersøke diskursen med et «kritisk blikk».

Det er det ifølge Jørgensen og Phillips (1999, s. 31) viktig å kunne «leve seg inn i» andres måter å forstå og erfare på, og å «sette parentes» rundt sin egen viten så godt man kan, for at ikke ens egne vurderinger overskygger analysen. Samtidig henvises det til Bourdieu, som argumenterer

for at man ikke kan nærme seg et empirisk felt uten en teoretisk forforståelse eller bestemte antagelser, eller undersøke det valgte forskningsobjektet uten å ha en teoretisk referanseramme for forskningen sin. Hvis man som forsker antar at man kan analysere andre menneskers perspektiver på tilværelsen, uten å selv ha et perspektiv på det som studeres, kan forskning resultatene i en gjengivelse av forskernes ubevisste forståelse. Dermed har jeg skrevet min «forforståelse» inn i oppgaven, der jeg ser det moderne friluftslivet og praktiseringen av det, i lys av kulturen (kapittelet om Sogndal) og tiden det inngår i (modernitet/kjønns-betraktninger). I det henseende kan Søndergaard (2000b, s. 85) sin beskrivelse av interaksjonsdynamikker, som hun kaller «empodied», som dreier seg om perspektivoverføring, kroppslig, sanselig, emosjonell og kognitiv opplevelse som et integrert hele, brukes for å kunne sette seg i subjektets posisjon. En slik analytisk praksis menes å bidra til at den som undersøker kan «utlese» diskursene som subjektene møter, benytter og forstår seg og omgivelsene gjennom, for å se hvor motsetninger oppstår og fungerer i diskursene. Ved vurdering av funnene som presenteres, er det samtidig viktig å understreke at jeg ikke hevder at disse resultatene er generaliserbare eller gjelder for alle som inngår i diskursen som er analyseobjektet, men forstås som et forsøk på å undersøke ulike prosesser som er i spill omkring jenters deltakelse i moderne friluftsliv, og da spesielt skikjøring i lys av det overnevnte. I min undersøkelse har intervjuet av seks jenter som tar del i det miljøet jeg undersøker, som jeg nå vil introdusere.

4.1.2 Informantene

Informantene, eller intervjupersonene er jenter i alderen 20-30 år som bor i Sogndal, og består av et utvalg på til sammen 6 personer. De ble forespurt om å delta i studien på grunnlag av at de er aktive i skilmiljøet med både topptur, frikjøring og offpiste i skiannlegg, og i tillegg driver med en aktivitet i sommerhalvåret. At informantene driver med flere aktiviteter enn bare ski var et inklusjonskriterium i studien, da det indikerer at (bratte) friluftslivsaktiviteter er en viktig dimensjon for, og forutsetning for deres hverdagsliv. Jeg har valgt å presentere informantene som én gruppe, og ikke en presentasjon av hver enkelt informant for å minske sjansen for å identifiserbare karakteristikk, i et miljø der «alle kjenner alle». Enkelte av jentene befinner seg innenfor min omgangskrets, mens andre har jeg blitt tipset om av veileder, eller av de allerede intervjuede. Samtlige jenter hadde noe kjennskap eller tilknytning til skikjøring før de kom til Sogndal, enten fra folkehøyskole eller lignende studier. De hadde dermed noe erfaring innenfor denne formen for friluftsliv fra før, eller hadde et ønske om å lære seg ski og klatring og mulighetene for å drive med dette i Sogndal var knyttet til valg av studiested.

For å anonymisere informantene har jeg valgt å gi dem fiktive navn, som jeg anser at skaper mer flyt enn «informant 1, 2». Informantene heter følgende: Sara, Ida, Nora, Kaia, Mina og Vilde. En strategi for å sikre tilgang til forskjellige perspektiver og meninger er å oppsøke mennesker med forskjellige posisjoner og erfaringer, der det er viktig for intervjueren å tenke på hvorfra de forteller om sine opplevelser (Staunæs & Søndergaard, 2005, s. 55). Ingen av informantene er ut fra mine observasjoner, i nær relasjon til hverandre og de i inngår i ulike grupperinger og gjenger, samtidig som flere sannsynligvis kjenner til hverandre. Selv om alle har vært attrahert av Sogndal, har de ulik fartstid, jentene har studert eller jobbet i bygda i mellom 2-8 år, er av ulik alder, og noen er studenter mens andre jobber. Deres fartstid innenfor ski varierer fra «hele livet», til å prøve offpiste og topptur for første gang i Sogndal, og aktiviteter som stisykling og klatring har for de fleste blitt et tilskudd etter at de flyttet til Sogndal. Dermed representerer de slikt sett ulike erfaringer rundt det å ta del i det bratte friluftslivet, og utvalget kan karakteriseres som et strategisk utvalg (Staunæs & Søndergaard, 2005, s. 55). Med dette valget av informanter har jeg god grunn til å forvente at jeg vil kunne få et materiale som kan belyse min problemstilling, da de seks jentene, som kan betegnes som «aktører» i et diskursperspektiv, sannsynligvis kan uttale seg om, og selv har definisjonsmakt innad i miljøet. Det vil si at de har mulighet for innflytelse på normene og verdiene som jeg er opptatt av å undersøke hvordan fremtrer i friluftslivsmiljøet.

4.1.3 Empiri ved kvalitative forskningsintervju

Diskursanalyse er ut fra det jeg har beskrevet, forstått og uttrykt som en fleksibel metode der den som forsker kan bruke ulike typer materiale. Det mest nærliggende er å anvende former som rommer beskrivelser av et levd liv, med handlingssekvenser, menneskelig praksis og fortolkning. Det vil si materiale som inneholder menneskers forståelse av, og uttrykk for seg selv, av andre, av relasjoner, strukturer og materialitet fra hverdagen (Søndergaard, 2000a). Innenfor diskurspsykologisk tilgang anvendes i utgangspunktet «naturlig forekomne» materialer, i stedet for materiale forskeren skaper gjennom kontakt med informanter. Å bruke intervju som innsamlingsmetode avvises ikke, men det må tas høyde for at materialet skapes i interaksjon mellom forsker og intervjupersonene (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 100). Et argument for å bruke intervju i produksjon av empiri, kan begrunnes av det Søndergaard (2000b, s. 82) skriver om at det metodiske er eksperimenterende, og intervju, observasjoner, feltnotater og egne erindringer fleksibelt kan brukes for å få tilgang til de subtile, presise detaljene i interaksjonsformene som bidrar til å skape, og å reprodusere diskurs og subjektivitet.

Vesentlig for det kvalitative forskningsintervju er å tematisere forskningsspørsmålene ut fra «hvorfor», altså formålet med undersøkelsen, «hva» som handler om kunnskap om temaet, og «hvordan» som dreier seg om hvordan man vil produsere «viten» (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 125). I forkant av intervjuene utarbeidet jeg en intervjuguide, med temaer slik at analysearbeidet skulle kunne struktureres, samtidig som den vil være fleksibel nok til at informantene kan fortelle om det som opptar dem. Spørsmålene ble utarbeidet som åpningsspørsmål innenfor temaene «friluftslivskulturen i Sogndal», «sosiale medier» «jente i bratt friluftsliv», et tema knyttet til «bekledning, sosiale medier og utstyr» og et tema om «prestasjon og ferdighet», med flere mulige oppfølgingsspørsmål. Ifølge Staunæs og Søndergaard (2005) som anvender en intervjumetode basert og utviklet inspirert av postmoderne tilganger, retter intervju som dataproduksjon seg mot materialets flertydighet, kontekstavhengighet og produktivitet.

Det underliggende temaet for intervjuguiden og utformingen av spørsmålene har vært de «motstridende» bildene av «Eventyret Sogndal» og hasjtagene #LivetErBestUte, #Friluftsliv, #Topptur, #Prestasjonsangst og #Sogndal. Bilde av hasjtagene ble vist til informantene som et av de siste spørsmålene i intervjuguiden, slik at de mulige assosiasjonene bildet kunne gi, ikke skulle styre informantene i stor grad, men jeg ville samtidig undersøke hva de sa om budskapet. Intervjuene foregikk på et grupperom på Høyskolen som samtlige informanter har, eller har hatt tilknytning til som student, som kan forstås som en kjent og «trygg» setting. Jeg gjennomførte også et pilotintervju i forberedelsesfasen, for å kvalitetssikre og utvikle intervjuguiden, der jeg utbedret den med mer «åpne» spørsmål. Temaene ble ikke fulgt slavisk, og intervjuene ble strukturert etter det informantene selv valgte å trekke frem av beretninger og betraktninger, som et «semistrukturert intervju» (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 19). Jeg gjennomførte dybdeintervjuer av de enkelte fremfor fokusgruppeintervju, da jeg var ute etter dere egne meninger, opplevelser og erfaringer, som mulig kunne bli konstruert annerledes i gruppe, da interaksjonen mellom mennesker har betydninger for meningsinnholdet. Dermed har intervjuene hatt en noe ulik form.

Ambisjonen med å bruke en interaksjonistisk tilgang/forståelse, er å undersøke hvordan meningsproduksjonen blir skapt gjennom den sosiale verdenen som intervjupersonene inngår i. Intervju-settingen kan ses på som en «sosialt situert aktivitet» som får innvirkning for hvilket materiale som produseres, da det inngår i den sosiale sammenhengen, og kan dermed ikke behandles som «objektive data». Et kvalitativt forskningsintervju brukt i et diskursperspektiv

kan slikt sett sies å være en metode der intervjueren selv bidrar til fortellingene som skapes, men like fullt er opptatt av at det er andres fortelling som er interessant. Som en del av miljøet jeg undersøker vil også mulig min «blandede rolle» som både «en forsker» og som «en skikjører/bekjent/venn» ha mulige innvirkninger for intervjuet. Interaksjonen mellom meg som student og intervjupersonene kan virke formende for materialet, i form av at våre forutsetninger, holdninger og interesser møtes, kanskje gjennom enighet men også gjennom motsetninger (Järvinen, 2005). Ved slike personlige intervju er det viktig at jeg som undersøger ikke gir uttrykk for egne synspunkter, eller legger svarene i munnen på intervjupersonene (Schiefløe, 2011, s. 85). Kravet om sensitivitet og om intersubjektiv kunnskap er noe motstridende til å ha en «forutsetningsløs» holdning, som skaper et krav om «kvalifisert naivitet» fra den som intervjuer (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 50). Dermed har jeg prøvd å holde en «nøytral» innstillingen i intervjuene. Samtidig som jeg også har gjort valg om å følge opp enkelte temaer eller utsagn i større eller mindre grad, og vist interesse for det informantene forteller.

Etter intervjuene transkriberte jeg lydopptakene fortløpende, og lagret de uten identifiserbare opplysninger på en passord-beskyttet disk. Da intervju i en diskurspsykologisk tradisjon ses på som en del av den sosiale interaksjonen, bør en forsøke å beholde utsagnenes opprinnelig form. I analysen anså jeg det like fullt som en strategi å redigere enkelte av utsagnene i arbeidet med å understreke hvilke enigheter og selvfølgeligheter og også motsetninger i utsagnene, uten for mange gjentakelser. Jeg har dermed funnet frem til enkelte lengre utsagn som var beskrivende for flere, men i fare for gjentakelse, har jeg redigert enkelte utsagn ved å plukke ut de mest brukte ordene, begrepene og talemåtene for å belyse et tema fra ulike vinkler for å underbygge enighetene. Dermed er resultatdelen med de utskrevne sitatene en blanding av *”lengre sitater fra den enkelte intervjudeltaker”* (Navn) sammen med *enkelte ord og utsagn* uten navn, da disse var felles for flere av jentenes utsagn. I arbeidet med utsagnene har jeg også redigert bort enkelt gjentakelser og «hmm’er», og trukket sammen lengre sitater som er markert med en (...) i utsagnet. Hvordan jeg arbeidet videre med utsagnene forklarer jeg i «fremgangsmåte for analysen».

4.1.4 Etikk og NSD

I arbeidet med masteroppgaven har jeg arbeidet ut fra forskningsetiske prinsipper som «respekt, konsekvenser, rettferdighet og integritet» utarbeidet av den nasjonale forskningsetiske komite. En av disse retningslinjene går på frivillig informert samtykke, der mine informanter i forkant av intervjuene fikk tilsendt et informasjonsskriv om prosjektet og samtykkeerklæring som de underskrev før intervjuet startet, i tråd med Kvale og Brinkmann (2009, s. 89) skriver om

informere deltakerne om studiens formål. I erklæringen fremgår det at deltakelse er frivillig og at deltakerne til enhver tid mens prosjektet pågår kan trekke seg uten videre begrunnelse. Informasjonsskrivet ble sammen med intervjuguiden sendt til godkjenning av Norsk Senter for Forskningsdata (NSD) og godkjent i november 2018, og jeg gikk i gang med å intervju utvalget, med retningslinjer fra NSD. Konfidensialitet innebærer å ikke offentliggjøre personopplysninger. For å unnlate at personfølsomme opplysninger fremkommer i intervjumaterialet, er navn og konkrete personhenvisninger utelatt eller redigert, og informantens navn er byttet ut med fiktive navn. Lydopptakene og transkripsjonene er oppbevart passordbeskyttet, og vil bli slettet etter at prosjektet er vurdert. Informantene fikk også tilbud om å lese transkripsjonene, slik Kvale og Brinkmann (2009, s. 92) påpeker at kan bidra til å unngå mulige etiske krenkelser. Dette takket imidlertid samtlige nei til.

4.2. Fremgangsmåte for analysearbeidet

Her vil jeg redegjøre for hvordan jeg anvender diskursanalytiske tilganger som metode innenfor et kvalitativt forskningsdesign. For å utarbeide en metode som passer for mitt arbeid, anså jeg det som en løsning å bruke de diskursanalytiske tilgangene noe fleksibelt, ved å kombinere diskursanalyse inspirert av Foucaults arkeologiske og genealogiske metoder, med diskurspsykologisk tilgang. Å kombinere elementer fra flere forskjellige diskursanalytiske perspektiv, gir mening i form av at ulike perspektiver kan gi bredere innsikt og forståelse for et område (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 12). Innenfor diskurspsykologisk tilgang undersøkes det hvordan sosial organisering bringes sammen gjennom tale og interaksjon (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 122) og i dette inngår også det Søndergaard betegner som ulike «subjektiveringsprosesser». Jeg har anvendt intervju som metode for å «fange» språkbruken til subjektene i diskursen jeg undersøker, som jeg ser på som konstituerende for deres praktisering av å være jente i en bratt, moderne friluftslivskultur. *Retorikk som språkbruk* er også sentralt, knyttet til konstituering av «det normative» for diskursive, sosiale praksiser. Ved å studere språket studerer man også sosial samhandling der den skjer.

En diskursanalyse har noen krav for det praktiske analysearbeidet, som en multi-dimensjonal metode og en metode for multifunksjonelle analyser, der man søker forståelse om «kunnskap, sosiale relasjoner og sosiale identiteter». Et annet krav er å anlegge en historisk analyse, for eksempel av diskursiv endring, som teorikapittelet om moderniteten, kjønn og friluftslivet viser. Disse endringene vil videre knyttes til analysen av den avgrensede diskursen om det moderne friluftslivet i Sogndal. I slikt arbeid vil jeg ha et kritisk perspektiv, i forstand at diskursanalyser

har en oppgave om å «avsløre» diskursive praksisers rolle i opprettholdelse av den «sosiale verden», med sosiale relasjoner som innebærer ulike maktforhold (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 76). For å sette opp analysen på en «ryddig» måte, bruker jeg Neumann (2002) sin modell for diskursanalyse er presentert som en tre-stegsmodell, der det første steget er valg og avgrensning av diskursen, som jeg har redegjort for i innledningen av oppgaven. Det andre steget er å identifisere diskursens representasjoner, som en inventarliste over begrepene som finnes i diskursen. Videre å undersøke hvilke trekk og mønstre som ser ut til å være «bestandige», som inngår i diskursens lagdeling, som jeg forstår som å demonstrere hvilke tydelige tegn som assosieres til begreper som man lettest tyr til for å finne mening. Ettersom representasjonene diskuteres underveis i sammenheng med den «kjeden» de inngår i, blir den avsluttende diskusjonen en oppsummering av funnene innenfor hvert kapittel, og videre hvordan disse funnene kan tas til ettertanke diskuteres avsluttende.

4.2.1 Diskursens representasjoner

Ved å gjennomlese materialet med et «kategorisk» formål (Søndergaard, 2005, s. 253), fikk jeg et overblikk over hvilke ulike representasjoner som ut fra det jeg så, «konstituerer jenters friluftslivskultur». Representasjonene er en form for «inventarliste», også kalt «virkeligheter» som er sosialt produserte, over fakta og fenomener som kommer frem av språket (Neumann, 2002, s. 60). En representasjon tas ofte for gitt, men vil aldri være nøytrale beskrivelser av fenomenet og gjenspeiler ikke virkeligheten «slik den er», men konstituerer versjoner av virkeligheten avhengig av de som produserer dem, altså mine informanter, sin sosiale posisjon, interesser og ønsker. Representasjonene kan vise hvilke normer som fungerer som felles koder for forståelse, og som inngår i utskiftbare forestillingsbilder, verdier og praksiser, som deles innad en gruppe. «Kodene» er nødvendige forutsetninger for all kommunikasjon, og fungerer også som et middel for å gjøre noe abstrakt til noe nært, kalt objektivering, slik informantene, gjennom språket og bruken, «nær-gjør» naturen og gir den mening (Madsen, 2018, s. 110). I dette nivået undersøkes det hvordan vokabular og ord kombineres i ulike strukturer, for å få et innblikk i å forstå relasjoner og sosiale identiteter. Dette forstår jeg som hvilke betingelser som skaper kategorier og «identiteter» som kan tas i bruk av de tilhørende, og hvordan utsagn konstituerer og avgrenser diskursen. «Representasjonene» ligger som utgangspunkt for oppdelingen av de fem «kategoriene» med deres underkategorier som rammer inn diskursen, som beskrivelser av fenomenet «moderne friluftsliv», der informantene løfter noe frem, og utelater samtidig noe (Johannessen et al., 2018, s. 53).

4.2.2 Diskursens lagdeling

Lagdelingen kan forstås å vise den diskursive sosiale praksisen, bestående av språkbruk, diskurs, verbal interaksjon og kommunikasjon. For at en representasjon, for eksempel «sykt gira!» skal ha gyldighet, må den «påvises» og fremmes igjen og igjen av diskursen den tilhører, slik at jeg etter kategoriseringen av representasjonene undersøkte affiniteter; likheter, men også forskjeller og motsetninger i informantenes beskrivelser av erfaringer og opplevelser, for å demonstrere at de tilhører samme diskurs. Dette dreier seg om undersøke hvilke «tegn» informantene tyr til for å definere meningsmønstre fremfor andre (Neumann, 2002, s. 18). Trekk som forener, enigheter, kan være vanskeligere å la seg forandre fremfor trekk som differensierer. I diskursanalytiske undersøkelser sortering av utsagn er fokuset på hva som faktisk ble sagt eller skrevet, for å undersøke utsagnene etter mønstre. For eksempel ved å spørre seg «*Hva kommer det frem av det jentene sier som konstituerer en «passende» deltaker i moderne, bratt friluftsliv?»*. Jeg forstår dette steget som hvordan utsagnene konstituerer verdensbilder, der jeg videre undersøker hvilke trekk og mønstre som ser ut til å være «bestandige», og vanskelig å forandre. Ut fra disse meningsmønstrene, forstått som diskursens lagdeling, har jeg funnet frem til de fem ulike kapitlene som «bygger opp» representasjonene som inngår i å konstituere en friluftslivskultur. Av disse vil jeg analysere frem hvilke betingelser, eller konstitueringsvilkår, diskursen gir for subjektiveringsprosessene til aktørene. Dette forstår jeg som hva Sogndal tilbyr og hva som ligger tilgjengelig og hvordan subjektene – informantene, tar i bruk de tilgjengelige sosiale strukturene i å posisjonere seg selv i diskursen, i å skape sine sosiale identiteter.

I forbindelse med å undersøke inkluderende og ekskluderende diskursive prosesser som inngår i konstitueringen av betydninger og kategorier, kan det være hensiktsmessig å gripe noen av de elementene som inngår i oppbygningen av kategorier og undersøke dem hver for seg (Søndergaard, 2000a, s. 75). Dette forstår jeg som at kategorier som kjønn, alder osv, der det knyttes til forestillinger om hvordan man skal være, er relevante for subjektiveringsprosessen og sosiale identiteter, og jeg har valgt å belyse kjønnete betydninger som en egen kategori. Det blir videre nødvendig å tenke på dobbeltheten, som Søndergaard (2000a, s. 76) presiserer som *”aktørenes forståelse av praksis, og aktørenes praktisering av forståelse”* som uatskillelige elementer i menneskers væren. Jeg tolker dette som mine informanternes forståelser av hvordan det «bratte friluftslivet» fungerer som en sosial praksis, og hvordan de praktiserer sin forståelse: altså hvordan snakker og handler de i tilknytning til praksisen? En diskursanalyse kan avsluttes etter de overnevnte nivåene, men arbeidet står på den måten i fare for å legge for stor vekt på

selve utsagnene, og minne om en «ordinær» kvalitativ analyse og miste diskursanalysens særpreg. Neste steg blir å undersøke hva utsagnene forholder seg til.

4.2.3 Diskursens materialitet

Etter fremstillingen av utsagnene vil jeg undersøke hvilke institusjoner og praksiser utsagnene forholder seg til, omkring hvordan den diskursive sosiale praksisen «materialiseres» og legitimeres i, og av, sosiale strukturer i et «makronivå». Dette dreier seg om å vise hvordan sosial praksis på begge nivå formes av sosiale strukturer og maktrelasjoner som folk ikke nødvendigvis er bevisste. Forstås den sosiale praksisen som språklig, er det et avgjørende premiss at denne språklige praksisen forstås uatskillelig fra de institusjoner og materialer som understøtter og formgiver den gitte praksisen (Villadsen, 2017, s. 298). For at den avgrensede diskursen og utsagnene gir mening, må den opptre innenfor noe som anerkjenner den: Utsagn som «Å droppe klipper», gir bare mening der det gjenkjennes, og anerkjennes. Skikjøring og frikjøring og de andre aktivitetene, inngår, eller forankres ikke i noen bestemt institusjon, slik det tradisjonelle friluftslivet inngår i skolen som en del av kroppsøving. Dermed ser jeg det som interessant å se på hvilke historiske begivenheter, og diskurser knyttet til samtiden, som muliggjør og gyldiggjør de ulike representasjonene. Ved at subjektene handler i henhold til de representasjonene, verdiene og institusjonene som foreligger, kommer «resonans» inn i bilde, slik at virkeligheten kan ses på som institusjonaliserte verdier som reproduseres ved at subjektene handler i henhold til dem. Subjektene konstitueres også av disse, så resonans kan forstås som at diskursen kan ses som skapende for de subjektposisjoner som konstituerer subjekter. Dermed vil jeg, i henhold til diskurspsykologisk tilgang, trekke inn hvilke motsetningsfulle diskurser jentene tar i bruk og subjektiverer seg gjennom. Jeg har nå redegjort for hvordan jeg vil arbeide med å analysere informantenes utsagn, og vi går nå over i resultat, analyse og diskusjonsdelen.

5.0 Resultat, analyse og diskusjon

I det følgende skal jeg redegjøre for oppbygningen av analysene av informantenes utsagn. Som sagt behandler jeg transkripsjonen av informantenes utsagn med en forståelse av at språk er handling og dermed konstituerende for den sosiale praksisen. Derfor er språkbruken og retorikken knyttet til kulturen den inngår i, interessant i analysearbeidet. Den kulturelle sammenhengen utsagnene inngår i, er vesentlig og analysens hensikt er å gi mening til informantenes utsagn i den konteksten og sammenhenger som gjelder. Vi må i den hensikt bevege oss tilbake til den innledende kontekstbeskrivelsen av Sogndal der aktiviteter som utspiller seg i relasjon med årstid, tilgjengelighet og tilbud, er utgangspunktet. I det følgende kommer en analyse av tankesettene, handle- og væremåtene som informantene formidler som beskrivende for diskursen. Strukturen i analysekapitlene er kategorisert under fem tema/representasjoner jeg har identifisert som friluftslivsdiskursen i Sogndal kan sies organiseres rundt. Ved finne slektskap og likheter i informantenes utsagn viser jeg *hvordan denne verdenen trer frem for dem*. Hvert tema innledes av et utsagn som overskrift, som viser noe av det typiske, som identifiserer diskursen og har følgende overskrifter og innhold:

1. **En verden der folk bare holder på med «såanne ting»** skapes det et innblikk i hvordan kulturen som kretser omkring bratte friluftaktiviteter blir skapt, og hvordan diskursen opererer slik at noe omtales som selvfølgelige praksiser. Kapitlet består av temaene «Ikke noe som heter bare litt topptur», «Klarer ikke helt å forklare det» og «I Sogndal spør vi, hvor har du vært på ski, ikke har du det bra?» Analysen vil i hovedsak vise hvordan det moderne friluftslivet konstitueres og legitimeres.
2. **De er tøffe, de tørr og de gønner – de er jenter** er et forsøk på å undersøke og å analysere ulike aspekter ved å være jente og drive med friluftslivsaktiviteter som et mannsdominert felt. Underkapitlene «God for å være jente», «Har hun klart det, må jeg klare det og» og «Jentestemming – Wow det var bra» er videre med på å belyse ulike strukturer innenfor dette temaet. I analysen vil jeg dreie inn mot hvordan jenter «gjør» jente i et mannsdominert felt.
3. **Å være sykt gira, på å gjøre sykt mye** dreier seg om Sykt Gira som begrep og væremåte, Underkapitlene heter «Fri fra friluftsliv?!», «Jeg føler jeg går glipp av noe» og «Det går jo ikke bra i det hele tatt». Analysen av denne tematikken retter seg mot konkret språkbruk og tematiserer en ambivalens mellom å være «sykt gira» og «ikke så gira» og videre frykten for å gå glipp av noe.

4. **Slapp av! Det handler om ferdighetene dine** viser hvordan å ha «det riktige alt» - den riktige formen, de riktige ferdighetene og de riktige klærne er betingelser for å delta. Kapitlet består videre av tematikker som: «Man skal ha riktige alt», «Du menger deg med de som er på samme nivå som deg» og «Jeg gønner mer hvis noen ser». Analysen omhandler hvilke «betingelser» og «konstitueringsvilkår» informantene trekker frem og tar i bruk.
5. **Å være en skikjører – jeg skjønner ikke hvem jeg skal være uten** omhandler det meningsbærende i det bratte friluftslivet. Sentralt hvordan det bratte friluftslivet anses som holdepunkt for informantenes identitet/subjektposisjon, sammen med hvilke implikasjoner sosiale medier har for friluftslivet. Underkapitlene heter følgende: «Det er ikke et blaff, det er en del av oss», «Fra pingle til kick. Hva med naturopplevelsen?» og «Høy på livet og uendelig glede». Analysen rettes inn på å undersøke hvilke meninger jentene finner i friluftslivet, og står frem som et avsluttende kapittel i rekken.

Representasjonene er fremsatt i en rekkefølge for «å definere elementene som tilhører en rekke, å vise hvor en rekke begynner og hvor den slutter, å formulere en rekkes lover, og å beskrive relasjonene mellom forskjellige rekker» (Davidson, 2009, s. 164). I analysen viser jeg hvordan kulturen trer frem der den starter, hvordan jenter finner sin plass i den, hvilke motsetninger og ambivalenser de møter og tar i bruk eller motsetter seg. Hva som skaper normativiteter og «gruppedannelser», og hvilke betingelser som skal til for å ta del i denne verdenen. Rekken avsluttes med å vise hvilke meninger jentene finner i aktivitetene. Disse fem representasjonene belyser hvordan en moderne friluftslivet konstitueres for, og av jenter i Sogndal.

5.1 En verden der folk bare holder på med ”sanne ting”

Det innledende spørsmålet i intervjuguiden dreide seg om jentenes første møte med Sogndal, som beskrives som et sted der det er *veldig tilgjengelig for bratt friluftsliv*, med *bra snø og bra terreng*, for *alt man kan tenke seg* av bratte friluftslivsaktiviteter. Et sted med en *kultur for at det er det man skal drive med*, som flere av jentene, før de ankom Sogndal, *visste at var en greie*, og flere sier at disse mulighetene *tiltrekker seg folk*, som *”liker å gjøre samme ting da, og da altså fremfor alt, å være ute”* (Kaia). De ulike institusjonene, som Folkehøyskolen, med tradisjonelt og bratt friluftsliv og Høyskolen som tilbyr friluftslivsutdanning, trekkes frem som bidragende til at *det er veldig lagt opp til at man kan drive med da*. Jentene har *alltid vært aktive*, men det friluftslivet Sogndal tilbyr, har åpnet opp en «ny verden» som Mina forteller

om: *“Husker når jeg kom hit, så skjønte jeg liksom hva som foregikk her, fy fader det er dritkult! Jeg vil også være en del av det her!”*. Mina presiser sitt ønske om å ta del i denne verdenen og trekker, som flere av jentene, frem at tidligere positive friluftslivsopplevelser ligger til grunn for ønsket om å begynne med ski og klatring:

“Så jeg tror det var en indre driv, også kom jeg hit og oppdaget at det fantes jo en verden der folk bare holder på med sånne ting.(...) Det bunner jo i at jeg digger hele greia fra før av, også kommer du liksom til en plass der det er konsentrert rundt det, en konsentrert boble der alt bare handler om ja... egentlig friluftsliv og aktiviteter i friluftsliv”. (Mina)

Kaia forteller om sin første dag som student, da det i presentasjonen for alle studentene ble sagt at *“man rekker å stå på ski før forelesningene. Det syntes jeg var et sånn tydelig tegn da, det er kanskje ikke så mange steder det er sånn!”*. Her tegnes et bilde av at etablerte studenter (og enkelte lærere) som er tilknyttet utdanningsinstitusjonen, fremhever det å dra på skitur før skolen, som en vanlig student- (og lærer?) praksis i Sogndal. Vilde, som var aktiv på ski før hun kom til Sogndal, sier at *“det var veldig sånn hypa miljø her, i forhold til det jeg var vant med hjemmefra”*. Utsagnene danner en kollektiv forståelsesramme av diskursen, som skiller seg fra andre steder som en opphauset «boble», der det er alt eller ingenting, ikke *bare litt*.

Det er ikke noe som heter ”litt topptur”

Hvordan foregår så denne «bobla», og hvordan kom jentene seg «inn»? Dette forteller Ida om: *“Jeg tenker at det er litt sånn, hvis du har masse venner som driver med ski og klatring og sånn der, så er det jo naturlig at man føler at man har lyst til å begynne med det selv og”*. Å delta i det bratte friluftslivet legger til rette for et sosialt fellesskap, der det å kjenne noen som er innenfor den angivelige friluftslivsdiskursen, gir mulighet for å selv bli en i denne verdenen med *høy konsentrasjon av skikjørere*. I dette *dritkule* friluftslivet gis det kredibilitet å ta del i for dem som er i det, som Vilde sier: *“skimiljøet er størst da, så jeg tenker at det kanskje har høyest status sånn sett da”*. Flere av jentene finner tilhørighet til dette miljøet, og binder sine forståelser rundt det bratte friluftsmiljøets plassering i Sogndal til dette:

“I min vennegjeng så er det vel det som har, det er det alle driver med da. Så det blir nesten mer en sånn fascinerende rar ting hvis man driver med noe annet. Hvis noen driver med hundekjøring så er det jo litt sånn, åh, okej?! Hvordan foregår det, egentlig?”. (Sara)

Ved å ta del i dette miljøet utsettes jentene for det de *digger*. Dermed der det blir *naturlig* å tenke at ski og sykling er det *kule*, der Ida videre antyder at: *“Dem som ikke driver med det tror jeg ikke tenker så mye over at, det miljøet er som det er da”*. Ida sier her at de som er «utenfor» ikke forstår (eller bryr seg om) «bobla», men samtidig at *“Det er nok og litt press liksom. Sånn*

jeg føler at det er et skille i Sogndal liksom, du har dem som driver med ski og sykkel og klatring og alt sånn der, også har du dem som ikke driver med noen ting". Et slikt skille har ifølge Sara bidratt til at det har *"blitt en oppfattelse at man skjønner ikke hva de menneskene som bor her, som ikke driver med friluftsliv, skal gjøre for noe"*. Slike utsagn viser at deltakelse i disse aktivitetene gir status og dypt engasjement for dem som driver med det, som Sara sier videre:

"Hvis man tenker sånn, å Sogndal virker så bra, kanskje jeg skal reise dit og begynne litt med topptur. Det er liksom ingenting som heter "litt topptur" føler jeg. Enten så driver man med det, eller så driver man ikke med det. I hvert fall i vårt miljø da. Men altså, nå har jo vi studert friluftsliv, vi er jo "ekstreme". Vi er jo ikke vanlige folk på en måte, vi er jo ikke det. Vi er knyttet til det". (Sara)

Her vises en enten-eller holdning om at skikjøring må prioriteres og vies mye tid, der *vanlige folk* som driver *litt* med friluftsliv ikke holder mål i denne verdenen. Samtidig er hun klar over at sin utdanning og dype interesse også er avgjørende for hvordan hun definerer friluftslivet.

Klarer ikke helt å forklare det

I en slik verden der jentene er *veldig hjemme*, blir det *veldig naturlig* å snakke om friluftslivsrelaterte emner, som noe som foregår *hele tiden typ* for det er *liksom alltid det som er i fokus*. I butikken, på skolen og på fest dreier snakket inn på *"hva man har gjort og hva man skal gjøre. Og hva noen andre har gjort"* (Kaia). Også om utstyr: *"Vi kunne sitte en hel kveld og snakke om liggeunderlag"* (Sara). Utstyr, nedkjøringer og snøforhold fungerer som sosialt lim, som i andre runde kan relateres til konkret språkbruk. Kaia forteller at i *skikjørings-kretsen* snakkes det på en *spesiell måte* med egne begreper *"som hvis man ikke kan, så høres det nesten ut som et helt annet språk liksom.(...) Altså jeg kan ikke snakke med noen om klatrebegreper, for alle kan ikke det. Men for de som kan, så er det jo selvfølgelig"*. Å «selvfølgeliggjøre» uttrykk ligger i inngangsbilletten til fellesskapet, som Mina sier at kan være en utfordrende «boble» å forstå seg på for utenforstående, og hvis de spør henne, sier hun at:

"Så veit jeg at jeg ikke klarer å forklare det. For de skjønner ikke hvordan det er her. Men ja, det er mye interne greier her. Etter å ha vært her noen år så er du liksom litt kjent med alt. Vi har et veldig felles miljø. Men innad i det felles miljøet så er det kanskje... du deler ikke alle spotsene... ". (Mina)

Her trekkes det å kunne «koder» for hvordan man snakker og hva som fortelles, frem som noe man lærer etter hvert, som Vilde forklarer nærmere hva dreier seg om: *"Det er jo plasser jeg tenker at ikke hele Oslo holdt jeg på å si, skal vite om når de kommer hit til fjellsportfestivalen. Så ja, det er jo secret spots og den greia der"*. Språket og den interne kunnskapen om hvordan man skal opptre, er *superviktig liksom* og binder sammen en verden der aktiviteter fungerer en sosial plattform. Det er likevel ikke sånn at alle er like fornøyd med alt dreier seg om friluftsliv,

som ei sier: *“Må vi sitte på fest å diskutere bindingen til Dynafit liksom?”*. I en slik verden der alt dreier seg om friluftsliv, kan det glemmes hvem «skikjørerer» er og hvordan hun har det.

I Sogndal spør vi ”hvor har du vært på ski”, ikke ”har du det bra?”

Samtlige jenter forteller at de har svært få andre venner i Sogndal enn i friluftsmiljøet, noe Ida kobler til tidsinvestering (for å bli god): *“det tar såppas mye tid at man bruker all tiden sin på det, og henger alltid med de samme da. Men så, iblant så møter man jo folk som ikke driver med sånne ting. Også bare; wow, shit, så hyggelig liksom”*. Å henge med andre, eller gjøre noe annet enn å sykle eller dra på ski, fremkommer her som noe utenom det vanlige, men likevel som et kjærkomment «avbrekk». «Wow»-effekten indikerer også at i Sogndal er det sjeldent å møte en jente som ikke står på ski eller sykler, som kan relateres til det Nora sier her: *“Det blir veldig mye raskere til at man: vi stikker og sykler”*, der det å skulle spørre ski/sykkelfolk om å gå på kafe i stedet, *hadde det vært litt sånn....* Dette viser at jentene sjelden oppholder seg på arenaer uten tilknytning til aktivitetene eller friluftsfolkene, med en selvfølgeliggjort praksis om at hvis forholdene ligger til rette, er hele deres sosiale nettverk adressert til de likesinnede.

At fritid og friluftsliv tilsvarer hverandre, kan samtidig skape en intens verden der det av og til blir litt mye. Sara forteller at: *“I Sogndal så spør man ikke hvordan går det, men hvor har du vært på tur. Eller, hvor var du på ski i helgen, ikke har du det bra?”*. Vilde har opplevd det samme: *“Det er ikke alle som spør hvordan du har det, men hvor har du vært i dag, eller hva har du gjort. Kan du backflip, kan du 360, det er liksom bare sånne spørsmål”*. Utsagnene viser at folk i Sogndal er mer opptatt av hva som kjøres på ski fremfor om mennesket som utøver skikjøringen har det bra, noe som kan bli litt snevert, slik at de *av og til bare må reise vekk*. Som da Vilde, som på et tidspunkt flyttet fra Sogndal, var *drittlei*: *“Jeg synes det var litt heftig da, at alt var litt sånn voldsomt. At jeg bare trengte litt pause fra det. Og det har jeg ikke kjent noen ting på etter at jeg kom tilbake hit nå, at det er voldsomt”*. Her trekker hun derimot frem en positiv endring i retning av mindre «hype», slik at det er *bare hyggelig* å komme tilbake.

5.1.1 Teoretisk belysning av diskursiv praksis

Innledningsvis i dette kapitlet forteller jentene om «friluftslivsbygda Sogndal». Ved å få øye på hvilke «mønstre» utsagnene konstituerer, trer jentenes «virkelighetsbilde» av Sogndal frem som en «boble» der den rette sosiale praksisen er at man skal drive med friluftsliv (*fremfor alt*). Her «navngis» med andre ord diskursen **«En verden der folk bare holder på med sånne ting»**, som en diskursiv kontekst subjektene ser verden gjennom (Søndergaard, 2000b). Skimiljøet er *størst*, der de som inngår anerkjennes som de kule. Ved å si at «man» *bruker all*

sin tid på det refererer informantene både til sine egne og andres handlinger, som produserer, og viderefører allerede etablerte holdninger om at friluftsliv og fritid tilsvarer hverandre for «alle». Av dette avles videre et tankesett om at driver man *ikke* med friluftsliv, så drives det *ikke noen ting* (av betydning), der disse «andre» ikke bryr seg om skiverdenen. Dermed konstitueres det et skille med en grensedragning mellom innenfor og utenfor, som konstrueres av utsagn som «vi» som *ekstreme*, med dyp tilknytning og tilhørighet, i motsetning til de «andre» - *vanlige*, eller de som er *bare litt* på tur, som ikke tilhører denne «verdenen». En slik grensesetting kan i den «grenseløse» samtiden denne friluftslivskulturen inngår i, dreie seg om å produsere identitet, ved å skille seg fra, og skape distinksjon til andre (Skårderud, 2013, s. 27). Slikt sett kan utsagnene i dette kapittelet konstituere et kulturelt hegemoni, der skikjøring, for dem som er i det, er dominerende og har høyest «kulturell status». Et utsagn i den anonyme appen Jodel, understøtter skikjøringens posisjon: “*Det er to typer mennesker i Sogndal. 1) De som sier “Hurra masse snø” Nå kan vi endelig stå på ski!” og 2) De som ikke tør å si noe*”. Slikt sett fungerer skikjøringen som en nærmest «ideologisk» praksis (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 124) i Sogndal, der loven er å bejuble snøfall.

Denne verdenen har et sosialt system og fellesskap, et felt med sin egen logikk, som innbefatter språkbruken som råder, brukes og gjenfortelles. Det normative er å snakke om hva man skal gjøre, har gjort eller hva andre skal gjøre - altså, hva som kjøres, går eller sykles, og også snakk om utstyr. Å hemmeligholde god snø (#Svarholten) og stier, kommer også frem som naturliggjorte praksiser hos disse jentene. Retorikken og begreper som å *kjøre renner, gønne, ta Backflip og tre-seksti*, viser at i friluftslivspraksisen skapes, og brukes det uttrykk som også former diskursen. Disse uttrykkene er gjenkjennbare for andre i samme miljø, de er «intersubjektive» og *selvfølgelige* å forstå for de som er *hjemme*, som skaper et intersubjektivt rom, med felles språkbruk og væremåter, og mulighet til å relatere å seg til andres erfaringer og opplevelser (Tordsson, 2003). Slikt sett fungerer *det interne* strukturerende for den sosiale samhandlingen, som bindes sammen rundt språket, ved å anvende det i, og om «rett» kontekst. Språkbruken tydeliggjør forskjeller og likheter og skaper identiteter, og anvendelse av begrepene fungerer som språkbilder for kunnskapen som en skikjører, klatrer eller syklist har. Dermed kan den språklige praksisen sies å være delaktig i konstruksjonen av den sosiale identiteten som skikjører, og også den diskursive sosiale praksisen. I neste omgang tydeliggjøres det hvem dette språket *ikke* er naturlig for, slik at mangel på språk fungerer som implisitte ekskluderende prosesser i diskursen. Dette medfører at denne verdenens logikk, dens sosiale praksis, er vanskelig å forklare for utenforstående, fordi de *ikke skjønner det*.

Denne verdenen viser seg samtidig gjennom et dobbelt uttrykk. Jentene hyller «bobla» som *dritkul*, de føler seg *hjemme* og *digger* å ta del i den. Samtidig beskrives den som litt *heftig*, og også litt tomt? Den selvfølgelige praksisen som kommer frem i utsagnet «I Sogndal spør vi: *Hvor var du på ski i går?*, ikke *Har du det bra?*» viser at å være på tur tillegges en mening – har du vært på tur, så har du det vel bra?! Ved at spørsmål om hva *man har kjørt*, og *hvilke triks* man kan, stilles fremfor hvordan man har det, tillegges subjektene en skikjøreridentitet - som mange også legger opp til, ved å kle seg og te seg på måter som tilhører skikjørereren. Interessen rettes her mot prestasjoner fremfor emosjoner, og illustrer det Arntzen (2015, s. 86) omtaler som beskrivende for samtiden, at «*det som kan ses med det blotte øyet, er mer verdifullt enn det skjulte*». Dette beskrives som noe flere *av og til* ønsker å fri seg fra, ved at de *må reise vekk*. Av dette kommer det frem at det er viktig for dem å være mer enn «bare» en ski-kjører. Her uttrykker også disse jentene motstand mot diskursens makt som produserer en verden der *alt dreier seg om friluftsliv*, og kan forstås som det Søndergaard (2000a) omtaler som «diskursbrytere». De stiller spørsmål til at prestasjoner betyr mer (eller tilsvarer) hvordan de har det, og hvem de er. Slikt sett illustrer friluftslivskulturen det Skårderud (2013, s. 19) kaller et «spenningsfelt», mellom jentenes behov for frihet som skikjøringen gir, men også med behovet for tilknytning, ved å bli anerkjent for mer enn bare sine prestasjoner på ski. Hvordan utsagnene og denne verdenen omkring skikjøringen muliggjøres og bekreftes, er neste steg.

5.1.2 Representasjonens materialitet

Diskurser materialiseres og legitimeres gjennom handling og praksis (Neumann, 2002), der denne «verdenens» praksis kan forankres innenfor større samfunnsstrukturer, både innad i Sogndal og i et makronivå. «Verdenen» omgis av en større nasjonal diskurs som beskrevet under «Den tradisjonelle friluftslivsdiskursen», der det å drive med friluftsliv, og spesielt bruken av ski, omtales som en del av den nasjonale identiteten og kulturen (Goksøyr, 2013, s. 571). «Friluftsliv» og ski er dermed gitt verdi, og en posisjon som forankres kulturelt og institusjonelt i samfunnet, som også bidrar til å legitimere skikjøringens diskursive praksis og status. Verdenen som her konstitueres, materialiseres også i, og av institusjoner som Høgskolen, under slagordet: «*Naturleg vis: Framtidsretta utdanningar og campusar som gir gode naturopplevingar. Bli ein av oss!*». Å benytte naturopplevelser som trekkplaster for å rekruttere nye studenter, der man kan *bli en av «oss»* som setter pris på naturopplevelser, understreker friluftslivets posisjon, og produserer «selvfølgeligheten» om at flytter du til Sogndal, så er du interessert i friluftsliv og skikjøring. At *topptur før forelesning* presenteres fremfor nye elever som en «naturlig praksis» av representanter fra Høgskolen, som i et utdanningsdiskursivt lys innehar makt for hva som blir presentert for studentene, understreker Gurholt (1999) sitt

perspektiv på idrett og friluftslivspraksiser fungerer som «aktive samfunnsformende krefter». Informasjonen presenteres av «aktører», trolig fra Lurkarlaget, som i kraft av deres posisjon kan sies å ha definisjonsmakt, fungerer som produsenter for en «sannhet». I sammenheng med Sønnergaard (2003) sitt subjektbegrep kan studentene som tilskuere (mottakere) til budskapene ovenfor, forstås som «åpne subjektiverings-prosesser» som tilbys et (*dritkult*) «kulturelt landskap». Slik Odden (2008, s. 19) presiserer, har kulturen i omgivelsene rundt og sosialiseringssagenter, innvirkning på friluftslivets endringer. Tar studentene del i denne «verdenen» styrkes både deres egen, og Lurkarlagets posisjon, knyttet til posisjonen friluftslivs/skikjøringspraksisen her er gitt. Artikkelen som konkluderer med at «*I Sogndal er det kulare å ha vore på tur enn heime foran TVen*», viser at statusen det gir å drive med friluftsliv, også forankres i media.

Som spådd av Hjelle (2006) ser kommersialiseringen av friluftslivet ut til å være viktig for lokalsamfunnet, som her synes ved at skikjøringen har høy status i bygda, og tillegges markeds- og næringsverdi. Rekkje Stiutvikling (2017) og Bratt Moro (2008) er eksempler på aktører som både influerer, og drar nytte av denne «verdenen». Det bratte friluftslivets posisjon synes også gjennom bevilgninger til utbygging av områder knyttet til det bratte friluftslivet, slik som Toppturparkeringen. På nettsiden til Sogndal Kommune portretteres en skikjører i løssnø som bakgrunnsbilde, og tilrettelegging for de «bratte» aktivitetene er en av strategiene for et allsidig, helsefremmende tilbud (Sogndal Kommune, 2013). Subjektenes og institusjonenes «enigheter» fungerer gjensidig bekreftende, der subjektenes holdninger bekreftes som legitime av de overnevnte institusjonene som kan sies å sitte i «maktposisjoner», og dermed skapes og opprettholdes «skikjøring» som en normativ praksis som også gir «kulturell status». Da skikjøringen gagnar ulike parter, blir «hysten» som konstituerer diskursen, i syn av Foucaults «maktbegrep» (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 123), en positiv mulighetsbetingelse for den sosiale verden. Disse jentene, og de som inngår, tilbys en «verden der alt dreier seg om sånne aktiviteter», som også flere, allerede før de ankom, anerkjente. Jentene, og de som tiltrekkes av denne livsstilen, «velger» dermed Sogndal og den «tilhørende» livsstilen, der de tar i bruk diskursens betingelser, og gjør dem til sine egne gjennom subjektiveringsprosesser som de neste kapitlene vil omhandle. Denne verdenen ser ut til å være en «virkelighet» som har en stabilitet og som det ikke kommer fram utsagn eller erfaringer som skulle tilsi at det er ønskelig (for noen) å forandre. Samtidig fortelles det avslutningsvis om denne «hysten» mulig dreies i retning av et litt «romsligere» miljø, muligens mot et miljø som også rommer mange jenter.

5.2 De er tøffe, de tør og de gønner – de er jenter

Som nevnt i teoridelen har friluftslivet, spesielt det bratte, historisk sett vært dominert av menn, men går i en retning av å utlignes, og det er i dag flere kvinnelige enn mannlige medlemmer i DNT. Den samme tendensen ser også ut til å følge for de bratte aktivitetene, og dette var et tema jeg ville undersøke hva informantene tenkte om. Vilde, som har drevet med skikjøring og sykling i et tiår, innleder med sitt møte med ski og sykkelmiljøet i Sogndal: *“Det var kjempe mannsdominert. Og veldig sånn, eh, jeg følte meg veldig liten. I hvert fall i møte med skimiljøet. (...) Sykkelmiljøet, det var, ja det var egentlig... Det var INGEN jenter som sykla i starten. Det var bare jeg og guttene”*. Vilde har vært «med» lenge og har vært vitne til utviklingen der stadig flere jenter tar del i aktiviteter som frikjøring og stisykling som hun sier er *”skikkelig kult å se, at jentene tar mye større plass. I alle slags miljø”*. Hun sier at hun har sett stor forandring de årene hun har vært med, men sier samtidig at *”Det kan jo bare hende at jeg var i et guttedominert miljø sjøl, og ikke så jentene så mye på en måte”*. Kaia sier at «likestillingen» er en *naturlig utvikling*, som bidrar til at jenter *“inspirerer hverandre, og viser hva det er for muligheter”*. De allerede etablerte jenter omtales her som «veivisere» for nye jenter til å oppdage «eventyret Sogndal», som Mina utdyper: *“Jeg bare fikk sånn, på kort tid, dritmange forbilder, og sånn ”hun er så kul, og hun er så kul og dritgod i det”*.

Utviklingen med et økende antall jenter, har muligens glidd uenset forbi skimagasinet FriFlyt, skal en tro det Mina sier: *”Fy faen FriFlyt har fader meg INGEN artikler om jenter, eller det er så jævlig lite i FriFlyt! (...) Føler det er veldig mannsdominert”*. Det Mina påpeker her er at media har ikke gir kvinners deltakelse i bratt friluftsliv et uttrykk. Jentene er like fullt enige om at det er *superfett* med flere jenter, som Mina beskriver:

“Dem er tøffe, de gønner på, har lite frykt og tørr og liksom, vet ikke, du er ganske sånn... Ikke adrenalin-søker, det kommer litt an på nivået du driver på. Men dem som bare gønner backflip. Dem er crazy! Føler det er litt sånn fryktløse tøffe jenter som står frem i miljøet her”. (Mina)

Å «gønne» på ski eller sykkel er ikke uten risiko, der feil og fall har potensielt store konsekvenser, og gjennom året faller én etter én ifra som følge av skader. *”Man må være litt tøff da, tørre litt ting!”* for å bestige fjell, kjøre renner og passere crux på stier og i klatreruter, Ikke minst trekkes det å *være glad i naturen* og i fysisk aktivitet frem som viktig for disse jentene. Sara forteller hvordan «friluftslivsjenter» fremstår:

“Når man ikke kjenner folk, så virker jo alle selvsikre, spreke, mange er miljøbevisste. Musikksmak og de fleste gjør det bra på skolen egentlig. Mange får til mye, og er engasjerte og aktive i jobb og ting på fritiden. Så det er (...) mange jenter som får til

mye. Og i tillegg så får de til å være gode på ski og være på ski fem dager i uken da. Så da tenker jeg, det er ganske tøffe damer da, som får til alt det". (Sara)

Utsagnet viser Sara sin oppmerksomhet rundt hva andre jenter får til, der travelhet og å være en som får til mye, er en viktig komponent i beskrivelsen av hvem «skikjøderen» er.

God for å være jente – eller guttejente?

Ett spørsmål som skilte intervjudeltakernes svar, var spørsmålet om hvem de var på tur med. For et par av jentene var det stort sett andre jenter (eller kjæreste), men for Kaia og Vilde var det blandet, og ofte gutter, og Vilde sier at det tok litt tid før det ble *"naturlig å stå på ski med jenter. Jeg søkte alltid mot guttene"*. At flere «søker mot guttene», kommer også frem i forklaringer om at «skijenter» er: *"Kanskje litt mer guttejenter da, hvis man kan si det sånn. Litt mer avslappa i forhold til sånn... resten av livet, hehe, klær og sminke og sånn der"* (Ida). Her sier jentene at de måler seg selv «oppover» mot guttene, og anerkjenner dermed guttenes væremåter som «de beste». Avslappetheten omkring det materielle følges opp av Nora, som sier at det ikke *"betyr noe om du har den og den veska liksom, og det er veldig deilig"* og av Mina, som snakker om hvordan «stil» fungerer symbolsk for å forbindes med skikjøring:

"Det er veldig få som legger fra seg stilen sin helt når de går på skolen. Jeg har alltid med meg skisekken, eller jeg bruker skolesekken min som skisekk. Også er det veldig sjeldent jeg tar av meg alle ting som er knytta til skimiljøet og går som en berte liksom. (...). Det er veldig sånn, her går vi i dongeribukse og store gensere. Har en mer, jeg vet ikke, den tøffe stilen. Det er jo en maskulin, jeg føler det er litt maskuline trekk over det." (Mina)

Jentenes utsagn viser at sammenlignet med «andre» jenter, som er mer opptatt av klær, vesker og sminke, konnoteres maskulinitet (i betydningen mindre opptatt av utseende) mer med «skijenter», der det å ha *gutts og indre drive, er det som betyr noe da*. Dermed blir det viktigere å *"vise hvor tøffe vi er. Mer enn hvor fin du er. Prestasjoner over hvor fin du er på tur ja"* (Mina). Kaia sier at dette tema er *superinteressant*, og at hun tidligere har tenkt at å «tøffe seg» er *macho* – som noe hun ikke likte, men at det også bør være «normalt» for jenter å si at man *"klarar en klatrerute, eller du liker å kjøre bratt. Altså det kan vel like gjerne jenter like liksom. Bare at vi ikke har hatt muligheten til å gjøre det tidligere. Og da ses det som maskulint"*. Hun sier med dette at å være tøff ikke burde være *egenskaper man knytter til at det er mandig*, men at det like gjerne kan være «jentene» å være tøff og god, men samtidig at «guttjente» kommer av at «friluftslivsjenter» fremhever tradisjonelt maskuline konnoterende egenskaper, og at *"jenter som driver med det er mer, om det nå er så, er mer guttelik"*. Et begrep hun ikke liker, som også har en tilhørende forestilling om at ei god jente får høre: *"Wow shit, du er god for å*

være jente” (Ida). I denne sammenligningen med gutter finnes det også en dobbelthet, der guttene er «de beste», og at jenters ferdigheter undertrykkes i den sammenheng. Likevel påpekes det at forventinger til jenter er lavere, og jenter som *gønner backflip*, (noe få jenter, men mange gutter klarer), får mer kred enn det gutter. Ei sier at det av og til er ”*digg å kunne dra «jentekortet»*” på tur med gutter, og det er dermed enklere å være jente som ikke tør, enn å være gutt som ikke tør. Selv om jentene kjører både med gutter og jenter, gir ikke det å kjøre med gutter det samme grunnlaget for sammenligning. Slik sett blir det viktigere å få til det andre jenter får til, som Nora forteller: “*Også ser jeg at hun kanskje tar en dropp da, så ser jeg at hun fikk det til, og da tenker jeg; det må jeg klare og. Og spesielt kanskje på sykkel, for jeg har sykla veldig mye med gutter, og de på en måte, de sammenligner jeg meg ikke like mye med*”, der sammenligningen i neste omgang fungerer på ulike måter for jentene.

Har hun klart det, må jeg klare det også

Å kjøre med «gode jenter» kan fungere inspirerende, og gi mer *mer troa* på å få til noe, men inngår også i en dobbelthet Sara omtaler: “*Sånn, har hun klart å kjøre den rennen der, ja men da klarer jeg det og! Man sammenligner seg jo i veldig stor grad. (...) Også føler jeg meg egentlig ikke så spesielt god da, fordi det er mange som er jævlige flinke*”. Her fungerer andre jenter til inspirasjon, men ved nærmere ettertanke gir det Sara en opplevelse av å ikke holde mål. Flere sier at de må *pushe seg* til å gjøre ting de egentlig ikke tør, når andre jenter gjør det, som i «gønnerunnet» i Hodlekve. I en bekkedal bygges det hvert år ei løype med hopp, dropp og naturlige elementer, som Sara forteller hvordan foregår:

“Sånn, når man har kjørt syv jenter på rad og skal hoppe de samme hoppene og gjøre de samme greiene, også er man egentlig dritnervøs. Men man må jo bare følge med for man har jo lyst å være like god som de andre jentene. Men det gjør jo kanskje at vi pusher hverandre og blir bedre da, hvis det er et mål”. (Sara)

Her beskriver Sara igjen denne tosidigheten, der hun blir *dritnervøs*, samtidig som at å overvinne nervøsiteten ved å presse seg til å tre ut av komfortsonen er nødvendig for å utvikle seg, noe hun, og de andre jentene ønsker, for som Mina sier: “*Backflip gir kred! Tror jeg*” og etter å ha overhørt flere samtaler blant jenter om å lære seg dette, forteller hun:

“Da var det litt sånn, noen som sa: vi har jo alltid vært likt, kjører veldig det samme, og nå tar hun backflip, nå må jeg lære meg det og. Jeg kan jo ikke henge etter liksom. Det har jeg faktisk hørt flere som har sagt. Jeg vet ikke, jeg føler jo egentlig litt på det jeg og, jeg har også lyst å lære meg backflip når alle andre gønner på det. Men jeg bare tør ikke gjøre det, har innsett at det tør jeg ikke.” (Mina)

I dette ligger en forventning om å utvikle seg i takt med andre jenter, sammen med erkjennelsen av å innse at backflipen er utenfor rekkevidde. Ulik fremgang og form, omtales også som *helt*

naturlig. Like fullt ” må man henge på liksom! (...) Det er kjempeviktig! Helt avgjørende, hehe. Særlig på gønnerun!” Sara sier dette spøkefullt, men det ligger også et alvor i det. Det å «henge bak» er ikke ønskelig, som Vilde sier: ”for på sykling så ligger man jo etter hverandre på stien, så det kommer veldig fort frem om du er «der» eller ikke”, som Ida forteller om, på en sykkeltur der hun skulle sykle en vanskelig sti med noen jenter som var *litt bedre* enn henne:

“Og det blir litt sånn, når du bare føler at du ikke får til noen ting. At du bare hopper av sykkelen hver gang og sykkelen ikke fungerer. Så er det sånn, du har bare lyst til å... altså jeg kom jo ned, og jeg hadde bare lyst til å hive sykkelen min på sjøen liksom. For det var så drit da. Når du går ned liksom, også ser du at de andre sykler ned, så er det litt sånn, ahh hvorfor går det ikke!?” (Ida)

Med denne opplevelsen peker Ida på at det å se andre jenter «gønne» når hun ikke selv tør, skaper en distanse mellom dem, der frustrasjonen gjør at hun vil kvitte seg med sykkelen, slik også ei sier om sin første, krevende topptur: ”Fyy søren jeg haater jo dette her, nå skal jeg rett hjem også skal jeg selge de skia før de er godt brukt!”. Innledningsvis var det selvsikre, tøffe jenter som ble beskrevet, men i disse utsagnene forteller jentene også om å «mislykkes» og hvordan det erfares. Slikt sett er det kanskje som Sara sier “Det er jo kanskje noe som viser seg, at de kanskje ikke er så tøffe når man blir kjent med de da”.

Jentestemning – Wow, det var bra!

Ut fra avslutningen i forrige avsnitt kommer det fram en del frustrasjon, men dette er ikke dominerende på det som kalles jentetur – å være jenter sammen om, og i aktivitet åpner også opp for en «jentestemning»! At flere jenter tar del i dette miljøet tror Vilde kommer av at

“Jentene har blitt tryggere på seg selv på en måte, og tør å prøve da, og tør og vise seg frem og. Så jeg tror det liksom er i takt med nivået. Men selvsagt, det er jo en miljøendring som har skjedd da. (...) Det er mer lov å liksom gjøre feil, og så er det er bare artig likevel. At det er mer lystbetont skikjøring enn det var tidligere. Og det tror jeg kan være med på at folk senker skuldrene litt da. At hvem som helst vil prøve” (Vilde)

Vilde har, som tidligere nevnt, tatt del i ski- og sykkelmiljøet i lengre tid, og har nok, kanskje ubevisst sin posisjon, vært forbilde for mange jenter i dette miljøet. Dette antyder et åpnere miljø en tidligere, med «litt lavere skuldre» som bekreftes av Nora som forteller at hun dro på ski alene i Hodlekve, der hun møtte noen hun ikke kjente så godt og *stod med de hele dagen*, som førte til at de ”ble bedre venner da. Så da føler jeg det er veldig inkluderende miljø da”. Sara sier at det kan forekomme en liten *bi-smak av misunnelse* når jenter snakker om andre jenter, men at det definitivt er mest frem-snakking som “sykt fett at hun er med der eller, har du sett hun har blitt god nå, eller!”. Ida er enig, og tror at jenter er flinkere enn gutter til å løfte hverandre opp: “og er sånn; wow, det var bra at du fikk til det!”.

Tilbake til gønnerunnet; Her samler det seg ofte gjenger med frikjørere og det er høy «guttastemning». Men hva så med jentestemning? Mina forteller at: “Når du har stått en hel sesong, når du har bygd opp en sånn, nå er du ganske inne på ski, stått og vært trygg lenge. Da er det faktisk jentestemning ass! (...) Jaaa kom igjen, prøv en 360 da! Så får du det til og da er det litt jeey girlpower!”. Her snakker Mina om hvordan skikjøringen er så automatisert og kroppsliggjort at hun har bygd seg opp en selvtillit, der tryggheten fører til en ny stemning. For Sara handler jentestemning om å «gønne» i kombinasjon med å stoppe opp for å nyte utsikten: “når vi kjører halve henget, også står vi og fniser i ti minutter og forteller om alt mulig rart også kjører vi videre”. Her antyder jentene at det å holde følge med hverandre, og ha det gøy, både ved å «gønne» og ta en 360 eller å stoppe for å le og prate, skaper en form for stemning som deles mellom jentene. Utsagnene viser at det å prøve nye ting gir anerkjennelse, men også at det å feile er helt greit, og er en viktig erfaring på veien mot å bli god.

5.2.1 Teoretisk belysning av diskursiv praksis

Tematikken i ”De er tøffe, de tør og de gønner – de er jenter” dreier seg om hvilke enigheter og diskursive mønstre som presenteres og reproduseres om, og av jenters plassering i den overnevnte «verdenen». Hvilke væremåter som tilhører sosiale identiteter, sammenligning av ferdigheter, men også trygghet og jentestemning, er mønstre som trer frem av jentenes utsagn. Jentene omtaler sin egen, og andre jenters inntreden i «det bratte miljøet» som en del av en *naturlig* (samfunns-) *utvikling*, med en enighet om at det er *superfett* at flere jenter posisjonerer seg, og tar plass i det Laurendeau og Sharara (2008) omtaler som historisk sett et nærmest fullstendig mannsdominert felt. Her ønsker allerede etablerte jenter nye jenter velkommen inn. Spørsmål som kan stilles i denne sammenheng er; hvordan konstitueres så «en passende jente» og hvordan posisjonerer man seg? (Søndergaard, 2005, s. 273). En kvinnelig friluftslivsutøver omtales som en som er *selvsikker, tøff, sprek, kul* og *glad i naturen*. En som *tør ting*, har *lite frykt* og *gønner*, og kanskje er litt *adrenalinsøker, fryktløs* og litt *crazy*. Her konstitueres mønstre for væremåter som kan sies å være vilkår jentene skaper seg en «sosial identitet» gjennom (Søndergaard, 2003). Dette er væremåter som tradisjonelt sett konnoteres maskulint, slik at de gjenkjennes som *guttejenter*, i et motsetningsforhold til væremåter som gjenkjennes som «kvinne» som er opptatt «feminine ting» (Bondevik & Rustad, 2006). Med bruk av begreper som *guttejenter*, og *maskulin stil* indikeres det at avslappethet i væremåte og klesstil tilhører gutter. Prosessen med å identifiseres gjennom klesstil er «interseksjonal» -et krysningspunkt (Bjerrum Nielsen, 2006, s. 156) der noe utelukkes (sminke og vesker) for at noe annet skal inkluderes (dongeribukse og store gensere) som her relateres til en skikjører.

Klesstil fungerer slikt sett symbolsk for å skape seg en identitet, slik også jentene i Christensen (2001) sin undersøkelse sier.

Hvilke diskurser kan ligge til grunn for at jentene kobler maskulinitet til friluftsliv? Friluftslivet har tradisjonelt sett vært en arena for å utvikle *mannlig identitet* og høyverdige karaktertrekk (Tordsson, 2006; 2014, s. 286), som kan sies å gjenfinnes i materialet. Med oppfatninger om noe som «feil» eller «riktig» kan jentene posisjonere seg sosialt ved å fortolke, forstå, vurdere og legitimere. Trekk og væremåter som tradisjonelt sett konnoteres som mandige, tas i bruk som tilgjengelige kategorier for å posisjonere seg som «en passende jente», som også gjøres ved å ta avstand fra «vanlige jenter» (de som ikke tilhører diskursen), slik at disse jentene *er* noen ved å være forskjellig (og distansere seg) fra noe annet (Horgen, 2018). En grunn for at de opptrer mindre feminint kan være for å frigjøre seg fra det som uttrykker, og gjenkjennes som *kvinnelig* skikjører i betydning av å «*kjøre som en kjærring*» (Christensen, 2001, s. 167), og dermed blir en *skikjører*, som også Laurendeau og Sharara (2008) fant i sin studie. Slikt sett kan den maskuline dominans, i lys av at maskulint konnoterende væremåter her beskrives som tilhørende skikjøringen, opprettholdes og videreføres ved at jentene fremhever det maskulint konnoterende, og undertrykker tradisjonell femininitet. Slik Blomseth (2018) påpeker i diskusjonen om «det glatte friluftslivet», tilhører ikke å *kle seg som en berte* den diskursive praksisen for dette friluftslivet, som også viser et «eierforhold» der noe fremheves som riktig. I et Foucaultisk maktsyn kan dette ses på som en etterligning av mannlig praksis, slik at jentene kjemper en kamp om feminin makt på maskuline premisser. Normaliseringen av *tøff, avslappet, fryktløs* som kvinnelige egenskaper og ferdigheter, blir produkter av makt og opprettholder normative systemer.

Samtidig betyr ikke det overnevnte nødvendigvis at jenter kun gjør friluftslivet på gutters premisser, eller for å bli som, eller en av guttene. Da gutter (som gruppe) blir ansett fysisk, og også mentalt sett, som større risikotakere enn kvinner, ser jentene seg biologisk underlegne guttene, og det gir dermed mer mening å sammenligne seg med de *jævlig flinke* jentene. Hvis en kvinnelig skikjører er en god skikjører, så kan vel like gjerne det å *kjøre som en kvinne* være måleenheten, slik Golden (1991) uttrykker det «*Ski like a Woman – Tough, strong, indomitable*». Det at jentene beskrives som *fryktløse* og *tøffe*, tyder på at dette er jenter med såkalt aktørmakt, slik at deres væremåter kan fungere for å utvide hvilke mønstre som gjenkjennes som kvinnelig, og ikke bare forstås som produkter av mannlig hegemoni. Fremfor å se å *gønne i hard og bratt kjøring* som maskuline ferdigheter, skaper de seg som «kvinnelig

skikjører» i en kombinasjon med kvinnelige konnoterte ting som heing, fnising og skravling. Dermed kan disse friluftslivsjentene sies å utfordre hvilke egenskaper som hører til kjønnskategorien «kvinne» ved at de, som kvinnelig merkede aktører, realiserer *seg som kvinne* og distanserer seg fra *guttelik*. Slik sett kan de bidra til å skape en ny dimensjon av å være feminin, og ved å bidra til å utjevne eller minske forskjellene i forståelser av hva som er kjønnede væremåter, og vise at det som konstitueres som normalt, også er diskursivt formet som manns- eller kvinnespesifikke. Om så, kan kulturen som her konstitueres fungere som en destabiliserende tendens i kjønnsordenen om det mannlige hegemoni, som Laurendeau og Sharara (2008) påpeker. En slik praksis fordrer imidlertid å gi avkall på å omtale seg som «en guttejente» eller å være «god for å være jente» om sin egen praksis.

Aktivitetenes stigende popularitet skaper *dritmange forbilder*, som viser vei mot hvilke muligheter som finnes, der «Jenter» danner et trygt fellesskap med rom for å prøve på nye ting og pushe grenser. og «tas i bruk» som inspirasjon for å øke troen på egne ferdigheter (har hun klart det, klarer jeg og), og fungerer som det Skårderud (2018) kaller *horisontal sosialisering*. Hvilke handlinger som gis kredibilitet og anerkjennelse av de kule forbildene, som ut fra sin posisjon innehar (ubevisst) «makt», viser hva som skal til for å bli en kvinnelig friluftslivsutøver: «Betingelsene», som trekkes frem avsnittet ovenfor, inngår i å være «en som får til mye», både jobb, skole, sosialt liv og i tillegg *være på ski fem ganger i uka*. Samlet sett fungerer de overnevnte væremåtene som felles koder for hvordan man skal opptre innenfor en kvinnelig skikjøreridentitet i det sosiale systemet – verdenen - de inngår i. Mønstre for væremåter som blir selvfølgelige gjennom subjektiveringsprosesser, som ved å opptre mimisk – å *skape seg selv* ved å speile kulturen (Skårderud, 2013), ved å uttrykke seg på måter som allerede er legitime, der den overnevnte språkbruken, væremåtene og *maskuline* klesstilen etter hvert oppleves som egen, og som noe som oppnås via egne valg (Søndergaard, 2005). «*Vi lever i sammenligningens tid*», skriver Skårderud (2018). Sammenligningen av seg og andre jenter trekker på individualismediskurser og konkurranserettede idrettsdiskurser, som de også tar med inn i friluftslivet, der sammenligning er ferdigheter fremkommer som særlig sentralt i forståelsen av sitt eget nivå. Det å ikke gønne, tørre eller få til, fremstår her motsetningsforhold til de anerkjente «betingelsene». Dermed blir det å vise sårbarhet eller «svakhet» ikke ønskelig, og de distansere seg også fra at et delta i et slikt prestasjons- og ferdighetsorientert miljø, bidrar til #prestasjonsangst. Samtidig viser utsagnene deres at de opplever et *press* om å henge med og prestere på like høyt nivå som de rundt, (så lenge de opplever at de har de samme forutsetningene), fordi utvikling av ferdigheter, mestring og tilhørende bekreftelse inngår i

meningen med å gjøre disse aktivitetene. Sara sier avslutningsvis at mange *ikke er så tøffe* når man blir bedre kjent med dem, som viser at sårbarhet og frykt finnes, men undertrykkes, da *gønning* er det som bejubles og heies på. Ønsket om å ta backflip trer frem som et ønske, men nødvendigvis ikke et *indre* (eget) ønske, som illustrer på hvilken makt andres anerkjennelse har, og hvordan jakten på anerkjennelse skaper indre splittelse. Slikt sett kan også tryggheten i et jentefellesskap erstattes av frykt for å mislykkes, der konsekvensen er å *kaste sykkelen på sjøen*.

5.2.2 Representasjonens materialitet

I dette kapittelet vises det en endring i friluftslivspraksisen i Sogndal. Fra å være et mannsdominert miljø, med få jenter som stort sett omtales som «guttejenter» tyder materialet på at det er et større mangfold og *lavere skuldre*. Hvordan bekreftes praksisen, og hva setter utsagnene om at jenters utøvelse er en *naturlig utvikling*, i spill? Uttrykkene tilhørende «kjønn» har endret seg i takt med tiden og ifølge Madsen (2018) utviser unge kvinner i økende grad personlighetstrekk som selvsikkerhet, som tradisjonelt konnoteres maskulint, slik at utviklingen kan sies å forankres i det Laurendeau og Sharara (2008) omtaler som «feminismens logikk» om de samme mulighetene som menn. Kvinners inntreden i mannsdominerte miljø, kan gjenfinnes også innenfor utdanningsdiskurser, der flere jenter tar høyere utdanning – også utdannelse som tidligere har vært mannsdominerte. «Problematikken» rundt kvinners inntreden, omfatter at yrker mister status ved kvinners inntreden, og motsatt når gutter trekker inn i kvinnedominerte yrker. Spørsmål knyttet til dette, er hvordan jenters inntreden i det bratte friluftslivet, omtales historisk sett. I denne sammenheng kan Søndergaard (2000b) sine spørsmål omkring hva som skjer i et mannsdominert felt hvis «hard-core-prestasjoner» (for eksempel backflip, eller å gønne) konnoteres maskulint, mister det da sin betydning (som kult) hvis det utføres av en jente? Eller risikerer hun da å miste «kvinnelighet» slik flinke tindebestigersker ble sett på som ukvinnelige i det «tidlige» friluftslivet? (Tordsson, 2014, s. 287). I materialet vises det at om en jente tar backflip får hun mye kred og forhøyet status, av både gutter og jenter. Slikt sett mister ikke backflipen nødvendigvis betydning, eller kvinner kvinnelighet - de blir *dritkule forbilder*, slik at tradisjonelle holdninger til «kvinne» også skaper muligheter, og viser at holdninger om væremåter knyttet til kjønn, også er diskursive (Bondevik & Rustad, 2006). Samlet sett er det det «man gjør» som betyr noe, og gir status og kapital, ikke hva man har, som eksemplifiseres som dyre vesker. Dette ser ut til å være et generelt trekk for friluftsliv og idrett, som gjenfinnes i Horgen (2018) sin påstand om at i friluftsliv som felt der det ikke er økonomisk kapital, men prestasjon, aktivitet og utstyr, som gir kulturell kapital og status.

Innledningsvis, og til tross for en økende deltakelse fra jenter, kritiseres FriFlyt som en produsent av det mannlige hegemoni. Tatt i betraktning at flere deltakende jentene kan trekke flere kvinnelige lesere, peker utsagnet på at det fortsatt menn som skriver og leser om menn som er malen, som gjenfinnes i Horgen (2014) sin undersøkelse om kvinner i friluftslivsmedier gjort ved en gjennomgang av 2010-årganger, som tydet på at menn stort sett dominerte det bratte friluftslivet og arbeidsstillinger knyttet til denne typen friluftsliv. Media har en innflytelsesrik posisjon for å styre oppmerksomheten i bestemte retninger, og trolig påvirke folks virkelighetsoppfatninger. Problemet som sådan er at FriFlyt ikke speiler endringen, slik diskursens endring ikke er uten «treghet» (Neumann, 2002, s. 152). Ved å inkludere flere jenter, og ikke bare *guttejenter*, kan utsagnene, sammen med magasiner som FriFlyt, sette i spill prosesser som fungerer likestillende og oppløsende for en mannsrettet kultur. Laurendeau og Sharara (2008) påpeker at «risk sports» er arenaer som har potensiale for, og kan stå frem som et godt eksempel på at kvinner og menn deltar på sine premisser. Representasjon ser ut til å være i forandring mot et åpnere miljø, med litt *lavere skuldre*, og med plass til enda flere jenter på ulike nivå. Gutt eller jente; Å delta i denne praksisen krever imidlertid at man er Sykt gira.

5.3 Sykt gira, på å gjøre sykt mye

På spørsmål om hva som kjennetegner «friluftslivsfolk» i Sogndal, ble *indre driv* ble trukket frem, som ifølge Mina ter seg som: “*Sjukt gira folk! Jeg bare føler; alle dritgira, folk er sjukt flinke til å komme seg ut. Alle er veldig aktive her*”. Å være gira kan ses i betydning av å være (ensidig) innstilt på, svært motivert for og å bli tent på noe - en tilstand som uttrykkes gjennom spontane jubelrop ned fra Svartholten under årets første «snødump». I Sogndal fungerer friluftslivsaktivitetene som en *viktig sosial greie*, der det er “*mange som er gira. Det er alltid noen å finne på ting med*” (Sara). Samtidig er det ikke alle som setter pris på skikjøringen, der ei uttrykker: “*Jeg gleder meg til våren, for da får jeg vennene sine tilbake!*” De mange gira personene som her fremheves, krever at man “*må være ekstremt ivrig for å henge med. For her er folk ivrig og det er nr. en. Hvis ikke blir du en nr. to*” (Mina). Friluftslivet vises her førsteprioritet, og iveren kanaliseres mot å bli god, da det å bli «nr. to» representerer et nederlag.

Det å bli god innebærer å ha en innstilling om å *være gira på å øve på ting*, og å *pushe seg*, og omtales som sentrale *ferdigheter*. For Kaia var det ved vise at hun selv *var veldig gira på å klatre* i møte med gjeng med samme interesser som førte til at de, som hun sier “*bare tok meg med*”. Det å bli inkludert er et første steg, som i neste runde gir kredibilitet, der et sentralt poeng

er å bli sett, som bekrefter rollen som aktiv og engasjert, som Sara sier: *“Det gir kred å være mye på ski, og bli sett i bakken. Komme tidlig og gå hjem seint. Være gira“*. Høsten 2018 ble derimot aktivitetsnivået preget av at sykkelstiene lignet mer på bekker enn stier, det samme gjorde klatrerutene på Kvam, og ikke minst drøyde vinteren i det lengste med å vise sine dypeste dager. Mina sier at hun ikke har *fått gått noe*, hverken fjelltur eller klatreruter på grunn av været, og at hun var *”gira på å få gjort sykt mye mer”*. Jentene er *stort sett gira* på å være ute, og det tilhører sjeldenheten å gjøre noe annet, om de har mulighet for å stikke på ski eller sykle.

Fri fra friluftsliv?!

Med alle de nevnte mulighetene lurte jeg på når jentene *ikke* var på tur, der det trekkes frem at *”Det går jo ikke en uke uten at du har klatret eller stått på ski flere ganger, da føles det hvert fall helt merkelig”* (Mina). At å ikke dra på tur er merkelig fremheves av det Kaia hevder *”man vil jo ikke ta fri når det er noe som man liker så masse. Da tar man jo fri fra skolen for eksempel, for å klatre”*. Denne prioriteringen følges opp av Nora: *”Er det sol liksom, så drar man jo heller på ski eller sykler, også drar man på skolen etterpå eller når det blir mørkt for eksempel”*. Her fremheves det at *alle er ute* når det er fint vær - *Til og med før skolen, da er du ivrig...* og prioriteringen av å tur fremfor skole, fremkommer som helt normal og også som en betydningsfull praksis, som Kaia poengterer: *”Jeg kan og presse det i mange dager. Og sidesette skole og hvile og så, for at det er gå-forhold da”*. Å dra på tur når det er gode forhold fremstår her som en internalisert og legitimert prioritering, som illustreres av at på spørsmålet om når man ikke drar på tur, uttrykker Sara det som et spørrende *”Fri fra friluftsliv!?”* men videre sier hun: *”Nei da, når det er dårlig vær”*.

Her antydes det at man må bruke mulighetene sine til å utnytte seg av gode forhold, som kan gi uendelige med utfordringer og mulige mestringsopplevelser. Med studiehverdagens frihet har de fleste av jentene stort sett mulighet til å dra ut, noe Nora tror at kanskje er *”det som gjør at man kjenner på at man må gjøre det hele tiden, fordi man kan”*. Dette bidrar til at *”Du må nesten ha en grunn for å være hjemme”* (Mina) som viser skikjøringens normative praksis og kommer til uttrykk som: *”Det er liksom ikke sosialt akseptert i Sogndal å dra inn på treningssenteret en lørdag det er grei snø”*. Her vises det hvilke vanskeligheter valget om å være hjemme fører med seg, slik at *Drittføre* av og til er et kjærkomment avbrekk, og legger til rette for en dag inne, uten dårlig samvittighet. Det kommer her frem at det å velge å *ikke dra på tur* er vanskeligere enn å *presse seg* til å dra ut. Spørsmålet jeg stilte videre, dreide seg om hvorfor dette valget om tur eller ikke, oppleves så vanskelig.

Jeg føler jeg går glipp av noe

Når snøen faller eller sola skinner er jentene *som regel* gira, eller blir inspirert og smittes av giraheten, som Mina sier at hun tenker når hun ser andre er ute: *”å shit jeg vil også ut å gjøre noe”*. Ida forteller hvorfor hun stort sett er gira, og vil ut på ski og sykkel tur:

”Man vet jo hvor gøy det er på en måte. Også er det, hvert fall for min del da, at jeg føler at jeg går glipp av noe. Det er nok en kombinasjon av det da. Og i tillegg bare det å være på turen da, at du er med andre folk. Kanskje dem snakker om noe som jeg ikke får med meg og sånn der da” (Ida).

Følelsen å gå glipp av noe, inngår her i hvorfor det er viktig å «komme seg ut». Det som kan gås glipp av er bra snø, nye nedkjøringer, noe *skikkelig gøy å sykle*, og kanskje aller viktigst, det sosiale, som viser aktivitetenes betydning som en sosial arena. Vilde beskriver følelsen som noe som skaper et jag, der også sosiale medier har betydning for følelsen av å gå glipp av noe:

”Det der jaget, og det er jo, hvis du har bestemt deg(...) for å gå på skolen en dag da, så ser du noen legger ut et bilde eller en story av at det var faktisk en halv meter nysnø da. Da er det jo surt. Når du har tatt en avgjørelse på at det ikke var så farlig den dagen. For da var det plutselig litt farlig, når du så at andre var ute og hadde det kjekt. Så vil man plutselig være der sjøl da”. (Vilde)

At det blir *litt farlig*, understrekes av det Mina sier om se bilder på sosiale medier: *”Så føler du deg helt jævlig når du ser at alle andre er ute og gjør ting hele tiden”*. Nora som sier at *joda, det er greit å bli hjemme selv om sola skinner, men følger opp med ”jeg føler ikke at jeg kan gjøre det!”*. Trolig av samme grunn som Sara, som blir både *sur og forbanna* hvis hun må være inne når sola skinner, og sier at: *”da får jeg dårlig samvittighet da, hvis jeg ikke er ute. Og da er vel kanskje sosiale medier ekstra en negativ greie”*. Det de går glipp av, fremheves av at andre er ute, som i neste omgang gjør det vanskelig å si nei selv om de *ikke er så gira*. Like fullt sier flere at det er *viktig å gå glipp av litt*, og også *naturlig å gjøre noe annet*, fordi det skjer så mye. Mina og Kaia sier at de tar fri når de har *dekt behovet* og har *”behov for å gjøre noe annet da. (...). Og det klarer man jo, men det er vanskelig”*. Det å velge muligheten til å gå glipp av noe, omtales videre som *å tørre og klare og ta pause*. Dermed lar de seg rive med, som Ida forteller: *“Alle man har rundt seg er gira da, så selv om man er sliten en dag så, ja jeg blir med likevel liksom”*. Samtidig som de *digger* å være ute, virker imidlertid skolearbeid og dårlig vær som fører til en «tvungen» pause, å være kjærkommen, som Ida sier at det *“av og til hadde vært godt å få kobla av litt. Også tror jeg at hvis man gjør litt andre ting i tillegg, så setter man enda større pris på det når man først er ute da”*. Å gjøre andre ting enn friluftsliv blir som en avkobling, der lengselen også forsterker inntrykkene når de endelig er ute. Samtidig kan denne «giraheten» som inngår i frilfutspraksisen, også fremstå som noe strevsom.

Det går bra, men det går jo ikke bra i det hele tatt

Et par av jentene forteller at det for dem har «gått sport» i å være mest ute. De har løpt intervaller og trent knebøy, skrevet liste over antall skidager og talt høydemetre for å nå fastsatte mål for sesongen. Dette sluttet de imidlertid med, fordi de anså seg selv som *opphengt av det* og dro på ski selv om de ikke hadde lyst. Nora har etter dette reflektert over om det er *lyst* eller om det er fordi hun *”blir så påvirket av alle andre som er ute hele tiden”*, som veier tyngst i avgjørelsen om å dra ut. Dette blir spesielt krevende om *beina er helt kake* når forholdene er gode: *“Så er det nesten sånn at jeg håper at ingen spør meg. For jeg klarer jo ikke si nei ikke sant”*. Nora henviser til dette som en innskrenkning av mulighetene som nærmest blir en lettelse, der hun ikke selv trenger å ta valget. Redselen for å gå glipp av *noe gøy*, resulterer videre i vansker med å finne en balanse mellom ski og andre plikter, som Sara forteller: *“Så det kan jo bli litt mye sånn, jaja, jeg bare stikker hjem, også spiser jeg middag, også stikker jeg på ski også planlegger jeg jobb etter det, det går kjempebra. Men det går jo ikke bra i det hele tatt!”*. Her uttrykker Sara at hun tror det går bra «å kjøre på» med alt mulig på en dag for å slippe å velge, men at summen av alt gjør at det egentlig ikke går bra. Jentene snakker her om utfordringene med å vite hva de selv ønsker, kombinert med redselen for å gå glipp av noe ved å droppe en dag, fordi *”plutselig så var det den ene bra dagen i år da. Så det blir på en måte et sånt jag da”* (Nora). Jakten på den perfekte dagen, i kombinasjon med oppfattelsen av at «alle andre» er ute, er ifølge Vilde med på å:

”Bygge opp under et jag da. Som sjøl om du kunne ha tenkt deg en dag fri, så søker du mot å henge med da, på det der hele tiden (...) Det jaget synes jeg er med å forklare Sogndal ganske godt da. (...) I Sogndal så møter du veldig mange gira personer, og det er snakk om ski hele tiden”. (Vilde)

Det omtalte jaget kan ses på som girahetens bakside og som en konsekvens av at *Det er altfor mange skikjørere samla på samme plass*.

5.3.1 Teoretisk belysning av diskursiv praksis

Mønstre som tydeliggjør seg i tematikken i «**Sykt gira på å gjøre sykt mye**» viser hvordan entusiasmen for, og giraheten rundt det bratte friluftslivet, spesielt skikjøring, har «flyttet inn» i den moderne friluftslivspraksisen. Det å være *sykt gira* fremkommer også som snakkemåte som har glidd inn i språket på en måte som alle virker å forstå, og som en enighet som fremheves i betydningen av å være en utøver i det bratte, moderne friluftslivet. «Gira» tilsvarer entusiasme, oppgløddhet og dyp involvering, og omtales som en *ferdighet* som må til for å bli god, ved å være gira på å øve og prøve nye ting, som også anerkjennes og beundres. «Sykt Gira» manifesteres slikt sett som en tilstand som tilhører den sosiale identiteten som skikjører (Søndergaard, 2005, s. 237), der det å bli en av de mange gira personene inngår i posisjonerings-

prosess for unngå å bli en *nr. 2*. Språkbruken i dette kapittelet bærer preg av å være «ovenpå», der utsagnene *sykt gira, veldig aktive, ekstremt ivrig og mye ute* har en retorikk der adverbene trekker adjektivene opp til noe «over» det å «bare» være aktiv, eller i stillstand. Disse eksemplene viser hvordan den språklige praksisen, med bruk av adverbene kan konstruere hvilke væremåter som fremheves som «riktig» i diskursen. Ved å vise hva som enes om – altså «lov» å gjøre, kan vi få øye på at det å være ute prioriteres fremfor skolearbeid og hvile, som også understreker at institusjoner som skolen «mister grepet» om folks livsførsel (Giddens, 1991). Å komme seg ut kan på én side fungere som å «komme seg vekk» som en kontrast fra hverdagens «skal, bør og må», som Arntzen (2015) kaller det, som her byttes ut med det jentene er *gira på*: å dra på tur. Aktivitetene gir muligheter til å erfare frihet og egenkontroll, og opplevelser av at handlinger, som å gå mot en topp, eller *øve på nye ting*, gir direkte resultater (Tordsson, 2006, s. 10).

«Friheten», som settes pris på, kommer samtidig også frem som en begrensning: de *må* ut, fordi de *kan*. Utsagnene viser at det utvikles et blikk innenfor diskursen, der de ser med sitt eget språk, som skaper en verden der de som inngår er *sykt gira på* å utnytte seg av, og optimalisere alle dager med gode forhold. Å ikke dra på tur *må* samtidig av og til aksepteres, det er greit, men også vanskelig, og flere *føler ikke* at de kan ta det valget. Samtidig som FRI-luftsliv dreier seg om FRI-villig bruk av FRI-tid, trer deltakelsen som innebærer dyp involvering (Odden, 2008), også frem i en dobbelthet: *Sykt Gira* handler om en total hengivenhet, og glede, og kobles til det sosiale fellesskapet – at alle er gira, gir mange å dra på tur med. Samtidig viser utsagnene at «bobla» der alle er gira bidrar til et *oppheng* i å gjøre mest mulig, som å telle skidager og å dra på ski når kroppen er *helt kake*. Samtidig er det å være gira ikke en statisk tilstand, men inngår i en bevegelse mellom å være gira, og ikke gira, som ofte fører til dårlig samvittighet og som også karakteriseres av å være redd for å gå glipp av noe. Å *ikke være gira* er ikke ønskelig, da det innebærer å «miste» en mulighet som de som er ute har, til å oppleve *den perfekte dagen*, som skaper en redsel *for å gå glipp av noe*, som kan relateres til det Madsen (2018) omtaler som «redd for å gå glipp av seg selv». Dermed oppstår det jentene omtaler som et *jag*. Den dype involveringen i aktivitetene, inngår slikt sett i et «spenningsfelt» av «motsetninger og muligheter» som rommer motsetningsfulle diskurser og ambivalenser (Skårderud, 2013, s. 19).

Ambivalensen trer frem som et stadig forhandlende fortolkningsarbeid mellom kroppslige indre signaler som at kroppen er sliten og *ikke så gira*, og ytre samfunnsmessige konstruksjoner der forventningen om å være med ligger. Som en runddans mellom følelser som sier «du burde *ville*

dra på tur» og «du burde gjøre skolearbeid», av lyst og forventninger blandet press og stress, mellom gira og ikke gira. Det letteste valget ser ut til å være å *ikke velge*, men la seg rive med, og gjøre alt på én dag, i stedet for å ta en hviledag og gi kroppen ro. Den selvfølgelige praksisen i Sogndal, er som allerede nevnt, å prioritere tur. Dermed medfører valgene forhandlingsarbeid om hva som skal prioriteres, som produserer et indre og ytre jag, som det av og til er *deilig* å koble av fra, men like fullt vanskelig å slippe fri fra. Tradisjonelt sett ses *friluftsliv* på som avkobling og et alternativ fra hverdagens stress og hastige utvikling (Tordsson, 2003, s. 167), men her kommer det til syne at aktivitetene også inngår i hverdagens tidskabal. Og det går bra. Men *så går ikke bra i det hele tatt*. Ambivalensen kan ses på som en konsekvens av det grenseløse og friheten som kjennetegner samtiden, og fanges inn av det Aakvaag (2013) omtaler som å «*leve i skyggen*» av å vite hva man kan gå glipp av. Innskrenking av «frihet» til å velge, slik som dårlig vær, blir dermed av og til en lettelse – været tar brodden av valget ved at det blir gjort av et forhold (været) som de ikke kan kontrollere, og gjelder også for andre.

5.3.2 Representasjonens materialitet

Kulturen fremhever en hyllest av alle de *gira folka*, som en særlig enighet. Hvordan muliggjøres og bekreftes en slik praksis der det å komme seg ut anerkjennes, og det å være inne gir *dårlig samvittighet*, der det normative er å dra på ski fremfor forelesning?? Det å være ute fremheves også i artikkelen om Lurkarlagets morgentur, med ytringen *”I Sogndal er det kulare å være på tur, enn heime foran TVen”* (Dalakar, 2018). «Å komme seg ut» har større verdi enn det har å være inne i en norsk kontekst, og enigheten om å trekke ut når sola skinner, trekker på ulike diskurser, som har likhetstrekk felles for det som gjerne kalles «den norske væremåten» og kan assosieres med mange lignende uttrykk; som bilder av Solo, kvikk lunsj og solbrilleskille (påskan 2019 kan bidra som prakteksemplar). Søndagstur, fysisk aktivitet og rekreasjon i naturen uttrykkes og legitimeres som et normativt ideal, der det er et tegn på sunnhet og vellykkethet å drive med friluftsliv, som kan sies å forankres i den helse- og sunnhetspolitik (Tordsson, 2003). Og nå også «søndagstur» tilsvarende «bratt» aktivitet. Anerkjennelsen som gis av å være ute, viser slikt sett tilbake til en innlært forståelse og holdninger omkring den tradisjonelle friluftslivsdiskursen tillært av foreldre, lærere og andre signifikante (Tordsson, 2003, s. 23).

Søndergaard (2005, s. 238) spør i sine undersøkelser hvem som kan «hemmes» av praksisene man undersøker. Da vi i Norge har de samme formelle rettighetene, forstås ofte forskjellene mellom folk som et resultat av evner og egen innsats (Johannessen et al., 2018). Ulike samfunnsnormer (diskurser) former også det objekt, her friluftslivet, det tales om. Med

modernitetssamfunnets raske skiftninger og få faste forankringer, kreves det, i tillegg til å være «en sunn sjel i et sunt legeme» (Horgen, 2014), at det «moderne mennesket» er refleksivt, effektivt og produktivt (Giddens, 1997). Dermed anerkjennes og bekreftes væremåter som «sykt gira, på å gjøre sykt mye» også utover skikjørerpraksisen. Hva settes i spill av utsagnene om at man «må være *ekstremt ivrig, og sykt gira*»? Om «frihet» forstås som «å ikke bli hindret av noe utenfor seg selv i å gjøre som hun vil» (Aakvaag, 2005, s. 160), kan «frihet til selvrealisering» tilsvare at den som er mest gira, og utnytter seg denne verdenens tilgjengelige muligheter, blir den som oppnår mest – og dermed en som «teller». Posisjonen man oppnår bli et produkt av giraheten som inngår i *den enkeltes* innsats. Den som ikke er gira (nok), er dermed ikke en som er «med».

Slikt sett kan disse *ekstremt aktive* jentene på en annen side videreføre hva som kreves av det moderne menneske i samfunnets strukturer som i skole og arbeid, inn i friluftslivet. I dette inngår en (re)produseringsprosess av en individualistisk kultur, der den enkeltes innsats rettet mot egen helse og arbeid, ser ut til å være avgjørende for hvem som lykkes i det moderne samfunnet, og også innenfor disse formene for aktiviteter. Når diskursen legges til grunn for hvilke handlinger man foretar, kan diskursen også få samfunnsmessige konsekvenser (Johannessen et al., 2018, s. 61). Innenfor friluftslivet er konsekvensen av den akselererende veksten at stadig flere deltar i nye, og flere aktiviteter, kjøper nytt utstyr og utvikler nye ferdigheter, slik at kulturen illustrer det Faarlund påpeker: «*vi har glemt at friluftsliv er et langsomt liv*». Samtidig viser ambivalensen knyttet til prioriteringer, at giraheten og friheten hemmer også noen av jentene i dette utvalget, i den grad av at sluttsammen av alt resultater i *sykt mye*. Representasjonen er på én side stabil, da innsats er noe som kreves i alle ledd av deltakelsen. Samtidig omtales også *hypen* som *litt mye*, og det blir satt pris på en regnfull dag. Slikt sett kan en ny retning, sammen med et mer miljøvenning friluftsliv rettes mot ett roligere friluftsliv med mindre hype. Hypen inngår imidlertid også i ferdigheter, utstyr og bekledning tilknyttet aktivitetene.

5.4 Slapp av! Det handler om ferdighetene dine

Et tema ville jeg ønsket å undersøke, dreide seg om hva som inngår i å være «en moderne friluftslivsutøver», og om jentene opplevde *press* knyttet til ferdigheter, bekledning, kropp og utstyr. Av utsagnene kom det frem at i ski og sykkelmiljøene opplever jentene lite fokus på kroppsform og utseende, som oppsummeres med: *det med kropp har jeg ikke tenkt over en gang jeg, at det er vesentlig*, noe Ida synes er “*veldig bra i Sogndal. Folk er veldig avslappa på det, du må jo ikke være topp trent, du må ikke se sånn og sånn ut da*”. I klatring er det derimot et spissere krav til kroppsvekt, da man løfter sin egen kroppsvekt mot tyngdekraften. Ei sier at hun derfor foretrekker ski og sykling fremfor klatring, fordi hun mener hun har bedre forutsetninger for å bli god i disse. Så det gjelder kanskje spesielt for ski og sykling, at: “*Hvordan kroppen ser ut har liksom ikke så mye å si, men mer liksom om du klarer å henge med*” og “*det handler mer om ferdighetene dine i nedkjøringa enn formen på vei opp*” (Mina), der løping på fjellet er *mer en Tromsø-ting*. Jentene er her opptatt av kroppens funksjon og rolle i aktiviteten, der kroppen fremstår mer som et middel, heller enn som et mål i seg selv. Samtidig kommer det frem at *fysisk form har jo noe å si, der god nok fysisk form til å holde følge med gruppen både opp og ned fjelltopper og sykkelstier*, beskrives som vesentlig for inkludering: “*Det er litt kjipt å ha med seg noen hvis dem er i skikkelig dårlig form, (...), fordi det går så treigt liksom*”. Ved å drive med disse aktivitetene forventes det at formen er grei, og på cirka samme nivå som alle andre, for det er litt kjedelig og irriterende, om muligheten til å kjøre en tur til, risikerer å bortfalle.

Flere av jentene kan også selv relatere seg til ubehaget som medføres av at andre må vente, særlig på tur med ukjente, som Nora sier at hun “*ikke alltid vil være den som henger bak som et slips(...). Den frykten for å være dårligst og bakerst, skulle ønske jeg bare kunne legge det bort*”. Det å være den som sinka er kjent for flere, og beskrives som *skikkelig fælt, ikke noe god følelse*. Denne følelsen gir grobunn for sammenligning av, og også frykt for, å miste form, med en tilsvarende opptatthet av hva andre får gått, både av klatreruter og turer. Dette illustreres av det Mina forteller om da hun var borte fra Sogndal en periode: “*Da tenkte jeg fader, nå er alle ute og klatrer og koser seg, kommer i god form! Også kommer jeg tilbake og har ikke gått noen ting på dritlengde, så da blir jeg hu der plagsomme som henger bakerst og bare; kan vi ta en pause!*”. Utsagnene viser at den selverfarte opplevelsen av, men også en ytre forventning om fysisk form, bidrar til at grupperinger «naturlig» baseres på omtrent samme form, som også ser ut til å gjelde innenfor bekledning og utstyr.

Man skal ha riktige alt

På spørsmål knyttet til bekledning og utstyr, kom det frem at *“Man skal ha riktige alt. Klær og utstyr og ferdigheter og ting”*. Om dette oppleves som et press eller ikke, er det noe delte meninger om. «Likt» utstyr og stil omtales på den ene siden som at *det bare skjer*, der det som er kult og fint, ifølge Mina er *“mer smittsomt (...), men jeg føler det ikke er noe press”*. Nora sier: *“Man bryr seg om hva man selv har, men bryr seg egentlig ikke om hva andre har”*. Observasjoner fra skitrekket peker på at i 2019 er den smittsomme trenden grønn skijakke. Type klær og utstyr viser «hvem som tilhører hva», som Mina sier: *“Du kan si ganske mye ut ifra hvordan folk går kledd. (...) har du litt mer skikjørermærker så er du jo en skikjører. Du kan ta folk på klesstil, hvordan klær de går med. Ser hvem som er lurkiser. De som driver med tradisjonelt friluftsliv”*. Det Mina sier her er at bekledning fungerer symbolsk for kategorien «skikjører», og at det også er de som driver med «tradisjonelt» friluftsliv i Sogndal. Å prøve nye aktiviteter og å kjøpe nytt utstyr inngår også i «smittsomheten», som Ida forteller: *“De folkene jeg hang med og hadde jo ski og var gira på at jeg skulle kjøpe meg ski. Så da ble jeg gira jeg og”*. Ida forteller også om hvordan prosessen omkring sin inntreden i sykkelverden foregikk: *“Sånn, det siste året har jo alle kjøpt seg sykkel. Og jeg føler folk bare kjøper sykkel fordi dem skal kjøpe sykkel, fordi alle andre gjør det liksom. Jeg føler jo ikke det var sånn for min del da, men det er jo sikkert mange som tenker det om meg og”*. Ida oppfatter sitt valg om å kjøpe stisykkel som sitt eget, og at de andre har blitt påvirket av at «alle andre» har sykkel, slik hun også ble i sin startfase av skikjøring. At «alle» har sykkel viser også at i Sogndal er det ikke spesielt å være jente som stisykler, men heller normalen.

På en annen side forteller noen av jentene at mulighetene for å *“spesialisere seg veldig, og ha det perfekte”* også er *et press*, selv om de prøver å ikke la seg influere til å kjøpe spesialisert bekledning til hver aktivitet. Samtidig forteller Nora at det er *“litt sånn, du skal se kul ut og da. Når du kjører ski liksom, eller sykler. Kanskje mer på ski”*. Hva som er «det kule» er ikke nødvendigvis *det nyeste greiene*. Flere påpeker at det har blitt mer *trendy å kjøpe brukt*, og at det er *“ganske mange som later som at de er miljøbevisste”*. Spesielt er forbruk og miljøbevissthet et tema på vinterstid: *“da blir man veldig bevisst på at den snøen her kan faktisk forsvinne da”* (Ida). Like fullt finnes det noen «koder», som Ida forteller om fra sin startfase i stisykling *“så var det noen som kommenterte; skal du sykle med den sekken der? Og jeg bare; ja går ikke det fint liksom?”*. Sara forteller også at hun *ikke skjønnte helt* hvilke koder som gjaldt, men samtidig at *“Det føles bra å se dust ut når man er nybegynner da. For da er det ingen som forventer noe av meg igjen”*. Ida, som fortsatte med stisykling til tross for hun følte seg

skikkelig nub egentlig, forteller at det å investere mye tid og penger i utstyr, bidrar til en opplevelse av at andre forventer at ferdighetene utvikles i takt med investeringen:

“Jeg synes nesten at det å være helt nybegynner er bedre enn å ha drevet litt med det (...) Og alle har forståelse for at du ikke er så god liksom. (...) Man går jo på et punkt fra nybegynner til mer viderekommen da. Og da forventer jo folk at du skal leve opp til det, eller ja, bli bedre” (Ida).

Forventningene om å forbedre ferdigheter kommer både fra en selv, men også som en opplevd forventning fra de rundt, da «nivået» de er på, ser ut til å være sentralt for å etablere seg.

Du menger deg med de som er på samme nivå som deg

Ferdigheter ble et tema samtlige informanter fremhevet i intervjuene. Sara forteller at *“På topptur så tror jeg det er vanskelig å få lov å være med hvis man er nybegynner. Men i stisykling har jeg opplevd at alle bare; jo jo, bare bli med! Selv om de er dritgode”*. Nora sier: *“Press finnes det overalt, men her det handler jo litt om ferdigheter”*. Nora sier også at hun liker å sykle med folk på forskjellige nivå, alt etter hva hun er ute etter den dagen. Hun kjenner på *mestring* ved å være bedre, og at hun har noe å gi til de som har sykla litt kortere, og ved å sykle med de som er bedre, kan hun *pushe seg og få litt tips*. Her fremstår stisykling som en mer inkluderende aktivitet enn skikjøring og topptur, der både fysisk form, god kommunikasjon og evne til å ta vurderinger når det gjelder skred og terreng spiller inn, som Kaia forklarer: *“Det bratte friluftslivet har jo et ganske viktig perspektiv, som er sikkerhet. Og da går det ikke å inkludere folk som ikke..., (...) det er en ganske lang opplæringsprosess”*. Hun antyder her at nødvendig kunnskap om sikkerhet forventes det at folk selv tilegner seg, og ikke nødvendigvis noe de med kunnskap er så *keene* på å bruke tid på å lære bort. Det overnevnte, sammen med ferdighetsnivå inngår i hvordan «turgruppene» dannes. Dette forteller Mina mer om:

“Du menger deg med de som er på samme nivå som deg. Så hvis du er heldig og finner deg en venn som er på samme nivå, kanskje sånn ferdighetsmessig, så kommer du deg på tur med dem liksom. Men hvis du er dårlig, så får du jo ikke forespørsel om å være med de gode på tur. Da blir du kanskje ikke inkludert” (Mina).

Her antyder Mina at grupperingene baserer seg på at de innvidde er *omtrent like gode*. Prosesser om hvem som er med eller ikke, skjer ofte implisitt, der manglende kompetanse om bruk av utstyr og vurdering av skredfare «automatisk» utelater de som ikke har den nødvendige kunnskapen. Sara tror dermed ikke miljøet oppleves som *så åpent* og forteller om en venninne som ikke vil bli med fordi *alle er så gode*, noe hun også er enig i:

“Alle rundt meg er flinke. Så vil jeg jo henge med de og være en del av de. Så da må jo jeg og være flink. Jeg sammenligner meg med andre, men når nivået rundt deg stiger, så må jo du og henge med. Eller så får du jo ikke være med, kanskje. Det er jo veldig gøy når man er mange på samme nivå ca, da går man jo sammen videre” (Sara).

Sara beskriver ikke et direkte press, men et ønske om å være like god, for «å være med», og når noen er bedre, blir hun *dritstresset*. Her viser Sara at «kravet» om *Like god* rommer både usikkerhet, og legger til rette for å utvikle ferdighetene sine. Er man ikke på *samme nivå* tror flere kan det være *dritvanskelig* å bli inkludert, slik at det nok er *mange som kjenner på det presset* med tanke på det høye ferdighetsnivået som ligger i en «inngangsbillett». Å få til det samme som de andre jentene, forventes først og fremst av de selv, men inngår også som betingelser for å bli inkludert, som i neste omgang gjør det «å bli sett» av de andre et anliggende.

Jeg gønner mer, hvis noen ser

Under temaet om ferdigheter, innleder flere av jentene med å si at de *ikke egentlig* har så høye forventninger om egne prestasjoner, og heller ikke noen uttalte forventninger til andres ferdigheter. Samtidig kommer det frem at flere *tror at folk forventer* at de er flinke, fordi de bruker mye tid på friluftsliv. Denne dobbeltheten beskrives av Ida som først at det *ikke er så nøye* om hun får det til, men likevel at hun “*Blir jo supernervøs liksom, hvis noen ser på meg hvis jeg skal gjøre noe. Sånn som på sykkel liksom, så vil jeg alltid sykle sist for jeg har ikke lyst til at noen skal se på meg*”. Det å bli sett av andre beskrives som en opplevelse av å være oppe til vurdering av de seende, som Nora her beskriver: “*I skiheisen så ser man jo alle hele tiden da, jeg føler at man blir litt sånn rangert, eller jeg vet ikke. Men man ser jo alltid hvor gode andre er da, og jeg vil jo tro at det ikke bare er jeg som sammenligner meg selv med hvor gode andre er*”. Det enes om at det å bli sett av andre gir grunn til å pushe seg litt ekstra, som Sara sier: “*Jeg gønner mer, prøver å se ut som jeg er flink hvis jeg vet at jeg blir sett. Det er helt sykt og*”.

Synligheten gjelder ikke bare i «virkeligheten». Prestasjoner fremvises på Instagram og apper som Strava, der ulike segmenter blir GPS-tracket og en kan måle løp- og sykkeltider mot andres tider. Nora forteller om hvordan hun er *ute og jakter tider* på stisykkelen. Den som har best tid på et segment blir “Queen of the mountain”, noe Nora sier at gjør at andre sier: “*Jaja men du er jo best, du er jo flinkest, du klarer jo det her! Så da blir det jo sånn herregud, nå må jo jeg, noen ganger så må jeg jo på en måte leve opp til forventningene da*”. Nora beskriver her en uttalt forventning som andre har til henne, og videre at hun ikke vet om det er opplevelsen av mestringsen som er gøy, eller om det er *bekreftelsen fra andre*. Mina sier at hun ikke klarer å skille helt om: “*det er mitt indre jeg som vil ta backflip, eller om det er andres forventninger og at andre får det til som gjør at jeg vil klare det*”. Forventninger skapt av både «indre og ytre» sammenligninger, resulterer i at flere *snakker ned ferdighetene* sine når andre de vet at de

blir sett, for eksempel ved å si: ”*Jeg blir jo aldri god i noen ting, men jeg synes jo det er veldig gøy*”, slik at de *legger lista mye lavere* for seg selv.

Denne «nedsnakkingen» viser at aktivitetene inngår i en prestasjonsorientering, som Ida belyser: “*Jeg tror det er mange som kommer til Sogndal som føler at de må prestere liksom. Og hvis man er i det miljøet, at man må, ja, få til ting, må være god*”. Ida sier her at forventninger blir skapt av at det er et høyt nivå, spesielt på ski, som egne ferdigheter måles mot, slik Sara gjør: “*I Sogndal er jo ikke jeg en spesielt god klatrer. Eller skikjører. Eller stisyklist*”, i forhold til nivået anser hun seg ikke som *spesielt god i noe som helst*, som følges opp av Nora: “*Kanskje det er mange som har lyst til å begynne på ski, men de tør ikke fordi de vet at det er så mange som er så gode her. Det vil jeg tro*”. Avslutningsvis i intervjuene viste jeg jentene bilde fra broen med #Sogndal, #Topptur, #Prestasjonsangst, som jentene distanserte seg fra å oppleve hadde sammenheng, og det påpekes det at *det kommer veldig an på personen, og personligheten* hvordan skimiljøet fremstår. Mina sier at dette nok var ment som samfunnskritikk, kanskje en form for opprør mot kulturen der «alt» handler om ski og sier: “*Jeg syntes det var bra at noen setter litt fokus på det. Det er litt nytt her, og jeg tror ikke folk tenker over at det finnes press på ulike plasser. Alle føler nok ikke på det, men jeg tror noen gjør det*”. Sara var opptatt av hvem som hadde skrevet det, men har også forståelse for det: “*Å, jeg reagerte veldig når jeg så det. (...) Også tenkte jeg at det var trist. At det er sånn da, at det sikkert kan stemme*”. Vilde er overrasket over budskapet, men sier at: “*Den der tenker jeg er veldig beskrivende da, for enkelte i Sogndalsmiljøet*”. Samtlige informanter kan erkjenne at det er høy terskel for å komme «på innsiden» av dette miljøet, men de vil ikke selv vedkjenne seg noen form for prestasjonsangst eller press. Flere sier at det er *veldig synd*, at noen kan føle på #prestasjonsangst og et lite inkluderende miljø, *det er noe som ikke hører hjemme her*.

5.4.1 Teoretisk belysning av diskursiv praksis

I «**Slapp av! Det handler om ferdighetene dine**» trer ulike betingelser diskursen har for å komme «innenfor» frem, og hvordan grupperinger dannes på bakgrunn av disse. Innledningsvis kommer det frem at å drive med ski og klatring ikke fører med seg noe eksplisitt *press* omkring kroppslig utseende. «Kropp» var i det hele tatt et lite diskutert tema i intervjuene, og at det å «løpe på fjellet» omtales som en Tromsø-ting, distanseres Sogndals friluftspraksis fra å være et miljø der fysisk form er det som gir mest anerkjennelse. Samtidig inngår «kroppen» i aktivitetene, der kroppens funksjon, som fysisk form og ferdigheter, som av disse jentene trekkes frem viktig «midler» i kroppslig utfoldelse, fremfor kroppen som et middel og mål for et bestemt utseende. «Det rette» er å være avslappet i sitt forhold til kropp, men samtidig i grei

fysisk form, som blir en brikke i den sosiale identiteten «friluftslivs jente». Den som «har det rette», og allerede er i god form, vil ikke nødvendigvis erkjenne et press knyttet til kropp, og kan slikt sett (ubevisst) reproducere hvilke kropper som «passer inn», som viser at subjektivering også foregår kroppslig (Søndergaard, 2000b). Denne kroppsliggjorte subjektiveringen, der man deltar gjennom like form og ferdighet, indikerer at det moderne friluftslivet går i retning av mer «kroppsrettede praksiser» (Øian, 2014). Hvordan diskursen konstituerer det sosiale kommer frem av prosessene om hvordan gruppene dannes. «Omtrent samme nivå» innenfor form og ferdighet danner (stort sett) grupperingene, som viser seg gjennom et «vinn/vinn-forhold»: På den ene siden slipper man unna venting og stagnasjon, og på den andre siden unngår de selv frykten for å være «dårligst». Synliggjøring gjennom teknologi, og det at aktivitetene foregår på en mindre geografisk område, der det er *høy konsentrasjon av skikjørere*, bidrar til et større sammenligningsgrunnlag. Å se, og å bli sett andre kan også betegnes som språkbilder for forholdet mellom mennesker (Skårderud, 2013), og ved å bli sett risikerer man også å bli vurdert av andre, og dermed avkreftes eller bekreftes som en som er god nok eller ikke (skikjører eller ikke). Dermed skaper det *å bli sett* en ytterligere forhandling mellom indre og ytre forventning, der det å sammenligne seg, vurdere og definere både seg selv og andre, inngår i kulturen. Samtidig som disse jentene avviser #prestasjonsangst, viser utsagnene det Bischoff (2000) omtaler som prestasjonsorientering rundt egne ferdigheter i relasjon til naturen.

Som «nybegynner» minnes noen av jentene at de *ikke skjønnte helt* hva som var de «riktige» begrepene og kles- og utstyrskodene innenfor hver enkelt aktivitet. Ved å ta etter sine *kule forbilder*, tilegner de seg etter hvert språket som koder og bekledning som symboler og utstyr som «nødvendighet», for å ta del i denne verdenen. En slik prosess handler om å erfare hvilket språk som brukes, hvilke meninger som anerkjennes, hvilke triks som gir kred og hvilke klær og utstyr «de kule» har. Ved å samhandle med disse, kan man lære å «lese» situasjoner slik at begreper, holdninger og væremåter som er åpenlyst for de *kule*, etter hvert blir åpenlyst for dem selv (Tordsson, 2003). Å investere i utstyr gir slikt sett ikke bare en materiell gjenstand, men det kjøpes også en mulighet til å ta del i det sosiale fellesskapet. Konformitet i klær og stil omtales både som en «naturlig smittsomhet», og fungerer som symbolikk for å tilhøre samme gruppe, der likheten opprettholder en viss harmoni, og bygger opp under et «oss». Valgene om klær og utstyr oppleves som egne, *ikke noe press*, og viser diskursens produktive og «usynlige» makt (Søndergaard, 2003), der det å investere i det overnevnte, er mulighetsbetingelser for å delta i en kultur de ønsker å være i, og som det i andre runde blir gitt kredibilitet av å ta del i.

Ida som kjøpte ski fordi vennene var gira, og hun ville være med, illustrer den sosiale smittsomheten. Ved kjøp av sykkel var Idas holdning i retning av «jeg gjør det fordi jeg har lyst», men de *de andre* kjøper sykkel fordi «alle andre har sykkel». Holdningen kan ytterligere ses som sentrale aspekt av subjektiveringsprosesser for å «komme innenfor», som tydeliggjøres av at hun bestemmer «seg selv som seg». Dette dreier seg om å gjøre de diskursive mulighetene til egne ønsker, tanker og erfaringer, som oppleves som personlig og unikt. Prosessen illustreres av at jo «lenger inn» Ida har kommet i denne verden, jo mer oppfattes valgene som egne. Jo flere av «midlene» som tilhører diskursen man har, jo flere muligheter har man også tilgjengelig for «å skape seg» som subjekt.

Samtidig beskrives også «smittsomheten» som et press, som går på bekostning av andre verdier og motstridende diskurser, som verdier knyttet til det tradisjonelle friluftslivet, som *et rikt liv med enkle midler* (Horgen, 2018). Flere av jentene yter «motstand» mot hva som defineres som «det rette». I og med at jentene er opptatt av naturen de selv er forbrukere av (spesielt på vinteren), tyder enkelte utsagn på at de «motsetter» seg den kapitalistiske kulturen rettet mot konsumering og forbruk av utstyr og natur, slik at det skapes en trend om at å kjøpe brukt og det å *fikse ting*, er det «det kule» og dermed også det rette. Slikt sett kan det å «se med sine egne øyne», ved å være i naturen og oppleve konsekvensene av forbruk og materialisme, føre til mentalitetsendringer med et ønske om å leve mer i *harmoni med naturen* (Klima - og miljødepartementet, 2016).

5.4.2 Representasjonens materialitet

Utsagnene i denne representasjonen viser en praksis der fysisk form, ferdigheter, rett bekledding, spesialisert utstyr har «flyttet» inn i det moderne friluftslivet. Praksisen som utsagnene konstituerer, muliggjøres av teknologiserte praksiser innenfor sports- og idrettsdiskurser, som bringes med inn i aktivitetene og gir dem et sportslig preg. Endringene av friluftslivets praksis knyttes av Odden (2008) til det moderne samfunnet, og bekreftes og medieres av utstyrsutvikling, økt kjøpekraft og ny teknologi med flere midler som skaper nye former for praksis (Hjelle, 2006, s. 13). Midler, i tillegg til utstyret, eksemplifiseres med appen Strava, som bidrar til å objektivere både naturen og opplevelsene i det, ved at de gjøres til gjenstand for noe målbart. Tid, helning, distanse og likes kan vises frem, og som bidrar til økt synlighet og videre sammenligning av ferdigheter. En som gønner, utvikler ferdigheter og utvikler nye måter å bruke naturen på, illustrerer den hastige akselerasjonen og friheten som kjennetegner det moderne samfunn (Giddens, 1997). Gruppene jentene deltar i friluftslivet sammen med, skapes stort sett etter prinsipper om samme (høye) nivå, slik at deltakerne slipper

unna venting og stagnasjon i egen fysisk form og ferdigheter, der det er viktig å «få noe igjen» for turen, som understreker det Christensen (2001) og Telseth (2005) kaller en individualistisk rettet kultur. «Selvopptatthet» kaller Arntzen (2015) det, «gjennomkommersialisert selvdigging» ifølge Bischoff og Odden (2002, s. 6). Den individualistiske kulturen kjennetegner samtidig «tiden», og det stilles dermed ikke spørsmål til opptattheten om at det å utvikle egne ferdigheter er særlig sentralt i disse aktivitetene. I følge Søndergaard (2005) er et spørsmål å stille hvordan slike betingelser kan virke ekskluderende. Å opptre avvikende fra det normative innenfor risiko og utstyrshåndtering, og spesielt skredvurdering, som sammen med lavere tekniske ferdigheter, og «for dårlig» fysisk form brukes som argumentasjon for å «gyldiggjøre» eksklusjonen av de «ikke-passende». Dermed godtas kravene som ligger i inngangsbilletten til diskursen – «flinkheten» etterstrebes, både i innenfor dette friluftslivet, og generelt i samfunnet, og kravene blir derfor vanskelig å endre. Dermed kan avstanden mellom de som har «det rette», og de som ikke har det, bli enda større.

«Betingelsene» for å delta, som konstituerer kulturen, forankres i (men kan også gi konsekvenser for) sosiale strukturer som bygger på kapitalismen som en «hersker» i samfunnet (Jørgensen & Phillips, 1999). På den ene siden kan deltakerne ses på som «storforbrukere», der «vi» som bruker naturen mest, også er blant de som forbruker mest, og illustrer at diskursen er en del av «en større profittsøkende industri» (Arntzen, 2015, s. 100). De sosialt skapte behovene for ny gore-tex og mengder av *spesialisert utstyr*, ny sykkel og en holdning som «*da bare kjøpte jeg ski da*» illustrerer det Faarlund sier, om å være *styrt av markedsførere* (Waage Nilsen, 2007). Det ytres imidlertid en motstand mot den spesialiserte praksisen, i redselen for at snøen skal forsvinne, som jo kan sies å være den spesielt avgjørende betingelsen i akkurat skikjøringspraksisen. Motstanden viser at de diskursive konstitueringsvilkårene rundt bekledning og utstyr er i forandring, men opptattheten om å «ha det kule» indikerer at diskursen ikke uten «treghet». De motstridende diskursene subjektene her tar i bruk, gjenfinnes i «Friluftsparadokset» (Karoliussen, 2017). Problemet som sådan er at utstyrskravene er betydelige for å delta - uten utstyret kan man ikke skape en identitet som skikjører, syklist eller klatrer, og slike krav kan dermed være vanskelig å endre.

Det moderne friluftslivet som trer frem, viser at teknologien, friheten, og et konkurransepreget samtid også konstituerer praksisen innenfor denne kulturen. Samtidig er det ikke en fullstendig løsrevet praksis fra det tradisjonelle meningen. Det å *bruke seg selv som redskap*, for å utvikle anerkjennende karaktertrekk i naturen er ikke noe nytt. By-borgeren og polfareren var også ute

for å yte, skape seg en identitet, og ikke minst ære. Polfareren konkurrerte kanskje mot naturen som skulle overvinnes, men det var da også konkurranse involvert da nye områder skulle «tas». Friluftsliv har historisk sett vært en arena der ytelse symboliserer ære, og knyttes til identiteten (Tordsson, 2006, s. 4). Slikt sett kan det moderne friluftslivet forstås som et historisk produkt, forankret i friluftslivets historie, men knyttet til den tiden det inngår i – altså raskt skiftende og i stadig forandring. Denne representasjonen om «like god», og de ulike betingelsene som inngår, ser ut til å være vanskelig å forandre så lenge sikkerhet, tekniske ferdigheter og spesialisert utstyr inngår som grunnleggende for deltaking. Særlig sentralt for en slik praksis, er at den også inngår i hvem jentene ser seg selv som.

5.5 Å være en skikjører – jeg skjønner ikke hvem jeg skal være uten

Hvilke verdier og meninger jentene finner i friluftslivet, var sammen med «identitet», sentrale temaer i intervjuet, og det kom frem at å identifiseres med friluftsliv, var noe *alle som driver mye med en aktivitet har lyst til*. Mina utbroderer dette og sier at hun *ikke tar av seg alt som knytter henne til ski*, som hun begrunner med at: *”Du alltid bærer identiteten din. Du er så stolt av den, det er så kult og jeg digger ski så hardt at jeg alltid vil like å bli identifisert med de tingene. Å være en skikjører selv om du ikke er på ski”*. I lys av debatten om sosiale medier jeg tidligere har henvist til, var også Instagram og selv-representasjon et tema. Vilde sier hun ikke hadde tenkt over hva bildene hun legger ut signaliserer, før noen utenfor «bobla» fulgte henne:

”Det var helt sånn der ”men hvem faen er du?” eller sånn, ”står du bare på ski, du har ikke no anna liv du?” hehe! Det er jo ikke noe bevisst valg, men det er det jeg synes er fint da. Det er da jeg liksom synes det er fint å ta bilder da, så det bare skjer!” (Vilde)

Vilde sier her at hun ikke har en intensjon med å skape seg «visuell identitet», men blir like fullt umiddelbart oppfattet som «en skikjører». Av samme grunn sier noen av jentene at de er litt kritiske til Instagram, fordi det som Ida sier, er *”Veldig lett å velge ut hvordan man skal fremstille seg selv. Det er jo bare å legge ut bilder av at du har vært på tur for eksempel, hvis du vil bli assosiert med det”*. Denne lettvinde formen for å skape assosiasjoner hos andre, tror Sara gjør at *“Man fremstiller seg jo som flink. Og god, og tøff og sprek. Jeg tenker jo at Instagram er jo som et album, der en bare viser de beste sidene sine”*. Samtidig påpeker hun at mottakeren må være kritisk og ikke tro på at friluftslivet (livet) bare er skyfri himmel og løssnø, for hun *har jækla mange dager jeg ikke kjører bra snø* som ikke havner på Instagram. Dette fører til at *Det blir jo fort et sånt glansbilde da: et friluftsliv som en arena for å vise frem en vellykket utgave av seg selv, og hva man får til*. Utsagnene peker på at det finnes en tvil og ambivalens i forholdet mellom fremstillingen i den visuelle verden og «virkelighet»

skikjøringen inngår i. Flere sier at de *bryr seg egentlig ikke*, men bruker Instagram likevel, som Nora sier *“Jeg tror det er litt den der at man søker bekræftelse da”*. Her ser det ut til at det er vanskelig å bryte ut av mønsteret om søken etter bekræftelse, som også handler om å bekræfte seg selv og bli sett som noen, som Sara understreker: *“Den jeg tror jeg er, er jo bare gjennom hvordan du reagerer på det jeg sier”*.

Det er ikke et blaff, det er en del av oss

Med en hverdag som kretser omkring å «komme seg ut», var jeg interessert i undersøke hva jentene tenkte om denne livsstilen i fremtiden. Mina forteller at hvis hun ikke har ski og klatring i livet, kommer hun til *“Å se tilbake og tenke sånn; hva søren har jeg gjort. Da kommer jeg til å føle meg mislykka. Det er på en måte det eneste som gir meg noe”*. «Friluftsliv» inngår slikt sett i et «lykkelig» liv, og hvorfor forteller hun videre *“Det jo litt identiteten min da, det er så stor del av hverdagen og det jeg holder på med. Og det kommer alltid fremst, for det er jo det beste jeg vet. Det er det artigste jeg veit om”*. Nora er enig: *“Jeg kan jo ikke flytte til Oslo også bli sånn der Weekend Warrior, man må på en måte få det mer i seg”*. Her kommer det frem at ski og sykling inngår som en *naturlig* del av hverdagslivet, der det ikke holder å reise på helgetur for å sykle eller å stå på ski. Dermed blir en hverdag uten disse aktivitetene vanskelig å se for seg, fordi: *Det er på en måte ikke et blaff da, det er en del av oss*. En del som er så stor at Sara sier: *“Jeg skjønner ikke hvem jeg skal være uten!”*. Det de sier viser at aktivitetene også relateres til hvem de ser seg selv som. Hvordan oppleves det da når mulighetene begrenses av uventede forhold, når skikjøringen inngår i relasjonen til seg selv?

Mina sier at negative følelser knyttet til aktivitetene, relateres til at hun *ikke får gjort det*. Om flomhøsten 2018, der naturen gjorde kort prosess av alle de tilgjengelige mulighetene, sier hun:

“Jeg føler meg mislykka og blir lei meg. Kan bli deprimert hvis jeg ikke har kommet meg ut. Men det er fordi jeg digger det så hardt, blir så lykkelig av å gjøre det. Får så nedtur når jeg ikke får gjort det. For det er jo det viktigste for alle oss. Som *sa en gang på fest; alt annet er sekundært liksom. Men det er faktisk sant. Du blir nedtrykt av å ikke komme seg ut. Nå er jeg helt, etter en hel høst med regn, jeg hadde sett for meg at det skulle bli så fint å være mye ute. Også regner det bort. Det gir meg en tomhetsfølelse. Nå har det ødelagt høsten min”. (Mina)

Meningen blir her erstattet av et tomrom og følelsen av å miste noe vesentlig, slik at *“du sitter der og det bare kribler fordi du har lyst ut”* (Ida). Skikjøringens høye verdi gir tilsvarende fallhøyde, når noe uventet inntreffer og skistøvlene må legges på hylla for sesongen. En av konsekvensene av å *pushe seg* er at skader oppstår på sykkel, i klatreveggen eller midt i skisesongen, slik det gjorde for Kaia, som hadde én plan for vinteren - å kjøre på ski:

“Det var så følt liksom. Og jeg var i en identitetskrise typ, for at man bare ”uææ”, man har ingenting som man... Altså det blir så stor del av en. Og det er egentlig noe bra. Men jeg vet liksom ikke, det kan kanskje gå for langt i det (...). Det var jo veldig hardt da. Veldig tungt liksom. Så fikk jeg velge min plan B, som egentlig ikke fantes”. (Kaia)

I en hverdag som dreide seg om skikjøring, fantes det dermed ikke noe alternativ til å «være en skikjører». For Vilde ville være *helt unaturlig* å slutte med ski: *”Jeg vet ikke hva jeg skulle tatt meg til liksom, på vinteren”*. Videre sier hun at *”Det går jo litt på det der med identiteten igjen da. At da hadde jeg liksom blitt frarøva, da tror jeg at jeg hadde måttet, klisjé nok, funnet meg sjøl igjen ja, fordi det er så stor del av meg da”*. Her vises skikjøringen som «alltid nærværende», noe som gjennomtrenger hele personen, der en hverdag og livsstil uten skikjøring, oppleves som å bli frarøvet noe. Hvem de er uten å være en skikjører inngår som et særlig sentralt spørsmål.

Fra pingle til kick. Hva med naturopplevelsen?

Hvor henter dissen jentene så motivasjon til å stå opp tidlig å rekke en tur i minusgrader før skoletid fra? Det trekkes frem at *“Veldig sånn konkret mestring og konkret progresjon”* er sentralt som drivkraft. Den konkrete mestringen tilsvarer bekreftelse, og skaper nye muligheter som Kaia forteller om mer inngående: *”Det føles ut som det er uendelig med utfordringer og jo mer man lærer seg og jo bedre man blir, desto mer gøy blir det, og jo mer vet man at finnes”*. Dermed er det å *pushe seg* nødvendig, som Sara sier: *“Det gir meg kick og glede da, at jeg tør. Og jeg har lyst til å utfordre meg, for jeg var en jævla pingle”*. Videre sier hun at hun tror *livet hadde blitt mindre rikt* hvis hun fortsatt var *en pingle*. Meningen med aktivitetene navngis her som mestring av utfordringer, som produserer uendelige muligheter og høyt-hengende glede, slik at den som ikke tør også ser ut til å miste noe av meningen. I forlengelse av at naturen inngår i en jakt etter flyt og mestring: Hva med naturopplevelsen?

Nora forteller at hverdagsfriluftslivet, som en *kjapp tur på ski* dreier seg mer om *“aktivitet enn opplevelsen, eller opplevelsen av å være i den aktiviteten. Enn selve naturopplevelsen”*. Her sier hun at nær-naturen tilsvarer en «bruksnatur», som hun videre sammenligner med nye steder, der naturopplevelsen inngår i større grad, steder der *”det er så vanvittige omgivelser rundt deg, så blir man nesten litt paralysert av det. Det er ikke helt den samme måten på kveldstur på Svartholten på en måte”*. Naturen ser ikke ut til å gå helt i «glemmeboken» for Kaia, som sier at noe av poenget med aktivitetene er nettopp en: *“kombinasjon av ferdigheter og naturopplevelser samtidig. Og det er jo det som er så fett med disse friluftslivs-aktivitetene da (...). Man får på en måte naturopplevelsene på kjøpet om man vil eller ikke”*.

Naturopplevelsen beskrives som sterkest i kombinasjon av *bra snø, og gått langt og blitt sliten*, slik Ida beskriver å gå på topptur, der hun også nyter oppturen: *“fordi jeg synes det er så herlig å være ute i snøen og når du liksom får utsikt og sol og bare wow! Det gjør absolutt opplevelsen ti ganger bedre liksom. At du får drevet med det i de omgivelsene liksom“*. Avslutningsvis påpeker Kaia at det hvis man er for opptatt av hva alle andre mener og tenker, risikerer man å gå glipp av noe viktig, og hun kommer med beskjeden: *Løft blikket liksom!*

Høy på livet og uendelig glede

Til nå har både frustrasjon, mislykkethet og ambivalenser vist seg å være emosjoner som inngår i å drive med bratte aktiviteter. Til tross for dette, fremstår de som ekstremt viktige for disse jentene. De dagene alt det overnevnte klaffer beskrives skikjøringen som *den beste følelsen i verden – det er sjukt artig liksom!* At aktivitetene tilsvarende *frihetsfølelse* er det enighet om, og å mestre krevende aktiviteter, spesielt hvis det er fart inkludert, *“det er det jo bare sykt gøy da, blir skikkelig gira og høy på livet da! Tenker bare sånn, wow!”* (Ida). Sara sier at hun *elsker jo å være ute i naturen*, og trekker frem det sosiale i nærværet av naturen som helt spesielt *“man får noen samtaler og refleksjoner. Og at man kan være stille sammen i tre timer og bare være sammen”*. På en *dårlig dag*, sier Nora at hun prøver å komme seg ut: *“For det er jo en sånn digg følelse da, å kjenne på den mestringa og den derre bobla som man er i liksom, når man kjører ski eller sykler”*. Her beskrives mestring som fungerende for å «redde» dagen.

Det er ikke bare konkret progresjon og resultater som er meningsbærende. Mina snakker om hvordan skikjøring gir henne sommerfugler i magen og dopaminet Faarlund snakker om:

“Jeg føler meg seriøst rusa når jeg kjører en perfekt bratt side med pudder og det er sol. Da vet jeg ikke om jeg skal grine eller le og hyle av glede. Det er en uendelig glede som ligger i det. Alt egentlig, du kommer i den flytsonen, du hopper typ i svingene for det er så god flyt. Så ser du opp og det er den sjukeste soloppgangen eller, du er med venner i helt sjuke naturomgivelser”. (Mina)

Samspeillet mellom skiene og naturen rundt skaper følelser som ikke kan uttrykkes med hverken ord eller uttrykk. Vilde beskriver en egen tilstedeværelse i aktiviteten når det klaffer på ski, og hun treffer akkurat den linja eller de droppene hun har planlagt: *“Det er liksom ingenting annet som betyr noe da. Annet enn at du klarte det eller gjorde akkurat det som du hadde tenkt(...) Det blir litt sånn, du liksom bare driter litt i alt annet da. Du er liksom bare akkurat der og da. Det er en veldig god følelse”*. Vilde beskriver flyten og Nora oppsummerer: *Altså – går det an at det blir bedre liksom?*

5.5.1 Teoretisk belysning av diskursiv praksis

Som et kjennetegn i det sen-moderne samfunn, vises det i de foregående temaene, at jentene tvinges til å reflektere over handlingsalternativene sine (Giddens, 1991). «Å være en skikjører – jeg skjønner ikke hvem jeg skal være uten» fremkommer som å inngå i et livsstils-valg, med en sentral forestilling om å være noen, og oppsummer hvordan det er å være en kvinnelig skikjører. I materialet kommer det frem at å drive med de bratte aktivitetene «gir» jentene noe i flere dimensjoner, som gjenfinnes i det Bischoff (2000, s. 5) beskriver som personlige, sosiale, kulturelle og estetiske verdier. De personlige verdiene trer frem av hvordan «skikjøring» og fellesskapet rundt det, med væremåter og språkbruk som de har gjort til «sine egne», relateres til «hvem de er». Hvordan de bærer identiteten sin vises gjennom å kle seg som en som driver med friluftsliv, og som tidligere vist brukes klær og utstyr som assosieres med for eksempel skikjøring, som symboler som kan gjenkjennes av likesinnede. Det å gjenkjennes som en skikjører er for dem noe å være *stolt* av, som illustrer både skikjøringens posisjon og popularitet, og samsvarer med det Gurholt (1999) og Horgen (2018) sier om at å forbindes med friluftsliv er positivt, og gir sosial kapital. Skikjøreridentiteten kommer også til syne på Instagram. Den virtuelle identiteten som iscenesettes ved å vise frem sine utvalgte sider gjennom bilder, inngår i «tiden» som å forhandle med de seende om hvem vi er, slik Wilde eksempelvis viser hvordan fungerer – *du hakke no anna liv du?*. Det fremheves at *det bare skjer*, som viser at bruken av sosiale medier er en naturliggjort praksis, som jentene handler ut fra. Tematikken omkring en slik lettvinnt måte assosiasjoner skapes, reflekterer flere av jentene rundt, slik at den diskursive praksisen for sosiale medier avspeiler en dobbelthet. Samtidig som flere er kritisk til denne fremstillingen av friluftslivet som et glansbilde, *søker de bekreftelse* ved å bruke det selv. Forholdet mellom diskursen og handlingene blir betegnet som en sirkelvirkning, der det jentene *gjør* er med på å opprettholde diskursen, som avler handlinger som igjen avler tankesett om hva som er «riktig». Her påpekes det at de søker anerkjennelse for å være *flink, god og sprek*, og sine prestasjoner, og ikke for utseende, slik kritikken av både kvinners fremstilling i media som Klein og Weaving (2015) presenterer, og det Blomseth (2018) kritiserer jenter for.

Å drive med disse aktivitetene er ikke *bare et blaff*, men *en del* av dem, som viser at jentene bruker de diskursive betingelsene til eksistens, der de overtar og forsterker de diskursive praksisene (Søndergaard, 2000a, s. 67). Deltakelsen i det moderne, bratte friluftslivet ser ut fra utsagnene, ut til å inngå i det Skårderud (2013, s. 13) kaller *relasjonen til seg selv*, og forbindes også med det Hjelle (2006, s. 19) omtaler som «det gode liv». I et «lykkelig» liv spiller aktivitetene midtpunktet for det sosiale livet, der det å bli sett, og å føle tilhørighet fremstår

særlig sentralt, og viser det Bischoff (2000, s. 5) referer til som «sosiale verdier». Hverdagslivet, eller livet, omtales som *mindre rikt* uten denne lekeplassen naturen er for dem, der det å mestre dens *uendelige* naturlige, og tilrettelagte utfordringer, gir mulighet for mestring og konkret progresjon i samspillet med naturen, og viser aktivitetens kulturelle verdi og posisjon. Jo mer jentene er ute og videre utfordrer seg, jo mer kredibilitet får de også. I en slik runddans av «jo mer, jo bedre, jo morsommere», naturaliseres det bratte friluftslivet som en del av, og gir mening til, hverdagen og selvbildet.

Å «miste» denne livsstilen, som ved å bli en *weekend warrior*, tilsvarer å føle seg *mislykka*, der den ukentlige aktiviteten komprimeres til én dag. Jentene har «bygget» seg som subjekt gjennom alle de prosessene de foregående kapitlene dreier seg om, som en skikjører/friluftsjente, som bekreftes som «gyldig» av de likesinnede. I et diskursperspektiv uttrykkes denne skapelsen av subjektet ved at selvet ikke bruker språket til å uttrykke seg selv, men at det snarere er språket som taler gjennom personen, slik at individet blir et medium for kulturen og dens språk. Uten denne verdenen der alt dreier seg om ski, har ikke jentene noe å bli, eller være «seg selv» gjennom (Søndergaard, 2005). I lys av det Skårderud (2013) sier om at samfunnets mangel på «fast forankring» utgjør risiko for å miste relasjonen til seg selv, skaper denne verden en form for «forankring». Problemet som sådan er at de ikke *skjønner ikke hvem de skal være uten*, slik at deltakelsen i aktivitetene inngår i hvordan de ser på seg selv. Identiteter endres ved at sosial samhandling konstrueres av, og med, de diskursive handlingene som opprettholder de sosiale mønstrene (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 14). *Uten* en skikjøreridentitet, blir dermed en identitetskrise der det å bli satt ut av spill ved skade, beskrives som å bli frarøvet *seg selv*. Plan B beskrives som å konstruere en ny fortelling om seg selv, som ikke finnes. Utsagnene som viser hvor viktig skikjøringen er, der de gjennom klær og sosiale medier fremhever at de tilhører skikjøringskulturen, setter i spill en praksis der det å spørre: *hvor har du vært på tur?*, *ikke har du det bra?* blir det mest naturlige å spørre om. Kaia, som har opplevd å «miste» denne hverdagen spør: Kanskje det kan gå for langt i det?

Videre kommer det frem at «naturen» og omgivelsene overskygges av (den kroppslige) opplevelsen av å *være i aktiviteten*. Samtidig er det opplevelsen som sammensmeltes i natur som er det som er *så fett* med aktivitetene. Å kjøre på ski beskrives som å bli *seriøst rusa*, *skikkelig høy på livet* og *skikkelig gira!* Å *være i aktiviteten* er et bilde på *frihet*, *de driter i alt annet*, *ingenting betyr noe*, de kommer i *flytsonen* og får *kick* og i kombinasjon med *helt sjuke naturomgivelser* er spørsmålet *kan det bli bedre?* Disse beskrivelsene illustrer det Faarlund

omtaler som begeistring for å lære, der belønningen er *vidundermiddelet dopamin*. Det er ikke nødvendigvis språket – men mangelen på det, som gir seg til kjenne som meningen med aktivitetene. Skikjøringen gir utslag av følelser og kroppslige uttrykk, som ikke kan forklares med ord, de vet ikke om de skal *grine eller le eller hyle av glede*. Det trekkes også inn at naturen er et *sted å bare være*, som illustrerer det (Bischoff, 2000, s. 5) omtaler som «estetisk verdi». Her vises det at det ikke bare er å utvikle ferdigheter eller å oppnå anerkjennelse og bekreftelse som er det eneste målet – følelsen av frihet og hengivenhet til naturen inngår også i meningen med å drive med disse krevende aktivitetene. Hvis man bare er opptatt av hva andre mener om egne prestasjoner, så er det viktig å *løfte blikket litt*, ut fra seg selv. I dette inngår det at naturen kan by på et nytt perspektiv, både på seg selv og på hva som gir mening for tilværelsen.

5.5.2 Representasjonens materialitet

Hvordan muliggjøres representasjonen om å skikjøringen som holdepunkt for identitet? Det er ulike diskurser rundt natur og gleden ved natur som tilbys som meningsfulle og meningsproduserende kontekster for verdien av det å være ute, som sannheten om at det *å være ute er best* kan forankres i. Forskning på friluftsliv viser at deltakelse i friluftsliv virker inn på psykisk og fysisk helse (Norling, 2001), som gir ulike diskurser knyttet til friluftsliv solid forankring i vitenskapen. Herunder både på en «sunnhetsdiskurs» der det å drive med friluftsliv anerkjennes som sunt for kropp og sjel, og en «nasjonal identitetsdiskurs» der ytelse, kropp og natur speiles i et dannelsesideal, der identiteten blir nært forbundet med kroppen (Tordsson, 2006). Ved å utvikle ferdigheter endres også måten jentene ser verden på; naturen og turer som tidligere var nye og utfordrende, beskrives omtrent som en treningsarena å regne, der tider måles og rangeres både via apper og sosiale medier. Sosiale medier har blitt et omdiskutert fenomen i sammenheng med friluftsliv som også bidrar til å objektifisere naturen i et jeg/det forhold, som Gurholt (1999) påpeker at Næss mente var konsekvensen av friluftsliv utelukkende som rekreasjon. Naturen og omgivelsene som ligger til grunn for mulighetene, tas i en grad for gitt, som alltid tilstedeværende og tilgjengelig, som kan benyttes (og utnyttes) som en arena for kroppslige utfoldelse, frihet, lek og en form for rus, som det Telseth (2005) omtaler som et «instrumentelt forhold» til naturen. Å bruke skikjøringen som en identitetsmarkør og som et «holdepunkt» i tilværelsen innebærer likevel ikke noe nytt. «Ski» er et fremtredende kulturelt symbol på «norskhet», og slikt sett knyttes også skikjøringen som en forankring for identitet seg også til røtter i kulturen og naturen (Bischoff, 2000). Skal en tro (Horgen, 2018) er det å *bruke friluftsliv som identitetsmarkør*, noe folk sannsynligvis vil fortsette med da mennesker styres av «*de moter, trender og verdier som også ellers legger føringer på livene deres*». Og per dags dato er det bratte, moderne friluftslivet i vinden.

6.0 Oppsummering av funn og avsluttende refleksjoner

I resultat- og analysekapitlet har jeg vist hvordan en moderne friluftslivskultur konstitueres for, og av et utvalg jenter i Sogndal. De fem tematikkene som består av utsagn har jeg analysert, og diskutert i et diskursanalytisk perspektiv, rettet mot å undersøke selvfølgelige og naturliggjorte praksiser, subjektiveringsprosesser der jentene gjør diskursens betingelser til egne. Jeg har også belyst hvordan de ulike representasjonene muliggjøres ved å forankres historisk, og ved at de inngår i andre sosiale strukturer. Som avslutning for oppgaven vil jeg nå oppsummere funnene som viser hvordan en moderne friluftslivskultur konstitueres for, og av jenter (i Sogndal), og videre trekke frem hvilke sosiale konsekvenser den moderne friluftslivskulturen kan tenkes å ha. Avslutningsvis viser jeg også min refleksjon rundt oppgavens validitet og reliabilitet, sammen med noen egne refleksjoner omkring resultatene.

6.1 Hvordan konstitueres en moderne friluftslivskultur for, og av jenter?

De fem representasjonene innledes av å vise skikjøringens, og det bratte friluftslivets posisjon i Sogndal, som avgrenser diskursen til «En verden der folk bare holder på med sånne ting». Representasjonens lagdeling viser at friluftslivet konstitueres som et kulturelt hegemoni. Posisjonen det moderne friluftslivet her blir gitt, muliggjøres av friluftslivets og skikulturens sentrale betydning som en del av den nasjonale, men også personlige identiteten for mange og som relateres til «det gode liv» (Gurholt, 1999; Hjelle, 2006). Skikjøring og de andre aktivitetene trer frem som et fellesskap med en praksis som i et Foucaultisk perspektiv (Villadsen, 2017, s. 297), kan sies å være er «innleiret» i institusjoner som høgskulen og Sogndal Kommune, og «influert» av private foretak, og sportsbransjens interesser og «settes i spill» av de mange *gira personene* som driver med disse aktivitetene. Fellesskapet innebærer et eget språkssystem av begreper knyttet til utstyr, steder og uttrykk som er selvfølgeliggjorte for dem som er «inne», og skaper et intersubjektivt rom, der «noen» også er utenfor. Interaksjonen mellom personene og institusjonene opprettholder praksisen og posisjonen til skikjøring, der den både legitimeres og anerkjennes av, og også gagnar ulike institusjoner og personer. Det at «alt» dreier seg om friluftsliv stilles det avslutningsvis spørsmål rundt, men samtidig sies det også at det er mindre «hype» nå enn tidligere. Om dette er et trekk som indikerer at diskursen er i endring, eller om det har noe å gjøre med at vinteren undersøkelsen foregikk i har vært en av de mest snøfattige på mange år, er vanskelig å si. En slik «hype» omkring skikjøring, får ikke mening om den ikke får utspille seg i nettopp de omgivelsene den blir gitt mening i.

I «De er tøffe, de tør og de gønner – De er jenter» fremstilles en endring av diskursen. Det bratte friluftslivet omtales historisk sett som et nærmest fullstendig mannsdominert felt (Laurendeau & Sharara, 2008), men det bratte, moderne friluftslivet er, mulig globalt, i Norge generelt, og i Sogndal spesielt, et felt i forandring. Tematisk viser undersøkelsen at det har skjedd en «revisjon», eller endring i mannsdominansen, der jenters deltakelse i de bratte, moderne aktivitetene omtales som *naturlig*. En moderne, kvinnelig friluftslivsutøver beskrives som en *tøff, gira, kul, avslappet, fryktløs* jente, og forbindes ofte med *guttejente*, da slike begrep settes i et motsetningsforhold og distinksjon til tradisjonelt kvinnekongerende feminine uttrykk. Dermed er det også problematisk å ikke være tøff og å tørre det samme som de andre jentene, der ski og sykkel risikerer å *havne på sjøen*. Slikt sett viser materialet at jentene er preget av hvilke mønstre som tradisjonelt konnoteres til kategoriene «mann» og «kvinne». Samtidig finnes det også punkt som viser at jenter ikke kun forhandler seg til plass i et friluftsliv på menns premisser, og viser at væremåter også konnoteres diskursivt. Ved å fremheve væremåter som *tøff* og *avslappet*, og at de liker å *gønne*, i kombinasjon med feminine konnoterende aspekt som fnising og latter, og ved å ta avstand fra begreper som *guttejente* og *guttelik*, bidrar flere av disse jentene til å utvide hvilke væremåter og mønstre som tilhører «kvinne». Klein og Weaving (2015) påpeker at for å endre friluftslivet fra å utøves på menns premisser, må jenter skape sin egen kultur, slik disse jentene kan bidra til. Kanskje i retning av en kultur der «Å kjøre som en jente» ikke anvendes med mål om undertrykkelse. Jenter som omtales som forbilder kan forstås som «aktive subjekt» (Søndergaard, 2000a, s. 66) som innehar «aktørmakt» i en transformasjonen av mannsdominert diskurs, og dermed også i sosial reproduksjon og forandring. Dermed kan som Laurendeau og Sharara (2008) påpeker, friluftsliv stå frem som et godt eksempel på at menn og kvinner kan delta på egne premisser og vise at det som konstitueres som normalt, også er diskursivt formet som manns- eller kvinnespesifikke. De «gjør» friluftslivet på premisser som både er maskulint og feminint konnoterende, til sin *egen greie*.

I «Sykt gira, på å gjøre sykt mye» viser språkbruken hvordan sosiale identiteter og væremåter konstrueres som «tilhørende» til denne verdenen. Å være sykt gira, ivrig og ha *drive* er væremåter anerkjennes, og som bekreftes av å bli sett av likesinnede. Giraheten bidrar også til å øve, og å prøve på nye ting, slik at aktivitetene gir en direkte erfaring av at handlingene gir resultater, der *mestring* er særlig sentralt (Tordsson, 2006). Mestringen produserer positive følger, som å kjenne engasjement, inspirasjon og skaper mening ved kjenne på lengsel (det kribler fordi de har så lyst ut) etter opplevelsene, mestring og frihetsfølelsen. Her vises

diskursens makt gjennom den selvfølgeliggjorte praksisen om å prioritere tur, fremfor skolearbeid, som ligger til grunn for jentenes vanskeligheter med å ta valget om å ikke dra på tur. Anerkjennelsen, sammen med redselen for å gå glipp av noe gøy, skaper ambivalenser og forhandlinger mellom indre og ytre forventninger om å være med, eller ikke, og omtales som *et jag*. Summen av alt blir *sykt mye*, og det går bra – men så går det ikke bra i det hele tatt.

I «Slapp av! Det handler om ferdighetene dine» kommer det frem at ferdigheter er sentralt for deltakelse, sammen med *god nok* fysisk form, der det å henge *med*, og ikke *etter*, er særlig sentralt. Samtidig trer det frem en avslappet holdning – man skal ikke prøve *for* hardt. «Smittsomheten» i bekledning, utstyr og til å prøve nye aktiviteter, viser diskursens usynlige makt, der den som ikke er god nok, eller har det rette utstyret, heller ikke er «med». Her kommer det også en prestasjonsorientering innenfor utøvelsen av friluftslivet frem, der særlig det å bli sett, og dermed vurdert av andre, fremkommer som å ha innvirkning på hvordan jentene ter seg – *de gønner mer hvis noen ser*. Samtidig som jentene trekkes i retning av markedsstyrte diskurser, med sosialt skapte behov om spesialisert utstyr, der de innprentes av media og utstysbransjen til å forbruke og konsumere for å ha det rette og se kul ut, trekkes flere også mot mer miljørettede praksiser om å kutte forbruk, kjøpe brukt og fikse ødelagt utstyr, som illustrerer det som gjerne kalles «friluftsparadokset» (Karoliussen, 2017). Enkelte utsagn viser at hva som omtales som «det rette», dreies mot en mer miljøvennlig mentalitet, og viser en spirende trend er å handle i tråd med å ta vare på naturen. I sin helhet viser denne representasjonen at friluftslivsutøverne må handle ut fra paradokser og motstridende diskurser, og være bevisst hvilken makt det kapitalistiske samfunnet har, og hvordan de handler ut fra betingelsene diskursen gir.

I «Å være en skikjører – jeg skjønner ikke hvem jeg skal være uten» kommer det meningsbærende i å *være en skikjører* frem, som inngår i en hverdag jentene ikke kan være foruten. Med både et ønske om å gjenkjennes som en skikjører, ved å bruke klær som gjenkjennes som «skikjører», og med en fremstillingen av seg selv som en skikjører i sosiale medier, gir også den selvfølgeliggjorte praksisen av spørsmålet om «*hvor har du vært på tur?*» i stedet for «*hvordan har du det?*» mening. Her vises det relasjonelle mellom det samfunnsmessige – diskursen, og personene som inngår. «Å være en skikjører» gir ikke mening, hvis ikke væremåter og assosiasjoner knyttet til fremstillingen ikke blir gitt mening, dermed forstås, og brukes diskursen aktivt av jentene som en mulighetsbetingelse for «å bli noen». Det å bruke skikjøringen som en identitetsmarkør og som et holdepunkt i tilværelsen

innebærer som kapitlene har vist, er samtidig en forankring som er «ustabil», fordi forankringen «veltes» når skadene inntreffer, med en konsekvens av at de *ikke skjønner hvem de skal være*. Slikt sett er deltakelsen i miljøet særlig sentralt for subjektivering og hvordan de ser på seg selv. Naturopplevelsen ser ut til å være underordnet den kroppslige opplevelsen, med det Christensen (2001) omtaler som et «instrumentelt forhold» til naturen, med mål om å utvikle nye ferdigheter, og å være sosial. Like fullt kommer det frem at økosofiens fundament ikke er fullstendig glemt. Meningen, og følelsene aktivitetene gir, beskrives av jentene som et sted for å glemme tid og rom, og *bare være* der det å være i aktiviteten ikke kan uttrykkes med ord. Et sted der de glemmer alt annet, og det er ingenting som er bedre enn kombinasjonen av kroppslig utfoldelse i samspill med naturomgivelser og gode venner.

Samlet sett konstituerer de fem representasjonene en verden som innebærer fysisk aktivitet, spenning, fart, mestring og glede og også en arena for sosiale relasjoner og tilhørighet. Hjelle (2006, s. 13) sin spådom om at terskelen for å drive med friluftsliv ville senkes ved et større og bedre tilrettelagt tilbud, kan bekreftes av veksten i det moderne friluftslivet, der spesielt skikjøringens popularitet viser at fjellet ikke lenger er forbeholdt menn med makt og penger, men også en yngre generasjon og stadig flere jenter. I lys av tiden, omgis diskursen også av «modernitetens konsekvenser». Med markedsstyrte og utdanningsdiskurser er presset på utdanning og å gjøre karriere, omfattende i dagens samfunn. Som «unge voksne» knyttes det ulike forventninger utenfra til det stadiet disse jentene er på, som fullført utdanning, fast arbeid, familieliv og lignende. Det innebære at mange følger med på diskusjonen om «generasjon prestasjon» og «konkurransesamfunnet». Her stiller friluftslivsdiskursen sterkt i tiltrekke jentene inn i denne attraktive verdenen med en kultur der det er «lov» (og også helt normalt) å dra på tur fremfor å gjøre skolearbeid. En kultur der prestasjoner på ski, sykkel og i klatreveggen, og væremåter som innebærer å være tøff og kul, og ha en avslappethet til kropp og skoleprestasjoner – *og livet og sånt* – gir mer anerkjennelse og kredibilitet enn hvor fin man er, eller hvor dyr veske man har. Et miljø som kan sies å «motsette» seg noen samtidens opptatthet av de elementer som inngår i det Arntzen (2015, s. 125) kaller «skjønnhetsmyten», der kvinners verdi veies og måles i utseende. Slik sett kan deltakelsen i skimiljøet sies å fungere konstruktivt til den «allmenne verden», der verdien som tilhører friluftslivspraksisen veier tyngst, og dermed «styrkes kontrasten» (Christensen, 2001) mellom de som inngår i dette miljøet, og «de andre». Friluftslivet som her konstitueres fungerer på mange måter som å inngå det Tordsson (2003, s. 168) omtaler som en «alternativ livsstil». En slik konstituering av friluftslivskulturen kan sies å speile bilde av «Sogndal - Lat eventyret starta».

6.2 Alle glansede forsider har også en bakside – Hvilke sosiale «konsekvenser» kan en slik moderne friluftslivspraksis tenkes å få?

Samtidig som denne «verdenen» trer frem som meningsgivende, og bidrar til positive erfaringer både i jentenes hverdagsliv, og også som et eksempel for en mer «likestilt» kjønn arena, følger det også med noen implikasjoner omkring det moderne friluftslivets popularitet. Det «moderne friluftslivet» med spesialiseringen av utstyr og ferdigheter, som innebærer dyp involvering av tid og penger, (Odden, 2008) og som fremhever kroppslig prestasjon og ens egen innsats slik undersøkelsen viser, kan også bidra til å skape større forskjeller i samfunnet. Den omtalte *giraheten* som ser ut til å ha «flyttet inn» i det moderne friluftslivet, illustrerer de raske radikale endringene Odden (2008) spådde for friluftslivet, og inngår i det Telseth (2005) beskriver som en global «*kommersiell individualistisk kultur*». «Den nye brukeren» som er selvgående, har *indre driv*, høy kompetanse og er opptatt av å teste nye aktiviteter, realiseres som et ideal innenfor den moderne friluftslivsdiskursen. Dette «idealet» svarer også til «det moderne mennesket» som må utnytte seg av samfunnets frihet til å «realisere seg selv». Ved at det å utvikle egne ferdigheter, vise seg frem, investere i spesialisert utstyr, og å dyrke egne interesser og egen vinning i relasjon til naturen, der den som gjør mest oppnår status, manifesteres slike væremåter inn i det moderne friluftslivet. Som Faarlund sier, ser det ut til at i det moderne friluftslivet fartsfylte lek, glemmes det at friluftslivet også er *et langsomt liv* (Waage Nilsen, 2007).

Diskursens produktive (usynlige) makt kommer til syne nettopp ved å være usynlig. For de som er «inne», er det å ha det rette *naturliggjort*, og de trives også (stort sett) med å ha det sånn. Slik opprettholder kravene seg, og skaper en viss harmoni på *omtrent samme (høye) nivå* og *omtrent samme (spesialiserte) utstyr*. En slik praksis gagnar både de som er «innenfor», og også sportsbransjen og de som har nærings- og kommersielle interesser i det moderne friluftslivet. Dermed argumenteres det sjelden mot de krav om ferdigheter, form, væremåter og «betingelser» som utstyr og kunnskap som inngår i deltakelsen. Det konstitueres et «innenfor» med *riktige alt*, og dermed også et «utenfor». Slikt sett skapes en friluftslivspraksis forbeholdt de som er mest gira, har gode fysisk- motoriske ferdigheter og økonomiske midler – altså de med høy sosioøkonomisk status. En kultur med høy inngangsterskel er motstridende til det tradisjonelle friluftslivets mening, om et enkelt liv, og et friluftsliv «*nesten uavhengig av fysisk form, bevegelighet og kunnskap*» (Klima - og miljødepartementet, 2016). Der friluftsliv omtales som «*en arena uten innbytterbenk til stedet*», er det heller ikke i det bratte friluftslivet noen trener som sier «*alle skal med*». Slik sett kan populariteten til disse aktivitetene ses på som

uttrykk for det sen-moderne samfunn, som dreies i retning av individets egen innsats blir mer sentralt, slik Johannessen et al. (2018) påpeker.

Slikt sett kan det moderne friluftslivets praksis virke motstridende på Tordsson (2003) sitt håp om at natur og friluftsliv muliggjør en kontrast til materialisme, konkurranse og modernitetens individualistiske ideologi, (Tordsson, 2006, s. 10) og heller fungerer som en forlengelse av det. I bratte friluftslivsaktiviteter er både fysisk form og kunnskapsnivå vesentlig for deltakelse, der kunnskap om beslutningstaking og skredvurdering, sammen med tekniske ferdigheter til å ta seg opp og ned bratte fjellsider, god fysisk form, rett bekledning, rett språk og ikke minst *riktig bruk* av disse, betingelser det enkelte individ må tilegne seg for å delta. Disse betingelsene omtales ofte som skillet mellom det «moderne» friluftslivet og den «tradisjonelle» mening. Men kravene om fysisk form, identitetsdanning, tekniske og fysiske ferdigheter var like fullt til stede på 1900-tallet da mannen skulle slå seg opp og frem ved å overvinne naturen og bygge karakter. Dermed ser det til at det moderne friluftslivet bygger på mange av de samme idealene som det «tradisjonelle» friluftslivet på 1900-tallet. Det dyrkes identitet, karakter og motstand mot samfunnet, der nytelse tilsvarer ytelse, og fremmer «borgerskapets» praksis, som også kan sies å bygge på friluftslivets «tradisjonelle mening». De overnevnte elementene av selvrealisering, sunnhet, og prestasjon, kan imidlertid sies å gjelde utover det moderne friluftslivets praksis akkurat her i Sogndal. I den moderne vestlige verden «lønner» det seg å ha det rette og å te seg rett - det er slik mennesker posisjonerer seg i et samfunn. Men det betyr ikke at man ikke skal være kritisk til hva som er «det rette».

6.3 Veien videre?

Undersøkelsen viser at for jenter er det å delta i det moderne friluftslivet, ikke bare er tørre stier og «pudder» i solskinn, men innebærer også å presse seg til noe de egentlig ikke tør, eller orker som vises gjennom ambivalenser knyttet til «nytt/brukt», «tur/ikke tur», «tøff/sårbar» og «backflip/ikke backflip». Slik dobbelthet gjør det hele mer «menneskelig» - «*Det er noe som ikke stemmer hvis overflaten blir for jevn*» (Arntzen, 2015, s. 160). Skårderud (2013) omtaler samtiden som et «spenningsfelt» av motsetninger, som illustreres av de mange paradokser og ambivalenser jentenes utsagn viser, som et spenn mellom «*Vi er grenseløse og nyter mulighetene*», og «*Vi er grenseløse og lider av det*». Denne undersøkelsen viser, spesielt i kapitlene om «sykt gira» og «det handler om ferdighetene dine», at det moderne friluftslivet (i Sogndal) bærer preg av noen av samtidens kritiserte og problematiske trekk, om en

individualistisk og konkurranserettet kultur. En slik kultur synliggjøres av den stadige sammenligning av ferdigheter, jakten på utvikling og prestasjoner, travelheten og vanskelighetene med å vite hva de selv ønsker og trenger, fremfor hva de opplever at forventes av dem. De overnevnte praksisene ser ut til å ha «flyttet inn», og normaliseres i aktivitetene som en del av den diskursive praksisen, slik at «sannheten» som presenteres er at en skikjører, eller utøver i det moderne friluftslivet, er en *sykt gira* person som får til *sykt mye*. Samtidens mye omtalte «problem», som inngår i «trippelbyrdehypotesen» og «generasjon prestasjon», illustreres av #Sogndal (...) #Prestasjonsangst og jaget som omtales: *det går bra*, men så *går det ikke bra i det hele tatt*. Mange gjør (og tror de må gjøre) så mye at de «brenner ut», der selvrealisering dreier seg om å være *flink i alt*. For noen av jentene inngår den dype involveringen i det moderne friluftslivet og anerkjennelsen det gir å være gira og god, i tillegg til å være livsberikende, et ytterligere krav om å være flink. Spørsmål som kan stilles videre er: Er det moderne friluftslivets popularitet et uttrykk for å fri seg fra by-livets stress, debatter om bloggere og botox, som et alternativ og en måte å nærme seg naturen på? Kan det moderne friluftslivet fungere som en retning av et grønt skifte, med mentalitetsendringer som trendsetter at *det kule* er å kjøpe brukt og handle i tråd med naturen? Eller har det «å komme seg ut» blitt et så internalisert begrep i «den norske væremåten», at det har blitt en plikt? Dette er spørsmål som kan reflekteres mer allment over i lys av oppgavens funn og perspektiver.

7.0 Validitet og reliabilitet

Til slutt vil jeg vende tilbake til spørsmål om undersøkelsens troverdighet og bekreftbarhet. I kvalitativ forskning snakkes det ikke nødvendigvis om intern eller ekstern validitet og reliabilitet, men heller troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet. I intervjusammenheng kan validiteten, eller troverdigheten forstås som hvorvidt man undersøker det man er ment å undersøke, og om dataene som presenteres faktisk belyser temaet som er tatt opp, og om spørsmålet som er stilt. Det å bruke intervju i produksjon av materiale, medfører noen implikasjoner. En av disse er som nevnt at mine intervjupersoner hadde kjennskap til meg fra før, slik at det i en intervjusituasjon kan det ha oppstått *intervjueffekt*, eller såkalt kontrolleffekt, der folk forandrer adferd fordi de vet at de blir studert (Schieffloe, 2011, s. 85). Slikt sett vil også en oppgave med et diskursperspektiv gjøre at oppgaven skrives innenfor en valgt logikk, som jeg er en del av, men like fullt har et undersøkende blikk på. Som det fremgår har jeg fått frem «enigheter», som omhandler hvordan det moderne friluftslivet utøves i praksis, og jeg har også diskutert funnene i materialet med flere, for å undersøke om utsagnene har sammenheng med praksisen som utøves av jentene, der det andre forteller også gjenfinnes i materialet. Et sentralt kriterium i utvalg av informanter var at de hadde friluftslivsaktivitetene som en viktig dimensjon for hverdagen, slik at jentene som uttaler seg i studien er dermed å regne som «innenfor». Slikt sett kan jeg med dette utvalget ha «gått glipp av» mulige motsetningsforhold og perspektiver, ved å ikke inkludere noen som kunne sett diskursen fra «utsiden» Samtidig dreier forskningsspørsmålet seg om hvordan en moderne friluftslivskultur konstitueres for, og av jenter, slik at utvalget svarer til problemstillingen. Videre har jeg forsøkt å gjøre mine valg transparente og åpne for innsyn, noe som støtter opp under at funnene skulle regnes som troverdige.

Reliabiliteten handler om registreringsmetodenes pålitelighet, og regnes som høy når gjentatte registreringer av gitt fenomen gir samme resultat. Reliabiliteten, eller bekreftbarheten, kan være vanskelig å være sikker på, da en annen som undersøker dette tema med en annen forståelse enn meg, kunne ha oppdaget andre sider ved dette temaet. Ved å anvende en annen metodisk tilnærming, som fenomenologi, ville eksempelvis resultatene hatt et annet uttrykk. Utvalget mitt er lite, og empirien består av jentenes egne erfaringer, som er konstruert i et samspill mellom intervjupersonene og meg, der «viten» blir farget av transkripsjonen og analyseprosessene (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 72). Dermed er reserveres funnene mot å hevde at noe *er* sånn, noe som er en viktig forskjell fra min intensjon med undersøkelsen, som er å *skape innsikt* i hvordan fenomenet «moderne friluftsliv» konstitueres og utøves av jenter

som tar del i, og erfarer fenomenet. Altså hvordan fenomenet som skikjøring gjøres i en gitt kontekst. Som nevnt er empirien i relasjon til konteksten den inngår i (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 73). Sogndal er et sted der mange, både individ, næringsvirksomhet, og institusjoner, inngår i, og også fungerer delaktige i å konstruere kulturen. Om mulig, kan mine funn også gjenfinnes i kulturer der det er ulike grupper som drar nytte av utviklingen til det bratte friluftslivet. Like mulig er det å tenke seg at mine funn ikke er helt unike, men har overførbarhet til lignende kontekster og lignende situasjoner. Slikt sett kan oppgaven ha bidratt med kunnskap, og mulig inspirasjon til lignende studier, selv om det ikke kan reproduseres i alle faser, da både konteksten, tema og deltakerne ikke er statiske, men i endring.

7.1 Avsluttende refleksjon

I betraktning av den overnevnte refleksjonen over funnenes kunnskapsbidrag, har jeg fått frem at deltakelse i det moderne friluftslivet kan fungere som «en alternativ» livsstil til samtidens karrierejag og utseendepress. Det er muligens ikke et økologisk friluftsliv som Næss ønsket seg, eller et rikt liv med enkle midler, men kanskje heller et friluftsliv med rike opplevelser. Relatert til praktisering av det moderne friluftslivet, som jentenes utsagn har konstituert, kan disse gira, fryktløse, dypt involverte jentene fungere som Arntzen (2015, s. 154) hevder, «stemmer som taler for det livet og samfunnet de selv ønsker å ha og videreføre». Dette innebærer som sådan at «de beste» (og lærere som underviser i disse aktivitetene) som innehar en (ubevisst) makt til å definere hva som er «inne eller ute», tilskrives et ansvar om å tilegne seg kunnskap om diskurser, og forstå at egne «væremåter» er vevet inn i ulike premisser som ofte er tause, eller tatt for gitt. Som forbilder har de makt som kan legitimere endringer. Å ta del i en verden der friluftslivsaktiviteter er et «eksistensielt fyll», som jeg også har vist lar seg undersøke gjennom å utforske det språket som gir fenomenet mening og verdi. Samtidig viser jentene sine utsagn at skikjøring, stisykling og klatring gir spontane følelser som ikke kan uttrykkes med ord – der alt forsvinner, og man bare *er* i aktiviteten. Et spørsmål som kan stilles her er: er disse følelsene og opplevelsene bare kulturelt betinget? Eller har skikjøringen, uavhengig av kredibiliteten det gir, noe av det Tordsson (2006, s. 168) kaller et «*iboende meningspotensiale*». De snødekte fjellene i horisonten, innbydende med tørr vintersnø i nord, og sløsj i sørsidene, parallelle svinger spredt utover et bratt heng, de myke stiene der sykkelen følger naturens egne hindringer, røtter, steiner, en skarp sving og fjellets sprekker, der foten akkurat kan lirkes på plass. Det er meditasjon – det er ingen tanker, det er bare her og nå og det er ingen ord som kan forklare hvordan det *er* å kjøre (som en kvinne) på ski. Jeg har også fått frem at meningen med aktivitetene et sted for å glemme tid og rom og *bare være*.

Referanser

- Aakvaag, G. (2005). Sosiologi og frihet. *Sosiologisk tidsskrift*, 13(2), s. 157-183. Hentet fra https://www.idunn.no/st/2005/02/sosiologi_og_frihet
- Aakvaag, G. (2013). *Frihet: Et essay om å leve sitt eget liv*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Aasheim, S. P. (2015). Kirketaket - nok er nok. <http://www.steinpaasheim.no/tekstarkiv/item/kirketaket-nok-er-nok.html>.
- Andresen, M. S. (2009). *Grader av glede : en studie om ferdighetsorientert friluftsliv, læringsmiljø og veiledning* (Masteravhandling, Høgskolen i Telemark). Høgskolen i Telemark, Bø i Telemark.
- Arntzen, M. G. (2015). *Perfekt : skapelsen av det plettfrie mennesket*. Oslo: Manifest.
- Beauvoir, S. d. (2000). *Det annet kjønn*. Oslo: Bokklubben dagens bøker.
- Bischoff, A. (2000). Nye måter å bruke naturen på: friluftsliv eller tøys? *Friluftsliv i grenseland*. Oslo.
- Bischoff, A. & Odden, A. (2002). Nye trender i norsk friluftsliv: utvanning eller forsterkning av gamle mønstre og idealer *Forskning i Friluftsliv*. Øyer.
- Bjerrum Nielsen, H. (2006). Kjønn og identitet. I H. Bondevik, J. Lorentzen & W. Mühleisen (Red.), *Kjønnsforskning : en grunnbok*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Blomseth, T. (2018). Hva faen er greia - Et oppgjør med friluftsbansjen www.tonjeblomseth.com (Vol. 2019). <https://www.tonjeblomseth.com/blogg/4/10/2018/hva-faen-er-greia>: Blomseth, Tonje.
- Bondevik, H. & Rustad, L. (2006). Humanvitenskapelig kjønnsforskning. I L. W. Mühleisen (Red.), *Kjønnsforskning: En grunnbok* (s. 42-62). Oslo: Universitetsforlaget.
- Bourdieu, P. (2000). *Den maskuline dominans*. Oslo: Pax.
- Bratt Moro. (2008). Bratt Moro - Tøffare, brattare, friare. Hentet 23.05.19 fra <https://brattmoro.no/>
- Christensen, O. (2001). *Absolutt snowboard : kampen mot kjedsomheten*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Dalakar, S. (2018). I Sogndal er det greitt å lukta bål på forelesning. Hentet fra <https://www.nrk.no/sognogjordane/-i-sogndal-er-det-greitt-a-lukta-bal-pa-forelesing-1.14183633>
- Davidson, A. I. (2009). Arkeologi, genealogi, etikk. *Agora*, 27(2-3), s. 162-174. Hentet fra https://www.idunn.no/file/ci/59687621/Arkeologi_genealogi_etikk.pdf
- Frühauf, A., Anewanter, P., Hagenauer, J., Marterer, N. & Kopp, M. (2018). Freeriding— Only a need for thrill? *Journal of Science and Medicine in Sport*, 21, s. undefined. doi:10.1016/j.jsams.2018.11.002
- Giddens, A. (1991). *Modernitet og selvidentitet: Selvet og samfundet under sen-moderniteten*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Giddens, A. (1997). *Modernitetens konsekvenser*. Oslo: Pax.
- Goksøyr, M. (2013). Taking Ski tracks to the north. The invention and reinvention of Norwegian polar skiing: sportisation, manliness and national identities. *The International Journal of the History of Sport*, 30(6), s. 563-579. doi:<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/09523367.2012.760998?nedAccess=true&>
- Golden, D. (1991). "Ski like a woman" *Skiing*, 44(4), Hentet fra <https://search.proquest.com/docview/229368907?OpenUrlRefId=info:xri/sid:primo&accountid=15685>

- Gurholt, K. P. (1999). *"Det har bare vært naturlig" : friluftsliv, kjønn og kulturelle brytninger* (Doktorgradavhandling). Norges idrettshøgskole, Oslo.
- Hallandvik, L., Andresen, M. S. & Aadland, E. (2017). Decision-making in avalanche terrain—How does assessment of terrain, reading of avalanche forecast and environmental observations differ by skiers' skill level? *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 20, s. 45-51. Hentet fra https://www.researchgate.net/profile/Linda_Hallandvik/publication/321045619_Decision-making_in_avalanche_terrain-How_does_assessment_of_terrain_reading_of_avalanche_forecast_and_environmental_observations_differ_by_skiers_skill_level/links/5a37a8afa6fdccdd41fc98ed/Decision-making-in-avalanche-terrain-How-does-assessment-of-terrain-reading-of-avalanche-forecast-and-environmental-observations-differ-by-skiers-skill-level.pdf
- Hitching, T. R., Nilsen, A. B. & Veum, A. (2011). *Diskursanalyse i praksis : metode og analyse*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Hjelle, A. M. A. (2006). *Fremtidens friluftsliv : scenarier for bruken av norsk natur i 2020*. Oslo: Teknologirådet.
- Horgen, A. (2014). Kjønnsmakt i norske friluftslivsmedier. I G. v. d. Lippe & H. Hognestad (Red.), *Kjønnsmakt i idrett og friluftsliv* (s. 105-127). Oslo: Novus.
- Horgen, A. (2018). De som hevder at «vår friluftslivskultur» referer til en tidløs tradisjon, bør ikke tas på alvor. Hentet 25.10.2018 fra <https://www.harvestmagazine.no/artikkel/posering-i-friluftslivet>
- Hval, H. P. (2019). 25 Steg til Sogndal. Hentet 23.05.2019 fra <https://www.friflyt.no/ski/25-steg-til-sogndal>
- Johannessen, L. E. F., Rafoss, T. W. & Rasmussen, E. B. (2018). *Hvordan bruke teori? : nyttige verktøy i kvalitativ analyse*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Järvinen, M. (2005). Interview i en interaktionistisk begrepsramme. I N. Mik-Meyer & M. Järvinen (Red.), *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv: Interview, observasjoner og dokumenter* (s. 27-48). København: Hans Reitzel Forlag.
- Jørgensen, M. W. & Phillips, L. (1999). *Diskursanalyse som teori og metode*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Karoliussen, T. (2017). Friluftsparadokset. Hentet 23.05.2019 fra <https://infinittumovement.no/friluftsparadokset/>
- Klein, K. & Weaving, C. (2015). Alternative Chicks: Examining Women Freeskiers and Empowerment. *FairPlay, Revista de Filosofía, Ética y Derecho del Deporte*, 3(2), s. 1-23. Hentet fra <https://www.raco.cat/index.php/FairPlay/article/view/299636/389104>
- Kleiven, T. (2018). Turistforeningen er 150 år - nå er kvinnene i flertall for første gang. *Dagens Næringsliv*. Hentet fra https://www.dn.no/friluftsliv/friluftsliv/prestasjonsjag/maria-stray-homme/turistforeningen-er-150-ar-na-er-kvinnene-i-flertall-for-forste-gang/2-1-504248?fbclid=IwAR0pNGJTKy630lp5tGEYzy8K3C3hFc_IB9RFzFjAnYfXOQkfKqHjkQlmQtc
- Klima - og miljødepartementet. (2016). *Friluftsliv — Natur som kilde til helse og livskvalitet* (Meld. St. 18 (2015–2016)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-18-20152016/id2479100/sec3>

- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Interview : introduktion til et håndværk* (2. udg. oplag 5. utg.). København: Hans Reitzel Forlag.
- Köhler, B., Andersen, O. & Dervo, B. K. (2014). *Deltakelse i friluftslivet siden 2001* (Friluftsliv i Norge anno 2014 - status og utfordringer). Lillehammer: NINA.
- Laurendeau, J. & Sharara, N. (2008). "Women Could Be Every Bit As Good As Guys" Reproductive and Resistant Agency in Two "Action" Sports. *Journal of Sport and Social Issues*, 32(1), s. 24-47. Hentet fra <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0193723507307819>
- Madsen, O. J. (2018). *Generasjon prestasjon : hva er det som feiler oss?* Oslo: Universitetsforlaget.
- Meirik, T. (2018). Jentene er tilbake. Hentet 04.09.2018 fra <https://www.frilyt.no/Snowboard/Jentene-er-tilbake>
- Moen, C. H. (2010). *"Jess, jeg skal på tur - en inderlig glede i mitt liv": kvinnelige naturguiders yrkeserfaringer fra Svalbard* (Master). NIH, Oslo.
- Moi, T. & Granaas, R. C. (1998). *Hva er en kvinne? : kjønn og kropp i feministisk teori*. Oslo: Gyldendal.
- Neumann, I. B. (2002). *Mening, materialitet og makt: En innføring i diskursanalyse*. Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke.
- Norling, I. (2001). *Rekreation och psykisk hälsa : dokumentation och analys av forskning om hur rekreationens inriktning och kvalitet kan förbättra psykisk hälsa och behandlingen av psykisk ohälsa*. Göteborg: Sahlgranska Universitetssjukhuset.
- Odden, A. (2008). *Hva skjer med norsk friluftsliv? : en studie av utviklingstrekk i norsk friluftsliv 1970-2004* (Doktoravhandling). Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim.
- Paneldebatt: Bratt friluftsliv i endring. ((2019). *Norsk Tindeklub*. Oslo: Litteraturhuset: FriFlytTV.
- Rekkje Stiutvikling. (2017). Vi bygger stier og anlegg for terrengsykling. Hentet 24.05.2019 fra <https://www.rekkje.no/>
- Schiefloe, P. M. (2011). *Mennesker og samfunn: innføring i sosiologisk forståelse* (2, opplag 3. utg.). Bergen: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke.
- Schmitz, M. (2016). Remembering freeride star Matilda Rapaport. Hentet 22.05.19 fra <https://www.redbull.com/us-en/matilda-rapaport-passes-away>
- Singsaas, M. (2004). *Kvinner i natur og kvinners natur : kvinner i friluftsliv 1860 - 1910* (Mastergrad, Høgskolen i Telemark). Høgskolen i Telemark, Telemark.
- Skårderud, F. (2013). *Uro : en reise i det moderne selvet*. Oslo: Aschehoug.
- Skårderud, F. (2018). Vi sammenligner oss syke. *Aftenposten*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/kultur/i/G1AB0l/Vi-sammenligner-oss-syke--Finn-Skarderud>
- Sogn Terrengsykkel. (2016). Etiketteplakat. Hentet 22.05.2019 fra <https://www.sognterrengsykkel.no/stietikette?fbclid=IwAR1xDwlijSWR3ksPeQlC60GjXkvq5OP0rIEOqLgi22yqsLqhJLt-QBxpwk>
- Sogndal Kommune. (2013). *Kommunal plan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2013-2016* Sogndal: Sogndal Kommune. Hentet fra <https://www.sogndal.kommune.no/getfile.php/2516498.1687.rwxsxqssdf/Fysis k+aktivitet%2C+idrett+og+friluftsliv+2013+-+2016+-+Kommunal+plan.pdf>
- Solbrække, K. N. & Aarseth, H. (2006). Samfunnsvitenskapens forståelser av kjønn. I L. W. Mühleisen (Red.), *Kjønnsforskning: En grunnbok* (s. 63-76). Oslo: Universitetsforlaget.

- Staunæs, D. & Søndergaard, D. M. (2005). Interview i en tangotid. I N. Mik-Meyer & M. Järvinen (Red.), *Kvalitative metoder et et interaktionistisk perspektiv: Interview, observasjoner og dokumenter* (1. oppglag 2. utg., s. 49-72). København: Hans Reitzels Forlag.
- Søndergaard, D. M. (2000a). Destabiliserende diskursanalyse: veje ind i poststrukturalistisk inspireret empirisk forskning. I H. Haavind (Red.), *Kjønn og fortolkende metode: metodiske muligheter i kvalitativ forskning* (s. 60-104). Oslo: Gyldendal akademisk.
- Søndergaard, D. M. (2000b). Kønnet subjektivering. *Kvinder, Køn & Forskning*, (1)
- Søndergaard, D. M. (2003). Subjektivering og nye identiteter-en psykologi i et pædagogisk felt. *Kvinder, Køn & Forskning*, (4)
- Søndergaard, D. M. (2005). At forske i komplekse tilblivelser : kulturalanalytiske, narrative og poststrukturalistiske tilgange til empirisk forskning. I T. B. Jensen & G. Christensen (Red.), *Psykologiske & pædagogiske metoder: Kvalitative og kvantitative forskningsmetoder i praksis* (s. s. 233-267). Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.
- Telseth, F. (2005). *Dra på : bidrag til en forståelse av frikjørerens og frikjøringsfenomenets meningsdimensjoner* (Mastergradsavhandling: Høgskolen i Telemark). Høgskolen i Telemark, Bø.
- Tordsson, B. (2003). *Å svare på naturens åpne tiltale : en undersøkelse av meningsdimensjoner i norsk friluftsliv på 1900-tallet og en drøftelse av friluftsliv som sosiokulturelt fenomen* (Doktorgradavhandling). Norges idrettshøgskole, Institutt for samfunnsfag, Oslo.
- Tordsson, B. (2006). Da naturen ble sunn. *Norsk Friluftsliv*, Hentet fra https://www.norskfriluftsliv.no/wp-content/uploads/2016/02/natur_og_helse.pdf
- Tordsson, B. (2008). Friluftslivets politisk-institusjonelle marginalisering. *Nytt Norsk Tidsskrift*(01), s. 42-54. Hentet fra https://www.idunn.no/nnt/2008/01/friluftslivets_politisk-institusjonelle_marginalisering
- Tordsson, B. (2014). Friluftsliv og naturens kjønn. I G. v. d. L. o. H. K. Hognestad (Red.), *Kjønnsmakt i idrett og friluftsliv* (s. 285-291). Oslo: Novus Forlag.
- Villadsen, K. (2017). Michel Foucaults diskursanalyse. I M. Järvinen & N. Mik-Meyer (Red.), *Kvalitativ analyse : syv traditioner* (utgave 1. opplag 1. utg., s. 297-319). København: Hans Reitzel.
- Waage Nilsen, A. (2007). Fyrer løs mot moderne friluftsliv. Hentet 22.05.2019 fra <https://www.friflyt.no/Generelt/Fyrer-loes-mot-moderne-friluftsliv>
- Øian, H. (2014). *Samfunnsmessige endringer av betydning for friluftslivet* (Friluftsliv i Norge anno 2014 - status og utfordringer). Lillehammer: NINA. Hentet fra <https://brage.nina.no/nina-xmli/bitstream/handle/11250/2372241/1073.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

Vedlegg 1: Godkjenning fra NSD

NSD Personvern

03.12.2018 12:51

Det innsendte meldeskjemaet med referansekode 197960 er nå vurdert av NSD.

Følgende vurdering er gitt:

Rektangulært klipp

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 03.12.2018, samt i meldingsdialogen mellom innmelder og NSD. Behandlingen kan starte.

MELD ENDRINGER

Dersom behandlingen av personopplysninger endrer seg, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. På våre nettsider informerer vi om hvilke endringer som må meldes. Vent på svar før endringer gjennomføres.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 05.06.2019.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

NSD vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet.

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: åpenhet (art. 12), informasjon (art. 13), innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), underretning (art. 19), dataportabilitet (art. 20).

NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

NSD vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Kontaktperson hos NSD: Kajsja Amundsen
Tlf. Personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)

Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Informasjonsskriv for informert samtykke til behandling av personopplysninger i deltakelse i forskningsprosjekt.

Jenters opplevelse og erfaring av ferdighetsorientert friluftsliv

Formålet for min masteroppgave er å undersøke hvordan jenter i Sogndal opplever og erfarer det å drive med moderne, ferdighetsorienterte friluftslivsaktiviteter som topptur, frikjøring, stisykling og klatring. For å belyse dette trenger jeg kvinnelige informanter som kan bidra med sine tanker og opplevelser fra disse aktivitetene gjennom et intervju. Utvalgsriteriene for de jeg ønsker som informanter er at de er jenter mellom 20-30 år som bruker mye av fritiden sin på aktivitet i friluft.

Hvis du ønsker å delta i prosjektet vil jeg kontakte deg for å avtale tid og sted for intervju. Intervjuet vil ta ca 40-50 min og vil bli tatt opp elektronisk, for siden å bli transkribert til tekst. Intervjuet vil være semi-strukturert og spørsmålene vil være knyttet til dine egne erfaringer og opplevelser i aktivitetene. Alle informanter vil bli anonymisert, og den eneste opplysningen om informanter som vil publiseres er at alle informantene er jenter som bor i Sogndal. Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Det vil kun være meg og veiledere som vil ha innsyn i intervjumaterialet og navnet og kontaktopplysningene dine vil ikke kunne knyttes til dette. Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Det som vil bli gjengitt i oppgaven vil være utdrag fra intervjuet som belyser oppgavens formål. Prosjektet avsluttes i mai 2019, og alle personopplysninger samt intervjumaterialet vil da bli slettet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,

- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hvor kan du finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Lotte Malterud; lottemalterud@hotmail.com ,Vegard Vereide: vegard.veraide@hvl.no
- *Personvernombud HVL: personvernombud@hvl.no*
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personverntjenester@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med Vennlig hilsen

Lotte Malterud

Samtykkeerklæring

Jeg samtykker til å delta i intervju om ferdighetsrettet friluftsliv og at mine opplysninger behandles frem til prosjektet avsluttes i mai 2019.

Dato: _____

Vedlegg 3: Intervjuguide

Ferdighetsorientert friluftsliv og jenters identitet

Innledning og signering av samtykkeerklæring

Spørre om alder, studieretning, jobb, trivsel i bygda

Erfaringer fra idrett, konkurranse og friluftsliv fra tidligere?

Sogndal og bratt friluftsliv (ifh. Til definisjon, forforståelse)

Hva tenker du om begrepet ferdighetsorientert/bratt/moderne friluftsliv?

- Kan vi kalle aktiviteter som ski, sykling og klatring for friluftsliv?

Når og hvordan oppstod interessen for å drive med aktiviteter som ski/klatring/sykkel?

- Før/etter du flyttet til Sogndal?
- Hvorfor begynte du med disse aktivitetene?
- Hva tenkte du om aktiviteter som ski osv. før du begynte med det selv?

Har du noen tanker om utviklingen fra det tradisjonelle ”sakte” friluftslivet til dette moderne, mer ferdighetsrettede?

- Hvorfor har topptur, stisykling og klatring blitt så populært?

Hva gjør Sogndal til en «friluftslivsbygd»?

- Hva kjennetegner miljøet?
- Hvem som driver med disse aktivitetene?
- Jentemiljø? Grupperinger? Inkluderende?
- Lurkarlaget?
- Har du noen tanker om hvordan vi snakker om friluftslivet her?
  - ikke hasjtagg sykkelstier, #Svartholten, Fjellsportfestivalen

Har du noen tanker om tilhørighet i forhold til å drive med slike aktiviteter?

- Hvordan kommer meg seg inn i et ski, sykkel eller klatremiljøet?
- Er det noen inklusjons/eksklusjonskriterier?

Er det noe som ses på som negativt/ekskluderende for miljøet? Iht:

- Klesstil
- Risikoaksept?
- Deling på sosiale medier?

Hva snakker jenter om på tur og i tilknytning til fl. aktivitetene?

- Beslutninger
- Utsyr, sykkel, ski osv.

Hva tenker du om utsagnet: ”I Sogndal er det lov å lukte bål på forelesning, og det er kulere å være på tur enn hjemme foran Tven”?

Sosiale medier

Er du selv aktiv på sosiale medier? Hvilke?

- Hvordan bruker du instagram (på tur, privat osv?)
- Hva tenker du om Instagram og sosiale medier og hvordan man fremstiller seg selv?
- Hva gir anerkjennelse/likes på sosiale medier i et slikt miljø?
- Hva er innenfor og utenfor på sosiale medier? («regler»)

- Blir du påvirket av det andre legger ut på instagram fra tur?

Kjønn og fl. Aktivitet

Tanker om at stadig flere jenter har begynt med slike aktiviteter?

Hva kjennetegner jenter i ferdighetsrettede aktiviteter?

- Har du noen tanker om «femininitet/maskulinitet» iht. aktivitetene?

Hva gir kred fra andre jenter?

- er det forskjell fra kred fra gutter?
- Guttastemning – finnes det jentestemning?
- Hvordan snakker jenter om andre jenter her i bygda? Ros, anerkjennelse?

Er det noen forskjell å være bare jenter eller å være med gutta? Hvordan?

Hva tenker du om jenters plassering i medier som Friflyt?

Fremstilles jenter og gutter forskjellig i media? (artikler, skifilm og lignende)

Identitet og friluftsliv

Kan du si noe om hvorfor du driver med ski/klatring/sykling?

- Hva er det med disse aktivitetene som gjør at du driver med de?
- Hva gir motivasjon?

Har du noen tanker om det å identifiseres med disse aktivitetene? Deg selv og andre

- Har du endret deg noe fra før du kom til Sogndal?
- annen klesstil, miljøbevissthet, verdier

Kan du fortelle om en opplevelse i disse aktivitetene som preger deg og hvordan du driver friluftsliv på?

- Hva slags følelser knytter du til disse aktivitetene?
Beskriv både positive og negative følelser, gjerne opplevelser og egne fortellinger

Hvor viktige er disse aktivitetene for deg?

- Tror du at du alltid vil drive med dette?
- Hva skjer/hvordan føler du deg hvis du ikke får drevet med disse aktivitetene?
- Når er det greit å ta ”en dag fri”?

Hvor mye av din fritid bruker du på friluftslivsaktiviteter som ski, sykling eller klatring i uka?

- Vil du drive med det mer eller mindre?
- Det sosiale: Driver vennene dine med de samme aktivitetene? Eller ikke?
- Tror du at du kommer til å fortsette med det utover studietiden/Sogndal?

Prestasjonspress i friluftaktivitet

Hvordan er forholdet mellom studier/jobb og aktiviteter?-

- Hvordan/vanskelig å prioritere? Press?

Opplever du noe press knyttet til kropp eller fysisk form i sammenheng med disse aktivitetene?

- Er fysisk form viktig i disse aktivitetene? Hvordan?
- Trener du mye i tillegg til tur? (”Pudderlår” osv)

Opplever du noe press når det gjelder utstyr og klær?

- Merker, type klesstil, nytt vs brukt?
- Er det noen bestemt klesstil/gjenkjennbar stil i ski/sykkel-miljøet

Opplever du noen hindringer eller noe som holder deg tilbake fra å gjøre det du vil for eksempel til å prøve nye ting, være med i konkurranser, publisere på sosiale medier?

- andres blikk
- frykt for å mislykkes

Vise bilde av #Sogndal #Friluftsliv #Topptur #Prestesjonsangst – hva tenker du?

Er det prestasjonspresset man snakker om i skolesammenheng og ellers i samfunnet en del av det friluftslivet som drives i Sogndal?

I det siste har det vært en diskusjon i media om et ”sminket og oppdollet friluftsliv” og om at det er viktig å se bra ut også på tur, har du noen tanker om det?

Forventninger

Hvordan er dine forventninger til deg selv i disse aktivitetene?

- mål, ambisjoner, konkurranser, trening, bare for gøy?

Hvordan er forventningene til de rundt deg? Hvilke forventninger har andre til deg i fh. til aktivitetene?

- samsvarer andres forventninger med dine egne?
- Blir du påvirket av andres forventninger? Hvordan?

Er anerkjennelse viktig for deg?

- Fra hvem? Andre i miljøet? ”Vanlige” folk?

Har du noen andre erfaringer eller historier i tilknytning til identitet, prestasjonspress og friluftsliv du vil dele? ☺